

Tematski prikaz

NEPOŠTENI POGOJI

Varstvo potrošnikov je temeljna zahteva prava Unije, ki je določena tako v Pogodbi o delovanju Evropske unije (PDEU) kot v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).

Člen 169 PDEU tako določa, da Unija, da bi podprla interese potrošnikov in zagotovila visoko raven varstva potrošnikov, prispeva k varovanju zdravja, varnosti in ekonomskih interesov potrošnikov ter k spodbujanju njihove pravice do obveščenosti, izobraževanja in samoorganiziranja za zaščito njihovih interesov. Člen 38 Listine pa določa, da politike Unije zagotavljajo visoko raven varstva potrošnikov.

Unija je prav zaradi uresničevanja cilja varstva interesov potrošnikov s sprejetjem Direktive 93/13/EGS¹ izoblikovala sistem, ki ji omogoča boj proti nepoštenim pogojem. Ta direktiva določa minimalno harmonizacijo ureditve takih pogojev, saj so v njej opredeljena merila za presojo nepoštenosti pogodbenih pogojev, določena pravila glede njihovih učinkov ter izoblikovana ustrezna in učinkovita sredstva v obliki pravnih sredstev, ki se vložijo pred sodiščem ali upravnim organom in s katerimi se prepreči nadaljnja uporaba takih pogojev.

Tako vzpostavljeni sistem varstva temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske moči in ravni obveščenosti, zaradi česar privoli v pogoje, ki jih je predhodno sestavil prodajalec ali ponudnik, ne da bi lahko vplival na njihovo vsebino.

Ta tematski prikaz vsebuje pregled glavnih prispevkov k sodni praksi Sodišča na tem področju.

¹ Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25).

KAZALO

I. PODROČJE UPORABE DIREKTIVE 93/13	3
1. Področje uporabe <i>ratione loci</i> : uporaba Direktive 93/13, če ni čezmejnega elementa	3
2. Področje uporabe <i>ratione materiae</i> : pojma „prodajalec ali ponudnik“ in „potrošnik“	3
3. Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13	6
3.1. Pogodbeni pogoji, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih	7
3.2. Pogodbeni pogoji, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe ali se nanašajo na ceno oziroma nadomestilo ter izmenjane storitve oziroma blago	11
4. Nacionalna ureditev, ki zagotavlja višjo raven varstva potrošnikov	14
II. OPREDELITEV „NEPOŠTENEGA POGOJA“ V SMISLU ČLENA 3 DIREKTIVE 93/13	17
1. Pojem „nepošten pogoj“	17
2. Pojem pogoja, „o katerem se stranki nista dogovorili posamično“	21
3. Pojem „znatno neravnotežje“ v škodo potrošnika	22
III. PRESOJA NEPOŠTENOSTI POGODBENEGA POGOJA	24
1. Merila presoje	24
2. Zahteve po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti	26
IV. PRISTOJNOSTI IN OBVEZNOSTI NACIONALNEGA SODIŠČA	31
1. Pristojnost nacionalnega sodišča	31
2. Obveznost obravnave nepoštenosti pogodbenega pogoja po uradni dolžnosti	31
2.1. Obseg obveznosti	32
2.2. Omejitve obveznosti	35
3. Odreditev začasnih ukrepov	41
4. Presoja nepoštenosti arbitražne klavzule	41
V. UČINKI UGOTOVITVE NEPOŠTENOSTI POGOJA	44
1. Usoda pogodbe, ki vsebuje nepošten pogoj	44
2. Nadomestitev nepoštenega pogoja	46
3. Drugi učinki	51
4. Časovna omejitev učinkov ugotovitve ničnosti	56
VI. SREDSTVA ZA PREPREČEVANJE NADALJNJE UPORABE NEPOŠTENEGA POGOJA	59
1. Skupinske tožbe ali tožbe v javnem interesu	59
2. Zagotavljanje pravice do učinkovitega pravnega sredstva	63
3. Posebna postopkovna pravila	68

I. Področje uporabe Direktive 93/13

1. Področje uporabe *ratione loci*: uporaba Direktive 93/13, če ni čezmejnega elementa

Sodba z dne 31. maja 2018, Sziber (C-483/16, [EU:C:2018:367](#))²

Posojilne pogodbe, izražene v tuji valuti – Nacionalna zakonodaja, ki določa posebne postopkovne zahteve za ugovor nepoštenosti

Spor o glavni stvari je potekal med posameznikom in madžarsko banko glede predloga za ugotovitev nepoštenosti nekaterih določil v posojilni pogodbi, sklenjeni za pridobitev stanovanja, ki je bila izplačana in se je odplačevala v madžarskih forintih (HUF), vendar je bila knjižena v švicarskih frankih (CHF) na podlagi menjalnega tečaja, ki je veljal na dan plačila.

Glede področja uporabe Direktive 93/13 je Sodišče pojasnilo, da se ta direktiva uporablja tudi v položajih brez čezmejnega elementa. Po mnenju Sodišča se pravila zakonodaje Unije, s katero se v državah članicah harmonizira določeno pravno področje, uporabljajo ne glede na to, da gre v postopku v glavni stvari za povsem notranji položaj (točka 58).

2. Področje uporabe *ratione materiae*: pojma „prodajalec ali ponudnik“ in „potrošnik“

Sodba z dne 22. novembra 2001, Cape in drugi (združeni zadevi C-541/99 in C-542/99, [EU:C:2001:625](#))

Pojem „potrošnik“ – Podjetje, ki sklene tipsko pogodbo z drugim podjetjem za nakup blaga ali storitev v izključno korist svojega osebja

Spora sta se nanašala na pogodbi o dobavi avtomatov za pijače, ki jih je družba Idealservice namestila v prostorih družb OMAI in Cape ter so bili namenjeni izključno uporabi zaposlenih v teh družbah. Zadnjenavedeni družbi sta trdili, da je bil dogovor o pristojnosti Giudice di pace di Viadana (mirovni sodnik v Viadani, Mantova, Italija) iz pogodb nepošten v smislu italijanskega civilnega zakonika in zato za pogodbene stranke neveljaven.

Družba Idealservice je pred mirovnim sodnikom v Viadani trdila, da družb Cape in OMAI ni mogoče obravnavati kot „potrošnikov“ v smislu Direktive 93/13, saj sta to družbi, ne pa fizični osebi, in sta pogodbi podpisali pri opravljanju svoje poslovne dejavnosti.

² Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku VI.3., „Posebna postopkovna pravila“.

Italijansko sodišče je tako Sodišče vprašalo, ali se pojem „potrošnik“, kot je opredeljen v tej direktivi, nanaša izključno na fizične osebe.

Sodišče je ugotovilo, da je iz besedila člena 2 Direktive 93/13 jasno razvidno, da osebe, ki ni fizična oseba in ki sklene pogodbo s prodajalcem ali ponudnikom, ni mogoče obravnavati kot potrošnika v smislu navedene določbe (točka 16).

Sodišče je zato menilo, da je treba pojem „potrošnik“, kot je opredeljen v členu 2(b) Direktive 93/13, razlagati tako, da se nanaša izključno na fizične osebe (točka 17 in izrek).

Sodba z dne 17. maja 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, [EU:C:2018:320](#))³

Pojem „prodajalec ali ponudnik“ – Visokošolske izobraževalne ustanove, financirane pretežno z javnimi sredstvi – Pogodba o brezobrestnem načrtu odplačevanja vpisnine in prispevka za študijsko potovanje

Spor o glavni stvari je potekal med izobraževalno ustanovo in eno od njenih študentk, ki je bila tej ustanovi dolžna plačati znesek iz naslova vpisnine in stroškov v zvezi s študijskim potovanjem. Stranki sta sklenili pogodbo o vračilu, ki je določala 10-odstotne obresti letno v primeru neplačila in nadomestilo za kritje stroškov izterjave.

Sodišče je bilo vprašano, ali je treba izobraževalno ustanovo, ki se je z eno od svojih študentk s pogodbo dogovorila o načinu odplačevanja dolga te študentke, v okviru te pogodbe šteti za „prodajalca ali ponudnika“ v smislu člena 2(c) Direktive 93/13, tako da ta pogodba spada na področje uporabe te direktive.

Sodišče je v zvezi s tem poudarilo, da je zakonodajalec Unije želel, da se ta pojem razlaga široko (točka 48).

Gre namreč za funkcionalen pojem, ki pomeni, da je treba presoditi, ali se zadevno pogodbeno razmerje uvršča v okvir dejavnosti, ki jih oseba opravlja poslovno ali poklicno. Sodišče je presodilo, da izobraževalna ustanova s tem, da v okviru navedene pogodbe zagotavlja tako storitev, ki je dodatna in pomožna njeni dejavnosti izobraževanja, deluje kot „prodajalec ali ponudnik“ v smislu Direktive 93/13 (točka 55).

Sodba z dne 21. marca 2019, Pouvin in Dijoux (C-590/17, [EU:C:2019:232](#))

Pojma „potrošnik“ in „prodajalec ali ponudnik“ – Financiranje nakupa stanovanja za glavno prebivališče – Stanovanjski kredit, ki ga delodajalec odobri delavcu in njegovemu zakoncu, ki je solidarno odgovoren kreditojemalec

V skladu s pogojem iz kreditne pogodbe bi ta samodejno prenehala, če bi kreditojemalcu iz kakršnega koli razloga prenehalo delovno razmerje z družbo, za katero je delal. Po tem, ko je

³ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku IV.2. 2.1., „Obveznost preizkusa nepoštenosti pogodbenega pogoja po uradni dolžnosti – Obseg obveznosti“

zaposleni dal odpoved, sta s soprogo prenehala odplačevati obroke kredita. Družba je na podlagi navedenega pogodbenega pogoja proti kreditojemalcema vložila tožbo za plačilo zneskov, ki sta jih dolgovala iz naslova glavnice in obresti ter na podlagi pogoja o pogodbeni kazni.

Prvostopenjsko sodišče, ki je odločalo o tej zadevi, je ugotovilo, da je pogoj o samodejnem prenehanju kreditne pogodbe nepošten. Pritožbeno sodišče je nato to sodbo razveljavilo in ugotovilo, da je na dan, ko je zaposleni dal odpoved, prišlo do samodejnega prenehanja zadevne pogodbe. Ker sta zaposleni in njegova žena menila, da sta ravnala v vlogi potrošnikov, in se sklicevala na nepoštenost pogoja, s katerim je določena predčasna zapadlost kredita iz razloga, ki ni povezan s pogodbo, kakršen je ta, določen v njuni kreditni pogodbi, sta vložila kasacijsko pritožbo.

Na prvem mestu, Sodišče je v zvezi s pojmom „potrošnik“ v smislu člena 2(b) Direktive 93/13 razsodilo, da ta pojem zajema zaposlenega v podjetju in njegovega zakonca, ki s tem podjetjem skleneta kreditno pogodbo, ki je primarno namenjena zaposlenim navedenega podjetja za financiranje nakupa nepremičnine v zasebne namene. Sodišče je pojasnilo, da dejstvo, da fizična oseba s svojim delodajalcem sklene pogodbo, ki ni pogodba o zaposlitvi, samo po sebi ni ovira pri tem, da je ta oseba opredeljena kot „potrošnik“ v smislu Direktive 93/13. Sodišče je v zvezi z izključitvijo pogodb o zaposlitvi s področja uporabe te direktive razsodilo, da pogodbe o stanovanjskem kreditu, ki ga delodajalec odobri zaposlenemu in njegovemu zakoncu, ni mogoče opredeliti kot „pogodbo o zaposlitvi“, ker ne ureja delovnega razmerja niti pogojev zaposlitve (točke 29, 32 in 43 ter izrek).

Na drugem mestu, Sodišče je v zvezi s pojmom „prodajalec ali ponudnik“ v smislu člena 2(c) Direktive 93/13 razsodilo, da k temu pojmu spada podjetje, ki z enim od svojih zaposlenih in njegovim zakoncem v okviru svoje poklicne dejavnosti sklene kreditno pogodbo, ki je primarno pridržana za njegove zaposlene, tudi če odobritev kreditov ni njegova glavna dejavnost. Sodišče je v zvezi s tem pojasnilo, da ima delodajalec, tudi če njegova glavna dejavnost ni zagotavljanje finančnih instrumentov, ampak dobava energije, informacije in strokovno znanje ter človeške in materialne vire, ki jih fizična oseba, to je druga pogodbeni stranka, ne more imeti. Dodalo je, da dejstvo, da se zaposlenim predlaga kreditna pogodba in da se jim tako omogoči pridobitev lastnine, pritegne in ohrani kvalificirano in usposobljeno delovno silo za opravljanje poklicne dejavnosti delodajalca. V tem okviru je poudarilo, da obstoj ali neobstoj morebitnega neposrednega prihodka za tega delodajalca, ki je določen s to pogodbo, ne vpliva na opredelitev navedenega delodajalca kot „prodajalca ali ponudnika“ v smislu Direktive 93/13. Sodišče je še poudarilo, da široka razlaga pojma „prodajalec ali ponudnik“ prispeva k uresničitvi cilja te direktive, ki je varstvo potrošnika kot šibkejše stranke pogodbe, sklenjene s prodajalcem ali ponudnikom, in ponovna vzpostavitev ravnotežja med strankama (točke 40, 42 in 43 ter izrek).

Sodba z dne 2. aprila 2020, Condominio di Milano, via Meda (C-329/19, [EU:C:2020:263](#))

Pojem „potrošnik“ – Skupnost etažnih lastnikov

Skupnost etažnih lastnikov, condominio di Milano, via Meda (v nadaljevanju: condominio Meda), ki jo je zastopal upravnik, je s podjetjem Eurothermo sklenila pogodbo o dobavi toplotne energije. V skladu s pogojem iz te pogodbe je moral dolжник v primeru zamude s plačilom plačati zamudne obresti po obrestni meri v višini 9,25 % od zapadlosti roka za plačilo razlike. Condominio Meda je

pri predložitvenem sodišču vložila ugovor zoper nalog o plačilu zamudnih obresti v skladu s tem pogojem, v katerem je uveljavljala nepoštenost pogoja in trdila, da ima status potrošnika v smislu Direktive o nepoštenih pogodbenih pogojih. V obravnavani zadevi je italijansko sodišče menilo, da navedeni pogoj ni pošten, vendar je izrazilo dvom o tem, ali je mogoče šteti, da skupnost etažnih lastnikov, kot je condominio v italijanskem pravu, spada v kategorijo potrošnikov v smislu te direktive. V skladu z informacijami, ki so bile predložene Sodišču, je condominio v italijanskem pravu pravni subjekt, ki ni ne fizična ne pravna oseba.

Na prvem mestu, Sodišče je v zvezi s pojmom „potrošnik“ opozorilo, da morata biti za to, da je oseba zajeta s tem pojmom, izpolnjena dva kumulativna pogoja, in sicer da gre za fizično osebo in da ta svojo dejavnost opravlja za neposlovne namene. Sodišče je v zvezi s prvim od teh pogojev navedlo, da pojem „lastnina“ v sedanjem stanju razvoja prava Evropske unije ni harmoniziran na ravni Unije in da lahko med državami članicami obstajajo razlike. Pojasnilo je, da navedene države zato ostanejo proste pri opredelitvi skupnosti etažnih lastnikov kot pravne osebe v svojih nacionalnih pravnih redih. Sodišče je tako razsodilo, da skupnost etažnih lastnikov, kakršna je condominio v italijanskem pravu, ne izpolnjuje tega prvega pogoja in zato ni zajeta s pojmom „potrošnik“, tako da je pogodba, sklenjena med to skupnostjo in prodajalcem ali ponudnikom, izključena s področja uporabe Direktive 93/13 (točke 24, 27, 28 in 29).

Na drugem mestu, Sodišče je preučilo, ali je nacionalna sodna praksa, v skladu s katero se pravila o varstvu potrošnikov uporabljajo za pogodbo, ki jo condominio sklene s prodajalcem ali ponudnikom, v skladu z namenom sistema varstva potrošnikov v okviru Unije. V zvezi s tem je Sodišče opozorilo, da Direktiva 93/13 delno in minimalno harmonizira nacionalne zakonodaje glede nepoštenih pogojev, s čimer je državam članicam puščena možnost, da potrošniku zagotovijo višjo raven varstva s strožjimi nacionalnimi predpisi, če so ti združljivi s Pogodbo DEU.⁴ Sodišče je tako poudarilo, da se smer sodne prakse – katere namen je, da se za dodatno varstvo potrošnikov področje uporabe tega varstva razširi na subjekt, kakršen je condominio v italijanskem pravu, ki v skladu z nacionalnim pravom ni fizična oseba – umešča v cilj varstva potrošnikov, ki se uresničuje s to direktivo. Iz tega sledi, da tak subjekt sicer ni zajet s pojmom „potrošnik“ v smislu te direktive, vendar države članice lahko uporabijo njene določbe na področjih, ki ne spadajo na njeno področje uporabe, če taka razlaga zagotavlja višjo raven varstva potrošnikov in ne posega v določbe Pogodb (točke 31 in od 33 do 35).

⁴ Člen 169(4) PDEU; uvodna izjava 12 in člen 8 Direktive 93/13.

3. Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13

3.1. Pogodbeni pogoji, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih

Sodba z dne 21. marca 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, [EU:C:2013:180](#))⁵

Enostranska sprememba cene storitve s strani ponudnika – Napotitev na obvezne predpise, ki veljajo za drugo kategorijo potrošnikov – Uporaba Direktive 93/13

Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen (združenje potrošnikov v Severnem Porenju - Vestfaliji) je pred nemškimi sodišči izpodbijalo tipski pogodbeni pogoji, na podlagi katerega si je RWE, nemško podjetje za dobavo zemeljskega plina, pridržalo pravico do enostranske spremembe cene tega plina, ki jo je zaračunavalo svojim odjemalcem, če se je zanje uporabljala posebna tarifa (Sonderkunden). To združenje je menilo, da je zadevni pogoji nepošten, zato je za račun 25 potrošnikov zahtevalo vračilo dodatkov, ki so jih ti družbi RWE plačali zaradi štirih povišanj cene med letoma 2003 in 2005, in sicer v skupnem znesku 16.128,63 EUR.

Družba RWE je zlasti menila, da nad izpodbijanim pogojem iz splošnih pogojev, ki so se uporabljali za zadevne odjemalce, ni mogoče opraviti nadzora nepoštenosti. S tem pogojem je bilo namreč zgolj napoteno na nemške predpise, ki so se uporabljali za pogodbe, zajete s standardno tarifo. V skladu s temi predpisi je dobavitelj smel cene zemeljskega plina enostransko spremeniti, ne da bi pri tem navedel razlog, pogoje in obseg take spremembe, če je vseeno zagotovil, da so bili odjemalci o spremembi obveščeni in so lahko, če so to želeli, pogodbo odpovedali.

Ker družba RWE pred nižjimi sodišči ni bila uspešna, se je obrnila na Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), ki je Sodišču postavilo vprašanja o razlagi člena 1(2) ter členov 3 in 5 Direktive 93/13, katerih namen je varovanje potrošnikov pred nepoštenimi tipskimi in/ali nejasnimi pogoji. Nemško sodišče se je spraševalo zlasti o obsegu izključitve nadzora nad nepoštenostjo tipskih pogojev, ki zgolj povzemajo obvezne zakone ali predpise v smislu člena 1(2) Direktive 93/13.

Sodišče je pojasnilo, da je izključitev nadzora nad nepoštenostjo pogodbenih pogojev, ki temeljijo na nacionalnih pravnih predpisih, s katerimi je urejena neka kategorija pogodb, upravičena zato, ker se upravičeno domneva, da je nacionalni zakonodajalec vzpostavil ravnotežje med vsemi pravicami in obveznostmi strank teh pogodb. To pa ne velja za pogoje drugačne pogodb. Če bi namreč izključili nadzor nad nepoštenostjo pogoja iz take pogodbe samo zato, ker so z njim povzeti predpisi, ki se uporabljajo izključno za drugo kategorijo pogodb, bi s tem omajali varstvo potrošnikov, za katero si prizadeva pravo Unije (točke 28, 30 in 31).

⁵ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku III.2., „Zahteve po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti“.

Sodba z dne 20. septembra 2018, OTP Bank in OTP Faktoring (C-51/17, [EU:C:2018:750](#))⁶*Področje uporabe – Člen 1(2) – Zakoni in predpisi*

Kreditojemalca sta februarja 2008 kot par z madžarsko banko sklenila kreditno pogodbo za posojilo, izraženo v švicarskih frankih (CHF). Ta pogodba je določala, da je treba mesečne obroke plačevati v madžarskih forintih (HUF), pri čemer pa se je njihov znesek izračunaval na podlagi veljavnega menjalnega tečaja med madžarskim forintom in švicarskim frankom. Poleg tega je bilo v pogodbi omenjeno valutno tveganje v primeru mogočih nihanj menjalnega tečaja med tema valutama.

Menjalni tečaj se je nato precej spremenil v škodo kreditojemalcev, kar se je kazalo v precejšnjem povečanju višine njihovih mesečnih obrokov. Kreditojemalca sta maja 2013 pri madžarskem sodišču vložila tožbo zoper družbi OTP Bank in OTP Faktoring, ki so jima bile odstopljene terjatve iz kreditne pogodbe. V tem postopku se je postavilo vprašanje, ali banka pogoja v zvezi z valutnim tveganjem ni sestavila v jasnem in razumljivem jeziku ter je torej mogoče šteti, da je nepošten v smislu Direktive o nepoštenih pogojih.

Medtem je Madžarska leta 2014 sprejela predpise, katerih namen je bil odprava nekaterih nepoštenih pogojev iz kreditnih pogodb v tujih valutah, virtualna pretvorba vseh dolgov na podlagi teh pogodb v madžarske forinte in uporaba menjalnega tečaja, ki ga je določila madžarska narodna banka. Ti predpisi so bili sprejeti tudi zaradi uveljavitve odločbe Kúria (vrhovno sodišče, Madžarska), ki je razsodilo, da so z Direktivo 93/13 nezdružljivi nekateri pogoji iz posojilnih pogodb v tuji valuti⁷ (ta odločba je bila izdana po izreku sodbe Sodišča Kásler in Káslerné Rábai⁸). Vendar se z navedenimi novimi predpisi ni spremenilo to, da valutno tveganje v primeru devaluacije madžarskega forinta glede na švicarski frank nosi potrošnik.

Fővárosi Ítéltábla (višje sodišče v Budimpešti, Madžarska), ki mu je bila zadeva predložena v odločanje, je Sodišče vprašalo, ali lahko presoja nepoštenost pogoja ob predpostavki, da ta ne bi bil sestavljen v jasnem in razumljivem jeziku, tudi če bi madžarski zakonodajalec, ki tega vidika ni uredil, sprejel, da valutno tveganje v primeru devaluacije madžarskega forinta glede na zadevno tujo valuto še naprej nosi potrošnik.

Sodišče je v sodbi opozorilo, da je pravilo, s katerim so s področja uporabe Direktive 93/13 izključeni pogodbeni pogoji, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih, upravičeno z dejstvom, da je upravičeno domnevati, da je nacionalni zakonodajalec vzpostavil ravnotežje med vsemi pravicami in obveznostmi pogodbenih strank. Vendar to ne pomeni, da je drug pogodbeni pogoj, na katerega se zakonske določbe ne nanašajo, kot je bil v obravnavani zadevi pogoj v zvezi z valutnim tveganjem, prav tako v celoti izključen s področja uporabe navedene direktive.

⁶ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku II.2., „Pojem pogoja, o katerem se stranki nista dogovorili posamično“, in razdelku III.2., „Zahteve po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti“.

⁷ Odločba št. 2/2014 PJE (Magyar Közlöny 2014/91, str. 10975).

⁸ Sodba z dne 30. aprila 2014, [Kásler in Káslerné Rábai](#) (C-26/13, ECLI:EU:C:2014:282), predstavljena v razdelku I.3. 3.2., „Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe ali se nanašajo na ceno oziroma nadomestilo ter izmenjane storitve oziroma blago“.

Nacionalno sodišče torej lahko presodi nepoštenost tega pogoja, če po posamičnem preizkusu vsakega od njih meni, da ni sestavljen v jasnem in razumljivem jeziku⁹ (točke 53, 65 in 68).

Sodba z dne 3. marca 2020 (veliki senat), Gómez del Moral Guasch (C-125/18, [EU:C:2020:138](#))¹⁰

Pogodba o hipotekarnem kreditu – Spremenljiva obrestna mera – Referenčni indeks za hipotekarne kredite hranilnic – Indeks, ki izhaja iz zakonske ali druge določbe

Posameznik je pri španskem prvostopenjskem sodišču vložil tožbo zaradi domnevne nepoštenosti določbe o spremenljivi obrestni meri, ki se plača v skladu s pogodbo o hipotekarnem kreditu, ki jo je sklenil z bančno ustanovo Bankia SA. V skladu s to določbo se je obrestna mera, ki jo plača potrošnik, spreminjala glede na referenčni indeks. Ta referenčni indeks je bil določen v nacionalni ureditvi, kreditne institucije pa so ga lahko uporabljale za hipotekarne kredite. Vendar je špansko sodišče poudarilo, da je bila indeksacija spremenljivih obresti, izračunana na podlagi referenčnega indeksa, manj ugodna od indeksacije, izračunane na podlagi povprečne obrestne mere na evropskem medbančnem trgu (Euribor), ki naj bi se uporabljala pri 90 % hipotekarnih kreditov, sklenjenih v Španiji, pri čemer je nastal dodaten strošek v višini od 18.000 do 21.000 EUR na posojilo.

Sodišče je spomnilo, da pogoji, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih, ne spadajo na področje uporabe Direktive 93/13.¹¹ Vendar je Sodišče ugotovilo, da z nacionalno ureditvijo, ki se je uporabila v postopku v glavni stvari, za posojila s spremenljivo obrestno mero ni bila določena uporaba uradnega referenčnega indeksa, temveč le pogoji, ki jih morajo izpolnjevati „indeksi ali referenčne obrestne mere“, da bi jih lahko uporabljale kreditne institucije, kar bi moralo preveriti predložitveno sodišče. Sodišče je zato ugotovilo, da pogoj iz pogodbe o hipotekarnem kreditu, ki določa, da obrestna mera, ki se uporabi za kredit, temelji na enem od uradnih referenčnih indeksov, določenih z nacionalno zakonodajo, ki jih kreditne institucije lahko uporabijo za hipotekarne kredite, spada na področje uporabe te direktive, kadar ta zakonodaja ne določa niti obvezne uporabe tega indeksa, ne glede na izbiro pogodbenih strank, niti njegove subsidiarne uporabe, če se stranki ne dogovorita drugače (točki 34 in 37 ter točka 1 izreka).

Sodba z dne 9. julija 2020, Banca Transilvania (C-81/19, [EU:C:2020:532](#))

Področje uporabe – Člen 1(2) – Pojem „obvezni zakoni ali predpisi“ – Dispozitivne določbe – Kreditna pogodba, izražena v tuji valuti – Pogoj v zvezi z valutnim tveganjem

Kreditojemalca sta leta 2006 z družbo Banca Transilvania sklenila kreditno pogodbo, na podlagi katere jima je banka dala kredit v višini 90.000 romunskih levov (RON) (približno 18.930 EUR). Leta 2008 sta sklenila še eno kreditno pogodbo za refinanciranje prvotne pogodbe, ki pa je bila izražena v švicarskih frankih (CHF).

⁹ Sodba z dne 20. septembra 2017, [Andriuc in drugi](#) (C-186/16, EU:C:2017:703), predstavljena v razdelku I.3. 3.2, „Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe ali se nanašajo na ceno oziroma nadomestilo ter izmenjane storitve oziroma blago“.

¹⁰ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku V.2., „Nadomestitev nepoštenega pogoja“.

¹¹ Člen 1(2) Direktive 93/13.

Zaradi velike devalvacije romunskega leva se je znesek, ki ga je bilo treba vrniti, v prihodnjih letih skoraj podvojil.

Ta kreditojemalca sta 23. marca 2017 vložila tožbo pri Tribunalul Specializat Cluj (specializirano sodišče v Cluju, Romunija), s katero sta predlagala, naj se ugotovi nepoštenost dela pogodbe o refinanciranju, v katerem je bilo določeno, da je treba plačilo izvesti v valuti, v kateri je bilo posojilo izraženo, pri čemer lahko kreditojemalci od banke sicer zahtevajo, da se posojilo izrazi v novi valuti, vendar banki taki zahtevi ni treba ugoditi. Navedeno je bilo tudi, da je kreditojemalec banko pooblastil, da poravna zapadle obveznosti plačila, pri čemer uporabi svoj menjalni tečaj.

Kreditojemalca sta trdila tudi, da družba Banca Transilvania ni izpolnila obveznosti obveščanja, ker ju pri dogovarjanju o pogodbi in njeni sklenitvi ni obvestila o tveganju, ki ga pomeni pretvorba valute prvotne pogodbe v tujo valuto. Poleg tega naj bi pogoj o vračilu v tuji valuti po njunem mnenju ustvarjal neravnotežje v njuno škodo, saj sta le onadva nosila valutno tveganje.

V teh okoliščinah je Curtea de Apel Cluj (višje sodišče v Cluju, Romunija) Sodišče vprašalo, prvič, ali se Direktiva 93/13 uporablja za pogodbeni pogoj v zvezi z valutnim tveganjem, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, temveč ki temelji na dispozitivni določbi nacionalnega prava, torej ki se uporablja med pogodbenima strankama, če v zvezi s tem ni bilo dogovorjeno drugače. Drugič, to sodišče je Sodišče vprašalo, kakšne posledice mora izpeljati nacionalno sodišče, če ugotovi nepoštenost takega pogoja.

Sodišče je najprej opozorilo, da se ta direktiva ne uporablja, če sta izpolnjena dva pogoja: prvič, pogodbeni pogoj mora temeljiti na določbi iz zakona ali drugega predpisa in, drugič, ta določba mora biti obvezna. Ta izključitev je upravičena zato, ker se načeloma upravičeno domneva, da je nacionalni zakonodajalec vzpostavil ravnotežje med vsemi pravicami in obveznostmi strank nekaterih pogodb (točki 24 in 26).

Sodišče je opozorilo, da mora nacionalno sodišče, da bi ugotovilo, ali sta pogoja za izključitev izpolnjena, preveriti, ali zadevni pogodbeni pogoj temelji na kogentnih določbah nacionalnega prava, ki med pogodbenima strankama veljajo ne glede na njuno izbiro, ali na dispozitivnih določbah, ki pa veljajo, če se stranki v zvezi s tem nista dogovorili drugače (točka 28).

V zvezi s tem je predložitveno sodišče poudarilo, da pogodbeni pogoj v zvezi z valutnim tveganjem odraža načelo monetarnega nominalizma, kot je določeno v členu 1578 civilnega zakonika. V skladu s tem členom „mora dolžnik vrniti izposojeni znesek, in sicer samo ta znesek, po valuti, veljavni ob plačilu“. Navedeno sodišče je poleg tega ta člen opredelilo kot dispozitivno zakonsko določbo, torej kot tako, ki se uporablja za posojilne pogodbe, kadar stranki nista sklenili drugačnega dogovora (točka 30).

Kar zadeva prvi pogoj, ker pogodbeni pogoj iz splošnih pogojev, katerega nepoštenost sta zatrjevali tožeči stranki iz postopka v glavni stvari, po navedbah predložitvenega sodišča temelji na dispozitivni določbi nacionalnega prava, se zanj uporablja izključitev iz Direktive 93/13 (točka 31).

Sodišče je v zvezi z drugim pogojem navedlo, da izraz „obvezni zakoni ali predpisi“ v smislu člena 1(2) Direktive 93/13 zajema tudi pravila, ki v skladu z nacionalnim pravom veljajo med pogodbenima strankama, kadar ni bilo dogovorjeno drugače. S tega vidika pa ta določba ne

razlikuje med določbami, ki se uporabljajo neodvisno od izbire pogodbenih strank, in dispozitivnimi določbami (točka 34).

V zvezi s tem, prvič, okoliščina, da je od dispozitivne določbe nacionalnega prava mogoče odstopati, ni upoštevna za preučitev, ali je pogodbeni pogoji, ki temelji na taki določbi, izključen. Drugič, to, da se stranki nista posamično dogovorili o pogodbenem pogoju, ki temelji na eni od določb iz Direktive 93/13, ne vpliva na njegovo izključitev s področja uporabe te direktive (točka 35).

Sodišče je ugotovilo, da se Direktiva 93/13 ne uporablja za pogodbeni pogoji, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, temveč ki temelji na pravilu, ki se v skladu z nacionalnim pravom med pogodbenima strankama uporablja, če v zvezi s tem ni bilo dogovorjeno drugače (točka 37 in izrek).

3.2. Pogodbeni pogoji, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe ali se nanašajo na ceno oziroma nadomestilo in izmenjane storitve oziroma blago

Sodba z dne 30. aprila 2014, Kásler in Káslerné Rábai (C-26/13, [EU:C:2014:282](#))¹²

Izključitev pogojev, ki se nanašajo na glavni predmet pogodbe ali ustreznost cene oziroma nadomestila, če so napisani jasno in razumljivo – Pogodbe o potrošniškem posojilu, izraženem v tuji valuti – Pogoji, ki se nanašajo na menjalni tečaj

Posojilojemalca sta 29. maja 2008 kot par z madžarsko banko sklenila pogodbo o hipotekarnem posojilu v tuji valuti. Banka je posojilojemalcema odobrila posojilo v višini 14.400.000 madžarskih forintov (HUF) (približno 46.867 EUR).

V pogodbi je bilo določeno, da se znesek posojila v švicarskih frankih določi po nakupnem menjalnem tečaju te valute, veljavnem na dan izplačila. Na podlagi tega pogoja je znesek posojila znašal 94.240,84 CHF. Vendar je bilo treba v skladu s pogodbo znesek vsakega mesečnega obroka v madžarskih forintih, zapadlega v plačilo, določiti na podlagi prodajnega menjalnega tečaja banke za švicarski frank na dan pred zapadlostjo.

Posojilojemalca sta pred madžarskimi sodišči izpodbijala pogoji, v skladu s katerim je lahko banka dolgovane mesečne obroke izračunavala na podlagi prodajnega tečaja švicarskega franka. Sklicevala sta se na to, da je navedeni pogoji nepošten, saj je za namene vračila posojila določal uporabo tečaja, ki se je razlikoval od tečaja, uporabljenega, ko je bilo posojilo dano na voljo.

Kúria (vrhovno sodišče, Madžarska), pri katerem je bila vložena kasacijska pritožba, je Sodišče vprašalo, ali se pogoji v zvezi z menjalnimi tečaji, ki se uporabljajo za posojilno pogodbo, izraženo v tuji valuti, nanaša na glavni predmet pogodbe ali na razmerje med kakovostjo in ceno storitve. Poleg tega je želelo še izvedeti, ali je mogoče šteti, da je izpodbijani pogoji sestavljen v jasnem in

¹² Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku III.2., „Zahteve po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti“, in razdelku VI.2., „Nadomestitev nepoštenega pogoja“.

razumljivem jeziku, kar pomeni, da ga je mogoče izključiti iz presoje nepoštenosti v skladu z Direktivo. Madžarsko vrhovno sodišče se je nazadnje še spraševalo, ali lahko nacionalno sodišče v primeru, v katerem pogodba po odpravi nepoštenega pogoja ne more več obstajati, tako pogodbo spremeni ali dopolni.

Sodišče je opozorilo, da je treba prepoved presoje nepoštenosti pogojev v zvezi z glavnim predmetom pogodbe razlagati ozko in jo je mogoče uporabiti izključno za pogoje, ki določajo bistvene dajatve iz pogodbe. Predložitveno sodišče mora tako presoditi, ali je izpodbijani pogoj bistveni element pogodbe, ki sta jo sklenila posojilodajalec kot par (točki 49 in 51).

Sodišče je poleg tega navedlo, da preizkusa nepoštenosti zadevnega pogoja ni mogoče zavrnilo z obrazložitvijo, da naj bi se ta pogoj nanašal na ustreznost cene in nadomestila za izmenjane storitve oziroma blago. Ta pogoj je namreč za izračun odplačil omejen na določitev menjalnega tečaja med madžarskim forintom in švicarskim frankom, pri čemer pa posojilodajalec ne zagotovi nikakršne storitve menjave. Ker torej taka storitev ne obstaja, finančnega bremena, nastalega zaradi razlike med nakupnim in prodajnim tečajem, ki ga mora nositi posojilodajalec, ni mogoče šteti za plačilo, dolgovano kot protidajatev za opravljeno storitev (točki 54 in 58).

Sodba z dne 20. septembra 2017, Andriuc in drugi (C-186/16, [EU:C:2017:703](#))¹³

Kreditna pogodba, sklenjena v tuji valuti – Valutno tveganje, ki ga v celoti nosi potrošnik – Obseg pojma določb „v jasnem, razumljivem jeziku“ – Raven informacij, ki jih mora priskrbeti banka

V letih 2007 in 2008 so posojilodajalci, ki so svoje dohodke takrat prejeli v romunskih levih (RON), pri romunski banki Banca Românească najeli posojila, izražena v švicarskih frankih (CHF), za nakup nepremičnin, refinanciranje drugih kreditov ali zadovoljevanje osebnih potreb.

V skladu s posojilnimi pogodbami, sklenjenimi med strankami, so morali posojilodajalci mesečne obroke kreditov vrniti v švicarskih frankih, pri čemer so sprejeli tveganje morebitnih nihanj menjalnega tečaja med romunskim levom in švicarskim frankom.

Nato se je zadevni menjalni tečaj znatno spremenil v škodo posojilodajalcev. Ti so romunskim sodiščem predlagali, naj ugotovijo, da je pogoj, v skladu s katerim je treba navedeni kredit vrniti v švicarskih frankih, ne da bi se upoštevala morebitna izguba, ki jo lahko posojilodajalci utrpijo zaradi valutnega tveganja, nepošten pogodbeni pogoj, ki jih v skladu z določbami Direktive 93/13 ne zavezuje. Posojilodajalci so zlasti trdili, da je banka ob sklenitvi pogodb svoj produkt predstavila pristransko, tako da so bile poudarjene samo koristi, ki bi jih lahko od tega imeli posojilodajalci, ni pa navedla morebitnih tveganj in verjetnosti njihove uresničitve. Po njihovem mnenju bi bilo treba sporni pogoj ob upoštevanju te prakse banke obravnavati kot nepošten.

V teh okoliščinah je Curtea de Apel Oradea (višje sodišče v Oradei, Romunija) Sodišče vprašalo o obsegu obveznosti bank, da stranke obvestijo o valutnem tveganju, povezanem s posojili, izraženimi v tuji valuti.

¹³ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku III.2., „Zahteve po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti“

Sodišče je ugotovilo, da je sporni pogoj zajet z glavnim predmetom posojilne pogodbe, zato je mogoče nepoštenost tega pogoja z vidika Direktive 93/13 preučiti le, če ni sestavljen v jasnem in razumljivem jeziku. Obveznost vračila kredita v določeni valuti je namreč bistveni element posojilne pogodbe, saj se ne nanaša na pomožni način plačila, ampak na samo naravo obveznosti dolžnika (točka 38).

Sodba z dne 3. septembra 2020, Profi Credit Polska in drugi (C-84/19, C-222/19 in C-252/19, EU:C:2020:631)¹⁴

Člen 4(2) – Obveznost sestave pogodbenih pogojev v jasnem in razumljivem jeziku – Pogodbeni pogoji, ki ne določajo storitev, za katere se plačuje

Družba Profi Credit Polska je posojilojemalcu prek posrednika odobrila potrošniški kredit. V tej pogodbi so bili določeni obrestna mera 9,83 % na leto ter stroški obdelave v znesku 129 poljskih zlotov (PLN) (približno 30 EUR), provizija v višini 7771 PLN (približno 1804 EUR) in znesek 1100 PLN (približno 255 EUR) za finančni produkt, imenovan „Tvoj paket – posebni paket“.

Družba Profi Credit Polska je pri predložitvenem sodišču, Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie (okrožno sodišče v Szczecinu, pristojno za desni breg in zahod, Poljska), predlagala izdajo plačilnega naloga na podlagi menice, ki jo je izdal posojilojemalec. To sodišče je izdalo zamudno sodbo, zoper katero je posojilojemalec vložil ugovor. V okviru tega ugovora je zatrjeval nepoštenost pogojev posojilne pogodbe.

Predložitveno sodišče je ugotovilo, da v tej pogodbi nista bila opredeljena pojma „stroški obdelave“ in „provizija“ niti ni bilo pojasnjeno, za katere konkretne storitve se ti stroški in ta provizija plačujejo.

Sodišču je zato postavilo vprašanje, ali je treba člen 4(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da pogoji pogodbe o potrošniškem kreditu, s katerimi se potrošniku zaračunavajo stroški, ki niso plačilo pogodbenih obresti, spadajo k izjemi iz te določbe, če v teh pogojih ni natančneje določena niti narava teh stroškov niti storitve, za katere se ti stroški plačujejo. Po mnenju predložitvenega sodišča je glede na besedilo člena 4(2) Direktive 93/13 presoja nepoštenosti teh pogojev mogoča. Natančneje, po mnenju tega sodišča bi lahko vprašanje zneska plačil spadalo pod izjemo glede „glavnega predmeta pogodbe“ ali „ustreznosti razmerja med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago“ v smislu navedene določbe.

V zvezi s tem je predložitveno sodišče navedlo, da obstajajo velike razlike med besedilom člena 4(2) Direktive 93/13 in besedilom člena 3851(1) poljskega civilnega zakonika, s katerim je bila prva od teh določb prenesena v nacionalno pravo. Iz tega člena civilnega zakonika naj bi namreč izhajalo, da je presoja nepoštenosti, ki jo opravi nacionalno sodišče, izključena samo v zvezi z ustreznostjo razmerja med ceno in plačilom za glavne storitve strank.

Po mnenju Sodišča je treba člen 4(2) razlagati tako, da ti pogoji ne spadajo pod izjemo iz te določbe, če v njih ni natančneje določena niti narava teh stroškov niti storitve, za katere se ti stroški

¹⁴ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku I.4., „Nacionalna ureditev, ki zagotavlja višjo raven varstva potrošnikov“.

plačujejo, in če so oblikovani tako, da pri potrošniku povzročijo zmedo glede njegovih obveznosti in ekonomskih posledic teh pogojev (točka 86 in točka 3 izreka).

**Sodba z dne 12. januarja 2023, D. V. (Odvetniška nagrada – Načelo urne postavke)
(C-395/21, [EU:C:2023:14](#))¹⁵**

Pogodba o opravljanju pravnih storitev, sklenjena med odvetnikom in potrošnikom – Člen 4(2) – Izključitev pogojev, ki se nanašajo na glavni predmet pogodbe – Pogoj, ki določa plačilo odvetniške nagrade v skladu z načelom urne postavke

M. A. je kot potrošnik z D. V. kot odvetnikom sklenil pet pogodb o opravljanju pravnih storitev. V vsaki od teh pogodb je bilo določeno, da se odvetniška nagrada za pravna svetovanja ali pravne storitve, opravljene za M. A., izračuna na podlagi urne postavke, ki je znašala 100 EUR.

Ker D. V. ni prejel celotne zahtevane nagrade, je pri prvostopenjskem sodišču vložil tožbo, s katero je predlagal, naj se M. A. naloži plačilo nagrade, dolgovane iz naslova opravljenih pravnih storitev. Prvostopenjsko sodišče je zahtevku D. V. delno ugodilo, vendar je ugotovilo, da je pogodbeni pogoj v zvezi s ceno opravljenih storitev nepošten, in je zahtevano nagrado znižalo za polovico. Pritožbeno sodišče je to sodbo potrdilo, zato je D. V. vložil kasacijsko pritožbo pri Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče, Litva).

Sodišče, pri katerem je navedeno sodišče vložilo predlog za sprejetje predhodne odločbe, se je izreklo o razlagi Direktive 93/13.

Sodišče je ugotovilo, da je pogoj v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, sklenjeni med odvetnikom in potrošnikom, ki določa ceno opravljenih storitev v skladu z načelom urne postavke, zajet z „glavnim predmetom pogodbe“ na podlagi Direktive 93/13 (točka 1 izreka).

4. Nacionalna ureditev, ki zagotavlja višjo raven varstva potrošnikov

Sodba z dne 3. junija 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, [EU:C:2010:309](#))

Pogoji, ki opisujejo glavni predmet pogodbe – Sodni nadzor nad njihovo nepoštenostjo – Izključitev – Stroške nacionalne določbe za zagotovitev višje stopnje varstva potrošnika

Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (v nadaljevanju: Caja de Madrid) je s strankami sklenila posojilne pogodbe s spremenljivo obrestno mero, namenjene nakupu stanovanj. Te pogodbe so vsebovale pogoj, v skladu s katerim je bilo treba nominalno obrestno mero, ki jo je določala pogodba in je bila periodično spremenljiva v skladu z dogovorjenim referenčnim

¹⁵ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku II.1, „Pojem ‚nepošteni pogoj‘“, razdelku III.2, „Zahteve po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti“, in razdelku V.2, „Nadomestitev nepoštenega pogoja“.

indeksom, po prvi reviziji zaokrožiti navzgor za četrtno odstotne točke (v nadaljevanju: pogoj zaokroževanja).

Juzgado de Primera Instancia no°50 de Madrid (prvostopenjsko sodišče št. 50 v Madridu, Španija) je v okviru tožbe, ki jo je vložilo Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (špansko združenje uporabnikov bančnih storitev), razsodilo, da je pogoj zaokroževanja nepošten v smislu nacionalne zakonodaje, s katero je bila prenesena Direktiva 93/13. Ustanova Caja de Madrid je, potem ko je bila njena pritožba zoper to sodbo zavrnjena, vložila kasacijsko pritožbo pri Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija).

Sodišče je opozorilo, da sistem varstva, ki se izvaja z Direktivo 93/13, temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske sposobnosti in ravni obveščenosti, zaradi česar pristopi k pogojem, ki jih je predhodno sestavil prodajalec ali ponudnik in na vsebino katerih ne more vplivati. Pri tej direktivi gre le za delno in minimalno harmonizacijo nacionalnih zakonodaj v zvezi z nepoštenimi pogoji, pri čemer je državam članicam priznana možnost, da potrošniku zagotovijo višjo raven varstva, kot jo določa navedena direktiva.

Sodišče je tako poudarilo, da lahko države članice na področju, ki ga ureja ta direktiva, ohranijo ali sprejmejo strožja pravila od tistih, ki jih določa navedena direktiva, da bi zagotovile višjo stopnjo varstva potrošnikov. Zato je razsodilo, da Direktiva 93/13 ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki dopušča sodni nadzor nad nepoštenostjo pogodbenih pogojev, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe ali ustreznost razmerja med ceno oziroma plačilom in izmenjanimi storitvami oziroma blagom, tudi če so ti pogoji sestavljeni v jasnem in razumljivem jeziku (točke 27, 28, 40 in 44 ter točka 1 izreka).

Sodba z dne 3. septembra 2020, Profi Credit Polska in drugi (C-84/19, C-222/19 in C-252/19, EU:C:2020:631)

Nacionalna določba, ki določa najvišji znesek neobrestnih stroškov kredita – Člen 3(1) – Pogodbeni pogoj, s katerim se na potrošnika prenesejo stroški gospodarske dejavnosti dajalca kredita – Znatno neravnotežje v pravicah in obveznostih strank – Člen 4(2)

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,¹⁶ navedlo tudi, da ker je s členom 3851(1) civilnega zakonika, s katerim je bil člen 4(2) Direktive 93/13 prenesen v poljsko pravo, za izjemo iz te določbe prava Unije določeno ožje področje uporabe, s čimer je potrošnikom zagotovljena višja raven varstva – kar pa mora preveriti predložitveno sodišče – je omogočen širši nadzor nad morebitno nepoštenostjo pogodbenih pogojev, ki spadajo na področje uporabe te direktive (točka 83).

V zvezi s tem člen 8 Direktive 93/13 določa, da lahko države članice na področju, ki ga ureja ta direktiva, sprejmejo ali ohranijo najstrožje določbe, ki so združljive s Pogodbo DEU, da bi zagotovile najvišjo stopnjo varstva potrošnikov. To izraža idejo iz dvanajste uvodne izjave te direktive, v skladu s katero ta direktiva le delno in minimalno harmonizira nacionalne predpise v zvezi z nepoštenimi

¹⁶ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek I.3 3.2, naslovljen „Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe ali se nanašajo na ceno oziroma nadomestilo ter izmenjane storitve oziroma blago“, str. 12.

pogoji (točka 84). Sodišče je namreč v sodni praksi že razsodilo, da določba nacionalnega prava, ki za izjemo iz člena 4(2) Direktive 93/13 določa ožje področje uporabe, prispeva k cilju varstva potrošnikov, ki se uresničuje s to direktivo (točka 85).

II. Opredelitev pojma „nepošteni pogoj“ v smislu člena 3 Direktive 93/13

1. Pojem „nepošteni pogoj“

Sodba z dne 27. junija 2000, *Océano Grupo Editorial* (od C-240/98 do C-244/98, [EU:C:2000:346](#))¹⁷

Dogovor o pristojnosti

Pogodbe o prodaji enciklopedij potrošnikom so vsebovale dogovor o pristojnosti sodišč v Barceloni (Španija), to je mestu, v katerem nobeden od potrošnikov ni imel stalnega prebivališča, vendar so tam imele sedež družbe, ki so tožeče stranke v postopku v glavni stvari.

Ker kupci enciklopedij dolgovanih zneskov niso plačali v dogovorjenih rokih, so prodajalci med 25. julijem in 19. decembrom 1997 pri Juzgado de Primera Instancia no°35 de Barcelona (prvostopenjsko sodišče št. 35 v Barceloni, Španija) v okviru postopka „juicio de cognición“ (skrajšani postopek, pridržan za spore majhne vrednosti) vložili tožbe, s katerimi so predlagali, naj se toženim strankam iz postopka v glavni stvari naloži plačilo dolgovanih zneskov.

Ti zahtevki zadnjenavedenim niso bili vročeni, saj je predložitveno sodišče dvomilo o svoji pristojnosti za odločanje o teh sporih. Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) je namreč že večkrat razsodilo, da so dogovori o pristojnosti, kot so bili tisti iz sporov, ki so mu bili predloženi, nepošteni.

Juzgado de Primera Instancia no°35 de Barcelona (prvostopenjsko sodišče št. 35 v Barceloni), ki je menilo, da je za odločanje o sporih, ki so mu bili predloženi, potrebna razlaga Direktive 93/13, je prekinilo odločanje in Sodišče vprašalo, ali varstvo, ki ga ta direktiva zagotavlja potrošnikom, nacionalnemu sodišču omogoča, da po uradni dolžnosti presodi o nepoštenosti pogodbenega pogoja, ki mu je predložen v presojo, v okviru preizkusa dopustnosti zahtevka, vloženega pred rednimi sodišči.

Sodišče je v tej sodbi razsodilo, da je treba dogovor o pristojnosti, ki je bil vključen v pogodbo med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, ne da bi bil posamično dogovorjen, in ki določa izključno pristojnost sodišča, na območju katerega ima prodajalec ali ponudnik sedež, šteti za nepošten v smislu te direktive, saj v nasprotju z zahtevami dobre vere v škodo potrošnika vzpostavlja znatno neravnotežje med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank (točka 24).

Sodišče je namreč pojasnilo, da tak dogovor potrošnika sili, da prizna izključno pristojnost sodišča, ki je od njegovega stalnega prebivališča morebiti zelo oddaljeno, kar lahko oteži njegov prihod na sodišče. Pri sporih majhne vrednosti lahko stroški potrošnika za njegov prihod na sodišče delujejo odvrčajoče in bi se lahko potrošnik zaradi njih odpovedal pravnemu sredstvu ali obrambi. Takšen dogovor tako spada v skupino pogojev, navedenih v točki 1(q) Priloge k tej direktivi, katerih namen

¹⁷ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku IV.2. 2.1., „Obveznost preizkusa nepoštenosti pogodbenega pogoja po uradni dolžnosti – Obseg obveznosti“.

ali posledica je, da je potrošnikova možnost vlaganja pravnih sredstev pri sodišču izključena ali omejena. Nasprotno pa takšen dogovor prodajalcu ali ponudniku omogoča, da združi vse spore, ki se nanašajo na njegovo pridobitno dejavnost, pred sodiščem, na območju katerega je njegov sedež, kar organizacijsko olajšuje njegov prihod in zmanjšuje s tem povezane stroške (točki 22 in 23).

Sodba z dne 7. avgusta 2018, Banco Santander (C-96/16 in C-94/17, [EU:C:2018:643](#))¹⁸

Odstop terjatve – Potrošniška kreditna pogodba – Merila za presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja o določitvi obrestne mere zamudnih obresti

Posojiljemalec je z banko Caja de Ahorros del Mediterráneo, zdaj Banco de Sabadell, sklenil pogodbo o hipotekarnem posojilu z odplačevanjem v mesečnih obrokih. V pogodbi je bilo določeno, da je obrestna mera zamudnih obresti 25 % letno.

Ta posojiljemalec, ki je zamujal z odplačilom, je pri Juzgado de Primera Instancia (sodišče prve stopnje, Španija) vložil tožbo zoper Banco de Sabadell za razglasitev ničnosti zlasti tega zadnjega pogoja, ker naj bi bil nepošten. Poleg tega je menil, da ker je bil pogoj iz posojilne pogodbe iz zadeve v glavni stvari, s katerim je bila določena obrestna mera, razglašen za nepošten, na podlagi te pogodbe ne morejo več teči niti zamudne niti redne obresti.

V skladu z ustaljeno sodno prakso Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) namreč velja, da so pogoji, ki potrošniku, ki ne izpolni svoje obveznosti, nalagajo plačilo nesorazmerno visokega nadomestila, nepošteni. Nižja sodišča morajo tako za nepoštene šteti pogoje v potrošniških osebnih posojilnih pogodbah ali pogodbah o hipotekarnem posojilu, ki niso bili dogovorjeni ter ki se nanašajo na določitev zamudnih obresti in izpolnjujejo merilo, da obrestna mera teh obresti za več kot dve odstotni točki presega obrestno mero rednih obresti, o katerih sta se pogodbeni stranki dogovorili.

Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), pri katerem je bila vložena pritožba, je Sodišče vprašalo, ali je taka sodna praksa v nasprotju z Direktivo 93/13.

Sodišče je v tej sodbi razsodilo, da Direktiva 93/13 ne nasprotuje nacionalni sodni praksi, kakršna je sodna praksa Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), v skladu s katero je pogoj v pogodbi o potrošniškem posojilu, o katerem se stranki nista dogovorili in s katerim je določena obrestna mera zamudnih obresti, nepošten, ker potrošniku, ki zamuja s plačilom, nalaga plačilo nesorazmerno visokega nadomestila, kadar ta obrestna mera za več kot dve odstotni točki presega obrestno mero rednih obresti, ki je določena v tej pogodbi (točka 2 izreka).

Glede tega ni mogoče izključiti, da lahko vrhovna sodišča držav članic, kot je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), zaradi harmonizacije pri razlagi prava in za zagotovitev pravne varnosti ob spoštovanju Direktive 93/13 razvijejo nekatera merila, glede na katera morajo nižja sodišča preučiti nepoštenost pogodbenih pogojev. Čeprav se za sodno prakso Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) zagotovo ne zdi, da spada med najstrožje določbe, ki jih države članice lahko sprejmejo za zagotovitev najvišje ravni varstva potrošnikov na podlagi člena 8 te direktive, zlasti ker se za to

¹⁸ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku V.3., „Drugi učinki“.

sodno prakso ne zdi, da ima zakonsko moč ali da je pravni vir v španskem pravnem redu, pa se razvoj merila, ki ima podlago v sodni praksi, kot ga je v obravnavanih zadevah razvilo Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), umešča v cilj varstva potrošnikov, ki se uresničuje z navedeno direktivo (točka 68).

Iz člena 3(1) Direktive 93/13 in iz njene splošne sistematike namreč izhaja, da cilj te direktive ni toliko zagotoviti splošno pogodbeno ravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank, temveč bolj preprečiti nastanek neravnotežja v teh pravicah in obveznostih v škodo potrošnika (točka 69).

Sodba z dne 9. julija 2020, Ibercaja Banco (C-452/18, [EU:C:2020:536](#))¹⁹

Pogodba o hipotekarnem kreditu – Pogoj o omejitvi spremenljivosti obrestne mere (t. i. pogoj o obrestnem dnu) – Pogodba o novaciji – Odpoved sodnim postopkom zoper pogodbene pogoje – Nezavezujoča narava

Kreditojemalec je od investitorja kupil nepremičnino in s tem nadomestil tega investitorja kot dolžnika za hipotekarni kredit v zvezi s to nepremičnino, ki ga je odobrila kreditna institucija Caja de Ahorros de la Inmaculada de Aragón, ki je postala Ibercaja Banco. Kreditojemalec je tako sprejel vse dogovore in pogoje v zvezi s tem hipotekarnim kreditom, kot so bili opredeljeni med prvotnim dolžnikom in kreditno institucijo.

Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) je 9. maja 2013 razglasilo ničnost pogojev o obrestnem dnu iz hipotekarnih pogodb, ker nista bili izpolnjeni zahtevi po jasnosti in preglednosti. Družba Ibercaja Banco je v skladu s to sodno prakso začela postopek ponovnih dogovorov o pogojih v pogodbah o hipotekarnem kreditu, ki jih je odobrila.

Tako je bila pogodba o hipotekarnem kreditu med kreditojemalcem in družbo Ibercaja Banco predmet pogodbe o novaciji, ki se je med drugim nanašala na obrestno mero, določeno v pogoju o obrestnem dnu, pri čemer je bila ta obrestna mera znižana. Poleg tega je pogodba o novaciji vsebovala pogoj, v skladu s katerim se je kreditojemalec odpovedal učinkom, ki bi jih imela ugotovitev nepoštenosti pogoja o obrestnem dnu.

Kreditojemalec je pri predložitvenem sodišču, Juzgado de Primera Instancia e Instrucción no 3 de Teruel (prvostopenjsko in preiskovalno sodišče št. 3 v Teruelu, Španija), vložil tožbo, s katero je predlagal, naj se ugotovi, da je pogoj o obrestnem dnu, določen v pogodbi o hipotekarnem kreditu, nepošten, ter naj se kreditni instituciji naloži, naj ta pogoj odpravi in mu vrne zneske, ki jih je na podlagi navedenega pogoja neupravičeno plačal od sklenitve tega kredita.

Ker je družba Ibercaja Banco trditvam kreditojemalca glede pogojev iz pogodbe o novaciji nasprotovala, je predložitvenemu sodišču predlagala, naj pojasni, v kakšnem obsegu so pravni akti, s katerimi se spreminja pogodba, zlasti eden od njenih pogojev, na katerega nepoštenost se sklicuje, prav tako „okuženi“ s tem pogojem in zato niso zavezujoči.

¹⁹ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku II.2., „Pojem pogoja, o katerem se stranki nista dogovorili posamično“, razdelku III.2., „Zahteve po dobri veri, uravnoveženosti in preglednosti“, in razdelku V.3., „Drugi učinki“.

Vendar je predložitveno sodišče izrazilo dvome o združljivosti ponovnih dogovorov o nepoštenem pogoju z načelom, določenim v členu 6(1) Direktive 93/13, v skladu s katerim nepošteni pogoji za potrošnike niso zavezujoči.

Sodišče je v tej sodbi razsodilo, da je treba odpoved sodnim postopkom, če je določena v sporazumu, kot je poravnava, katere predmet je reševanje spora med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, razlikovati od vnaprejšnje odpovedi kakršnemu koli sodnemu postopku, vključene v pogodbo, sklenjeno med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom (točka 67).

Po eni strani je menilo, da je pogoj, določen v pogodbi, sklenjeni med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, za rešitev obstoječega spora, s katerim se ta potrošnik odpove uveljavljanju zahtevkov pred nacionalnim sodiščem, ki bi jih lahko uveljavljal, če tega pogoja ne bi bilo, mogoče opredeliti kot „nepošten“, zlasti če navedeni potrošnik ni mogel imeti na voljo upoštevni informacij, na podlagi katerih bi lahko razumel pravne posledice, ki iz tega izhajajo zanj (točka 4, prva alineja, izreka). Dejstvo, da se prodajalec ali ponudnik in potrošnik medsebojno odpovedujeta sodnim postopkom v zvezi s pogodbenim pogojem, namreč ni ovira za to, da nacionalno sodišče preuči nepoštenost takega pogoja, če ima navedeni pogoj lahko zavezujoče učinke za potrošnika (točka 64).

Po drugi strani je Sodišče ugotovilo, da pogoj, s katerim se potrošnik v zvezi s prihodnjimi spori odpove sodnim postopkom na podlagi pravic, ki jih ima v skladu z Direktivo 93/13, za potrošnika ni zavezujoč (točka 4, druga alineja, izreka). Ta se namreč ne more veljavno zavezati odpovedi sodnemu varstvu za v prihodnje in pravicam, ki jih ima na podlagi Direktive 93/13. Sodišče je tako pojasnilo, da ta potrošnik po definiciji ne more razumeti posledic svojega pristopa k takemu pogoju glede sporov, do katerih lahko pride v prihodnje (točka 75).

***Sodba z dne 12. januarja 2023, D. V. (Odvetniška nagrada – Načelo urne postavke)
(C-395/21, [EU:C:2023:14](#))***

Pogodba o opravljanju pravnih storitev, sklenjena med odvetnikom in potrošnikom – Člen 4(2) – Presoja nepoštenosti pogodbenih pogojev – Pogoj, ki določa plačilo odvetniške nagrade v skladu z načelom urne postavke

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,²⁰ opozorilo tudi, da presoja nepoštenosti pogoja v pogodbi, sklenjeni s potrošnikom, načeloma temelji na celoviti oceni, pri kateri se ne upošteva le morebitna nepreglednost tega pogoja. Vendar lahko države članice zagotovijo višjo raven varstva potrošnikov (točka 49).

Sodišče je zato ugotovilo, da se pogoj v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, sklenjeni med odvetnikom in potrošnikom, na podlagi katerega je v skladu z načelom urne postavke določena cena teh storitev in ki zato spada v glavni predmet te pogodbe, ne sme škodovati za nepošten zgolj zato, ker ni v skladu z zahtevo po preglednosti, razen če je država članica, katere nacionalno pravo

²⁰ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek I.3 3.2, naslovljen „Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe ali se nanašajo na ceno oziroma nadomestilo ter izmenjane storitve oziroma blago“, str. 13. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku III.2, „Zahteve po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti“, in razdelku V.2, „Nadomestitev nepoštenega pogoja“.

se uporablja za zadevno pogodbo, izrecno določila – kot v obravnavani zadevi – da je že zgolj to dejstvo vzrok za opredelitev kot „nepošteni pogoj“ (točka 3 izreka).

2. Pojem pogoja, „o katerem se stranki nista dogovorili posamično“

Sodba z dne 20. septembra 2018, OTP Bank in OTP Faktoring (C-51/17, [EU:C:2018:750](#))

Člen 3(1) – Pojem „pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično“ – Pogoj, vključen v pogodbo po njeni sklenitvi in po posegu nacionalnega zakonodajalca

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,²¹ poudarilo tudi, da se pojem „pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično“ iz člena 3(1) Direktive 93/13 nanaša med drugim na pogodbeni pogoj, ki je bil spremenjen z obvezno nacionalno zakonsko določbo, ki je bila sprejeta po sklenitvi potrošniške pogodbe in katere namen je nadomestiti nični pogoj iz navedene pogodbe (točka 1 izreka).

Sodba z dne 9. julija 2020, Ibercaja Banco (C-452/18, [EU:C:2020:536](#))

Pogodba o hipotekarnem kreditu – Pogoj o omejitvi spremenljivosti obrestne mere (t. i. pogoj o obrestnem dnu) – Pogodba o novaciji

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,²² poleg tega pojasnilo, da se za pogoj v pogodbi, ki jo je prodajalec ali ponudnik sklenil s potrošnikom zaradi spremembe potencialno nepoštenega pogoja iz prejšnje pogodbe, sklenjene med njima, ali za ureditev posledic nepoštenosti tega drugega pogoja, lahko šteje, da ni bil posamično dogovorjen, in da se lahko glede na okoliščine primera razglasi za nepošten (točka 2 izreka).

Sodišče je navedlo, da okoliščina, da je namen novega pogoja spremeniti prejšnji pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, sama po sebi ne odvezuje nacionalnega sodišča od obveznosti preveriti, ali potrošnik dejansko ni mogel vplivati na vsebino tega novega pogoja v smislu člena 3(2) Direktive 93/13. Zato mora predložitveno sodišče pri ugotavljanju, ali je potrošnik lahko vplival na vsebino pogoja, upoštevati vse okoliščine, v katerih je bil tak pogoj predložen potrošniku (točki 34 in 35).

²¹ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek I.3 3.1, naslovljen „Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih“, str. 8. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku III.2., „Zahteve po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti“.

²² Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek II.1, naslovljen „Pojem „nepošteni pogoj“, str. 18. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku III.2., „Zahteve po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti“, in razdelku V.3, „Drugi učinki“.

3. Pojem „znatno neravnotežje“ v škodo potrošnika

Sodba z dne 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, [EU:C:2013:164](#))²³

Hipotekarna kreditna pogodba – Postopek izvršbe na podlagi hipoteke – Pristojnosti nacionalnega sodišča, ki odloča o vsebini – Nepošteni pogoji – Merila za presojo

Zadeva je izhajala iz predloga za sprejetje predhodne odločbe španskega sodišča, pri katerem je potrošnik vložil tožbo za ugotovitev nepoštenosti več pogojev v kreditni pogodbi, zavarovani s hipoteko, in za razglasitev ničnosti izvršilnega postopka, ki je bil uveden proti temu potrošniku.

Ti pogoji so se nanašali na določitev zamudnih obresti, ki se samodejno pripišejo zneskom, ki ob zapadlosti niso plačani, ne da bi bil potreben kakršen koli opomin, na predčasno zapadlost v dolgoročnih pogodbah in na enostransko določitev mehanizmov za ugotovitev stanja celotnega dolga z ustreznim potrdilom, iz katerega je razviden zahtevani znesek. Ker je predložitveno sodišče dvomilo o združljivosti navedenih pogojev z določbami Direktive 93/13, je pri Sodišču vložilo predlog za sprejetje predhodne odločbe (točka 30).

Sodišče je v tem okviru razsodilo, da je treba pojem „znatno neravnotežje“ v škodo potrošnika v smislu člena 3(1) Direktive 93/13 presojati z analizo nacionalnih določb, ki se uporabljajo, kadar med strankama ni sporazuma, da se presodi, ali in – odvisno od primera – v katerem delu pogodba potrošnika postavlja v pravni položaj, ki je manj ugoden od tistega, ki ga določa veljavno nacionalno pravo. Prav tako je primerno, da se za to pravni položaj navedenega potrošnika preuči ob upoštevanju sredstev, ki so mu v skladu z nacionalno zakonodajo na voljo za prenehanje uporabe nepoštenih pogojev (točka 2 izreka).

Sodba z dne 16. januarja 2014, Constructora Principado (C-226/12, [EU:C:2014:10](#))

Prodajna pogodba za nepremičnino – Nepošteni pogoji – Merila presoje

Posameznik je 26. junija 2005 z družbo Constructora Principado sklenil prodajno pogodbo za stanovanje. Pogodbeni pogoji je potrošniku nalagal plačilo občinskega davka na povečanje vrednosti mestnih nepremičnin ter plačilo za priključitev stanovanja na vodovodno in kanalizacijsko omrežje, ki ju je po zakonu dolžan izvesti prodajalec ali ponudnik.

Ta posameznik je pri Juzgado de Primera Instancia nº 2 de Oviedo (sodišče prve stopnje št. 2 v Oviedu, Španija) proti družbi Constructora Principado vložil tožbo za vračilo navedenih zneskov. Ta zahtevek je utemeljil z dejstvom, da je treba sporni pogoj, zaradi katerega je moral kupec ta zneska plačati, šteti za nepošten, ker ni bil dogovorjen in je povzročil znatno neravnotežje med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank.

²³ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku IV.3., „Odreditev začasnih ukrepov“.

Družba Constructora Principado je trdila, da med strankama ni znatnega neravnotežja, saj presoje takega neravnotežja ni mogoče omejiti na upoštevanje določenega pogoja, temveč je treba pri njej upoštevati pogodbo v celoti in pretehtati vse njene člene.

Audiencia Provincial de Oviedo (pokrajinsko sodišče v Oviedu, Španija), pri katerem je bila vložena pritožba, je Sodišču postavilo vprašanje, ali je treba v primeru pogodbenega pogoja, s katerim se plačilo nekega zneska, ki ga je po zakonu dolžan plačati prodajalec ali ponudnik, prelaga na potrošnika, pojem neravnotežja iz člena 3(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da do tega neravnotežja pride že na podlagi preložitve obveznosti plačila, ki po zakonu pripada prodajalcu ali ponudniku, na kupca, ali pa dejstvo, da ta direktiva zahteva, da je neravnotežje znatno, pomeni, da je poleg tega nujno še znatno finančno breme potrošnika v razmerju do celotnega zneska transakcije.

Sodišče je v sodbi razsodilo, da za obstoj znatnega neravnotežja ni nujno, da imajo stroški, ki bremenijo potrošnika na podlagi pogodbenega pogoja, zanj znaten ekonomski učinek glede na znesek zadevne transakcije, ampak lahko obstoj tega neravnotežja izhaja iz dejstva dovolj resnega posega v pravni položaj, ki ga potrošniku kot pogodbeni stranki zagotavljajo veljavni nacionalni predpisi, bodisi v obliki omejitve vsebine pravic, ki jih v skladu s temi predpisi črpa iz te pogodbe, bodisi v obliki oviranja izvrševanja teh pravic ali celo v obliki naložitve dodatnih obveznosti, ki jih nacionalna pravila ne določajo (izrek).

Sodišče je pojasnilo, da je predložitveno sodišče pristojno, da presoja obstoj morebitnega znatnega neravnotežja ob upoštevanju narave blaga ali storitve, za katero je bila sklenjena zadevna pogodba, in vseh okoliščin, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe, ter vseh drugih pogojev te pogodbe (izrek).

III. Presoja nepoštenosti pogodbenega pogoja

1. Merila presoje

Sodba z dne 9. novembra 2010 (veliki senat), VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, [EU:C:2010:659](#))²⁴

Merila za presojo – Presoja dogovora o sodni pristojnosti, ki jo po uradni dolžnosti opravi nacionalno sodišče

Stranki iz postopka v glavni stvari sta sklenili posojilno pogodbo za financiranje nakupa avtomobila.

Ko sopogodbenuk ni več izpolnjeval pogodbenih obveznosti, je tožeča stranka, družba VB Pénzügyi Lízing, odstopila od te posojilne pogodbe in pri predložitvenem sodišču zahtevala plačilo terjatve v višini 317.404 madžarskih forintov (HUF), skupaj z obrestmi na neplačani znesek in stroški.

Tožeča družba predloga za izdajo plačilnega naloga ni vložila pri sodišču, pristojnem za okraj, v katerem ima njen sopogodbenuk, tožena stranka, stalno prebivališče, ampak se je oprla na dogovor o sodni pristojnosti, vključen v navedeno posojilno pogodbo, ki določa, da je za morebiten spor med strankama pristojno Budapesti II. és III. kerületi bíróság (sodišče II. in III. okraja v Budimpešti, Madžarska), ki je bilo predložitveno sodišče v tej zadevi.

Navedeno sodišče je ugotovilo, da tožena stranka nima stalnega prebivališča na območju tega sodišča, pravila civilnega postopka pa določajo, da je za spor, kot je ta, ki mu je bil predložen, krajeno pristojno sodišče, na območju katerega je stalno prebivališče tožene stranke.

Predložitveno sodišče je kljub temu želelo Sodišče vprašati, katera merila lahko nacionalno sodišče upošteva pri preizkusu nepoštenosti pogoja, zlasti če v pogodbenem pogoju kot pristojno sodišče ni določeno sodišče, pristojno za območje, na katerem je sedež prodajalca ali ponudnika, ampak drugo sodišče, ki je blizu tega sedeža.

Sodišče je s svojo sodbo poglobilo sodbo Pannon GSM (C-243/08).²⁵ Pri tem je razsodilo, da je treba člen 267 PDEU razlagati tako, da je Sodišče pristojno za razlago pojma „nedovoljeni [nepošteni] pogodbeni pogoji“ iz člena 3(1) Direktive 93/13 in Priloge k tej direktivi ter meril, ki jih lahko uporabi ali mora uporabiti nacionalno sodišče pri preučitvi pogodbenega pogoja glede na določbe te direktive, pri čemer je pristojno, da ob upoštevanju navedenih meril odloči o konkretni opredelitvi posameznega pogodbenega pogoja glede na okoliščine obravnavane zadeve (točka 2 izreka).

Nepoštenost pogodbenega pogoja je treba presoditi ob upoštevanju značilnosti blaga ali storitev, ki so predmet pogodbe, in s sklicevanjem na vse okoliščine v zvezi s sklenitvijo pogodbe, ki so takrat obstajale, med drugim, da je bil pogoji v pogodbi, sklenjeni med potrošnikom in ponudnikom

²⁴ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku IV.2. 2.1, „Obveznost preizkusa nepoštenosti pogodbenega pogoja po uradni dolžnosti – Obseg obveznosti“.

²⁵ Sodba z dne 4. junija 2009, [Pannon GSM](#) (C-243/08, EU:C:2009:350), predstavljena v razdelku IV.2. 2.1, „Obveznost preizkusa nepoštenosti pogodbenega pogoja po uradni dolžnosti – Obseg obveznosti“.

ali prodajalcem, ki določa izključno pristojnost sodišča, na območju katerega ima ponudnik ali prodajalec sedež, dodan, ne da bi se stranki o njem dogovorili posamično (točki 42 in 43).

Sodba z dne 26. aprila 2012, Invitel (C-472/10, [EU:C:2012:242](#))²⁶

Prodajalčeva ali ponudnikova enostranska sprememba pogodbenih pogojev – Opustitvena tožba, ki jo je v javnem interesu v imenu potrošnikov vložil organ, določen z nacionalno zakonodajo – Ugotovitev nepoštenosti pogoja

Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság (nacionalni urad za varstvo potrošnikov, v nadaljevanju: NFH) lahko pri madžarskih sodiščih predlaga razglasitev ničnosti nepoštenega pogoja iz potrošniške pogodbe, če prodajalec ali ponudnik tak pogoj uporablja tako, da vpliva na širok krog potrošnikov ali povzroči večjo škodo. V skladu z madžarsko zakonodajo ničnost nepoštenega pogoja, ki jo ugotovi sodišče na podlagi take tožbe v javnem interesu (*actio popularis*), učinkuje na vse potrošnike, ki so s prodajalcem ali ponudnikom sklenili pogodbo, ki vsebuje ta pogoj.

NFH je prejel številne pritožbe potrošnikov zoper telekomunikacijsko podjetje, ki je v splošne pogoje pogodb o naročnini enostransko dodalo pogoj, ki mu daje pravico, da strankam naknadno zaračuna izdatke, ki se zaračunajo, če se računi plačajo s pošto nakaznico. Poleg tega v teh pogodbah ni bila določena metoda izračuna teh stroškov nakazila.

Ker je NFH ocenil, da je zadevni pogoj nepošten, in ker je gospodarski subjekt vztrajal pri tem pogoj, je NFH pri Pest Megyei Bíróság (sodišče v Pešti, Madžarska) vložil tožbo, s katero je predlagal, naj se ugotovi ničnost izpodbijanega pogoja, ker naj bi šlo za nepošteni pogoj, ter naj se naročnikom samodejno in retroaktivno vrnejo neupravičeno zaračunani in plačani zneski iz naslova „stroškov denarnega nakazila“. To sodišče pa je ugotovilo, da je rešitev spora odvisna od razlage upoštevanih določb Direktive 93/13.

Sodišče je v zvezi s presojo nepoštenosti pogoja, ki mu je bil predložen v presojo, navedlo, da ta spada v pristojnost nacionalnega sodišča, ki odloča o tožbi, ki jo je v javnem interesu v imenu potrošnikov vložil z nacionalno zakonodajo določen organ. To sodišče mora ob upoštevanju člena 3(1) in (3) Direktive 93/13 presoditi nepoštenost pogoja, kakršen je bil ta v obravnavani zadevi. Pri tej presoji bi moralo to sodišče preveriti predvsem, ali so ob upoštevanju vseh pogojev iz splošnih pogojev potrošniških pogodb in nacionalne zakonodaje, ki se uporablja, razlogi oziroma metoda spreminjanja stroškov, povezanih s storitvijo, ki jo je treba zagotoviti, navedeni jasno in razumljivo in, če je to potrebno, ali imajo potrošniki pravico pogodbo odpovedati (točka 1 izreka).

²⁶ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku VI.1., „Skupinske tožbe ali tožbe v javnem interesu“.

2. Zahteve po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti

Sodba z dne 21. marca 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, [EU:C:2013:180](#))

Direktiva 2003/55/ES – Notranji trg z zemeljskim plinom – Direktiva 93/13/EGS – Pogodbe, sklenjene med prodajalci ali ponudniki in potrošniki – Enostranska sprememba cene storitve s strani ponudnika – Napotitev na obvezne predpise, ki veljajo za drugo kategorijo potrošnikov – Uporaba Direktive 93/13 – Obveznost oblikovanja besedila v jasnem in razumljivem jeziku in preglednosti

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,²⁷ v zvezi z morebitno nepoštenostjo izpodbijanega pogoja ugotovilo, da je zakonodajalec Unije priznal, da ima v okviru pogodb za nedoločen čas, kot so pogodbe o oskrbi z zemeljskim plinom, podjetje za oskrbo z zemeljskim plinom legitimni interes za spremembo cen svoje storitve. Vendar mora biti standardizirani pogoj, ki dopušča tako enostransko prilagoditev, v skladu z zahtevami po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti. Sodišče je v zvezi s tem opozorilo, da nazadnje tega, ali je tako, v vsakem posameznem primeru ne ugotavlja Sodišče, ampak nacionalno sodišče. Pri tej preučitvi mora nacionalno sodišče bistven pomen pripisati nekaterim merilom, ki jih je določilo Sodišče (točke od 45 do 48).

V pogodbi morata biti pregledno navedena razlog in metoda spreminjanja cen, tako da lahko potrošnik na podlagi jasnih in razumljivih meril predvidi morebitne spremembe (točka 49).

Sodišče je v zvezi s tem poudarilo, da neseznantiv s temi informacijami pred sklenitvijo pogodbe načeloma ni mogoče nadoknaditi s tem, da so potrošniki med izvrševanjem pogodbe v ustreznem roku vnaprej obveščeni o spremembi cen in pravici, da pogodbo odpovejo, če te spremembe ne želijo sprejeti (točka 51).

Kar zadeva možnost odpovedi, ki jo ima potrošnik, mora biti to možnost v konkretnih okoliščinah dejansko mogoče izvršiti. To ne bi bilo tako, če potrošnik iz razlogov v zvezi z načinom odpovedi ali v zvezi z razmerami na zadevnem trgu ne bi imel dejanske možnosti zamenjati dobavitelja ali če ne bi bil primerno in pravočasno obveščen o nameravani spremembi (točka 54).

Sodba z dne 30. aprila 2014, Kásler in Káslerné Rábai (C-26/13, [EU:C:2014:282](#))

Izključitev pogojev, ki se nanašajo na glavni predmet pogodbe ali ustreznost cene oziroma plačila, če so napisani jasno in razumljivo – Pogodbe o potrošniškem posojilu, izraženem v tuji valuti – Pogoji, ki se nanašajo na menjalni tečaj

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,²⁸ pojasnilo, da pogoj, ki opredeljuje glavni predmet pogodbe, ni predmet presoje nepoštenosti le, če je bil sestavljen v jasnem in razumljivem jeziku. V zvezi s tem je Sodišče poudarilo, da taka zahteva ni omejena zgolj

²⁷ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek I.3 3.1, naslovljen „Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih“, str. 6.

²⁸ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek I.3 3.2, naslovljen „Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe ali se nanašajo na ceno oziroma nadomestilo ter izmenjane storitve oziroma blago“, str. 11. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku V.2., „Nadomestitev nepoštenega pogoja“.

na formalno in slovnično razumljivost tega pogoja. Nasprotno, v posojilni pogodbi morajo biti pregledno navedeni razlog in značilnosti mehanizma konverzije tuje valute. Tako mora nacionalno sodišče ugotoviti, ali je bil potrošnik, ki je normalno obveščen in razumno pozoren, na podlagi oglasov in informacij, ki jih je posojilodajalec predložil v okviru pogajanj za posojilno pogodbo, lahko seznanjen z razliko med nakupnim menjalnim tečajem in prodajnim menjalnim tečajem tuje valute, pa tudi zmožen oceniti učinke uporabe zadnje navedenega tečaja za izračun obrokov odplačila in celoten strošek posojila (točki 73 in 76).

Sodba z dne 20. septembra 2017, Andriuc in drugi (C-186/16, [EU:C:2017:703](#))

Kreditna pogodba, sklenjena v tuji valuti – Valutno tveganje, ki ga v celoti nosi potrošnik – Znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank – Trenutek, ko je treba presoati neravnotežje – Obseg pojma določb „v jasnem, razumljivem jeziku“ – Raven informacij, ki jih mora priskrbeti banka

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,²⁹ opozorilo, da zahteva, da mora biti pogodbeni pogoj določen v jasnem in razumljivem jeziku, pomeni tudi, da mora biti v pogodbi pregledno pojasnjeno konkretno delovanje mehanizma, na katerega se zadevni pogoj nanaša. Če je to primerno, mora biti v pogodbi razjasnjena tudi povezava med tem mehanizmom in mehanizmom, določenim z drugimi pogoji, tako da lahko potrošnik na podlagi natančnih in razumljivih meril presodi, kakšne so ekonomske posledice, ki iz tega izhajajo zanj. To vprašanje mora preučiti nacionalno sodišče in pri tem upoštevati vse upoštevne dejanske okoliščine, ki vključujejo oglase in informacije, ki jih je posojilodajalec predložil v okviru pogajanj za posojilno pogodbo (točki 45 in 46).

Natančneje, nacionalno sodišče mora preučiti, ali je bil potrošnik obveščen o vseh elementih, ki bi lahko vplivali na obseg njegove obveznosti in na podlagi katerih lahko presodi skupne stroške svojega kredita (točka 47).

V tem okviru je Sodišče pojasnilo, da morajo finančne ustanove posojilojemalcem posredovati informacije, ki morajo zadostovati za sprejetje premišljenih in preudarnih odločitev. Tako se morajo te informacije nanašati ne le na možnost zvišanja ali znižanja vrednosti valute posojila, ampak tudi na to, kako bi na obroke za odplačilo posojila vplivali spremembe menjalnega tečaja in povečanje obrestnih mer za valuto posojila (točka 49).

Posojilojemalec mora biti torej po eni strani jasno obveščen o tem, da s podpisom posojilne pogodbe, izražene v tuji valuti, prevzema valutno tveganje, ki ga bo ob devalvaciji valute, v kateri prejema dohodke, morda težko nosil. Po drugi strani mora banka navesti mogoče spremembe menjalnih tečajev in tveganja v zvezi s sklenitvijo posojila v tuji valuti, še zlasti če posojilojemalec svojih dohodkov ne prejema v tej valuti (točka 50).

Sodišče je pojasnilo tudi, da mora nacionalno sodišče, če banka ni izpolnila obveznosti obveščanja, opozarjanja in svetovanja ter dolžnosti, da pogodbene pogoje sestavi v jasnem in razumljivem jeziku, in je zato mogoče preučiti nepoštenost spornega pogoja, presoditi, prvič, ali banka morda ne spoštuje zahteve dobre vere in, drugič, ali obstaja morebitno znatno neravnotežje med

²⁹ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek I.3. 3.2, naslovljen „Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe ali se nanašajo na ceno oziroma nadomestilo ter izmenjane storitve oziroma blago“, str. 12.

pogodbenimi strankami. To presojo je treba opraviti glede na trenutek, ko je bila zadevna pogodba sklenjena, ter zlasti ob upoštevanju strokovnega znanja in izkušenj banke glede možnih sprememb menjalnih tečajev in tveganj v zvezi s sklenitvijo posojila v tuji valuti. V zvezi s tem je Sodišče poudarilo, da lahko pogodbeni pogoj med strankama povzroči neravnotežje, ki se pokaže šele med izvajanjem pogodbe (točke od 54 do 57).

Sodba z dne 20. septembra 2018, OTP Bank in OTP Faktoring (C-51/17, [EU:C:2018:750](#))

Pogoj, vključen v pogodbo po njeni sklenitvi in po posegu nacionalnega zakonodajalca – Člen 4(2) – Jasen in razumljiv jezik pogoja

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,³⁰ pojasnilo obseg zahteve, da mora biti pogodbeni pogoj sestavljen v jasnem in razumljivem jeziku (točka 73).

V zvezi s tem je Sodišče ugotovilo, da morajo finančne ustanove kreditojemalcem posredovati zadostne informacije, da se jim omogoči, da sprejmejo premišljene in preudarne odločitve. To pomeni, da mora potrošnik pogoj v zvezi z valutnim tveganjem razumeti tako formalno in slovnično pravilno kot tudi glede njegovega dejanskega obsega. Iz tega sledi, da mora biti povprečen potrošnik, ki je normalno obveščen, razumno pozoren in preudaren, ne le seznanjen z možnostjo znižanja vrednosti nacionalne valute v razmerju do tuje valute, v kateri je bil kredit obračunan, temveč tudi zmožen oceniti potencialno znatne ekonomske posledice takega pogoja za svoje finančne obveznosti (točka 78).

Poleg tega je Sodišče navedlo, da je treba jasnost in razumljivost pogodbenih pogojev preučiti s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so v trenutku sklenitve pogodbe obstajale v zvezi s to pogodbo, in prav tako na vse druge pogoje iz pogodbe, ne glede na okoliščino, da so bili nekateri od teh pogojev razglašeni za nepošteno ali so se šteli za nepošteno in jih je zato nacionalni zakonodajalec kasneje razglasil za nične (točka 83 in točka 4 izreka).

Sodba z dne 3. oktobra 2019, Kiss in CIB Bank (C-621/17, [EU:C:2019:820](#))

Zahteva po jasnosti in razumljivosti pogodbenih pogojev – Pogoji, ki določajo plačilo stroškov za storitve, ki niso opredeljene

Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je z družbo, katere pravna naslednica je družba CIB, sklenila posojilno pogodbo v znesku 16.451 EUR, z letno obrestno mero v višini 5,4 % in stroški upravljanja v višini 2,4 % letno, za obdobje 20 let. Zadevna oseba je morala na podlagi pogodbenih pogojev plačati tudi 40.000 madžarskih forintov (HUF) (približno 125 EUR) kot provizijo za izplačilo.

Pri Győri Törvényszék (sodišče v Győru, Madžarska) je vložila tožbo, s katero je predlagala, naj se ugotovi nepoštenost pogojev v zvezi s stroški upravljanja in provizijo za izplačilo, ker naj v pogodbi ne bi bile natančno določene storitve, ponujene v zameno.

³⁰ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek I.3 3.1, naslovljen „Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih“, str. 7. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku II.2., „Pojem pogoja, o katerem se stranki nista dogovorili posamično“.

Družba CIB je v obrambo trdila, da ni bila dolžna podrobno opredeliti storitev, ki so bile opravljene v zameno za stroške upravljanja in provizijo za izplačilo. Vendar je pojasnila, da se je provizija za izplačilo nanašala na formalnosti, ki jih je treba opraviti pred sklenitvijo pogodbe, medtem ko stroški upravljanja zajemajo formalnosti, ki jih je treba izpolniti po sklenitvi navedene pogodbe.

Kúria (vrhovno sodišče, Madžarska), pri katerem je bila vložena pritožba v zvezi s tem sporom, je Sodišče vprašalo, ali so pogoji, obravnavani v postopku v glavni stvari, sestavljeni v jasnem in razumljivem jeziku ter kako mora presoditi njihovo morebitno nepoštenost.

Sodišče je razsodilo, da se z zahtevo, da mora biti pogodbeni pogoj v jasnem in razumljivem jeziku, ne nalaga, da morajo pogodbeni pogoji v potrošniški posojilni pogodbi, o katerih se stranki nista dogovorili posamično, kot so ti v postopku v glavni stvari, ki natančno določajo višino stroškov upravljanja in provizije za izplačilo, ki bremenijo potrošnika, način njihovega izračuna in dan njihove zapadlosti, vsebovati tudi natančno navedbo storitev, ki se opravljajo v zameno za zadevne zneske (točka 1 izreka).

Vendar je Sodišče pojasnilo, da je pomembno, da je mogoče naravo dejansko dobavljenih storitev ustrezno razumeti ali izpeljati iz pogodbe kot celote. Poleg tega mora biti potrošnik sposoben preveriti, da se posamezni stroški ali storitve, za katere se ti plačujejo, ne prekrivajo. Predložitveno sodišče je moralo torej preučiti, ali je tako, in sicer glede na vse upoštevne dejanske okoliščine, med katerimi so ne le pogoji iz zadevne pogodbe, temveč tudi oglasi in informacije, ki jih je posojilodajalec predložil v okviru pogajanj za posojilno pogodbo (točki 43 in 44).

Poleg tega je Sodišče razsodilo, da pogodbeni pogoj, ki se nanaša na stroške upravljanja posojilne pogodbe in ki ne omogoča nedvoumne ugotovitve, katere so konkretne storitve, opravljene v zameno za te stroške, v nasprotju z zahtevo dobre vere načeloma ne povzroči znatnega neravnotežja v pogodbenih pravicah in obveznostih strank v škodo potrošnika (točka 2 izreka). Sodišče je namreč pojasnilo, da razen če storitve, ki se opravljajo v zameno, razumno niso zajete s storitvami, ki se opravljajo v okviru upravljanja ali izplačila posojila, ali če so zneski, ki se naložijo potrošniku na podlagi navedenih stroškov in navedene provizije, nesorazmerni glede na znesek posojila, ni očitno – kar pa je moralo preveriti predložitveno sodišče – da pogoji v zvezi s stroški upravljanja posojila in provizijo za izplačilo negativno vplivajo na pravni položaj potrošnika, kot je določen z nacionalnim pravom. Predložitveno sodišče je moralo poleg tega upoštevati tudi druge pogodbene pogoje, da bi ugotovilo, ali navedeni pogoji ustvarjajo znatno neravnotežje v škodo posojilojemalca (točka 55).

Sodba z dne 9. julija 2020, Ibercaja Banco (C-452/18, [EU:C:2020:536](#))

Pogodba o hipotekarnem kreditu – Pogoj o omejitvi spremenljivosti obrestne mere (t. i. pogoj o obrestnem dnu) – Pogodba o novaciji

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,³¹ poleg tega navedlo, da zahteva po preglednosti, ki je prodajalcu ali ponudniku naložena na podlagi Direktive 93/13,³² pomeni, da mora biti potrošniku ob sklenitvi pogodbe o hipotekarnem kreditu s spremenljivo

³¹ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek II.1, naslovljen „Pojem ‚nepošteni pogoj‘“, str. 20. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku II.2., „Pojem pogoja, o katerem se stranki nista dogovorili posamično“, in razdelku V.3, „Drugi učinki“.

³² Člen 3(1), člen 4(2) in člen 5 Direktive 93/13.

obrestno mero, s katero je določen pogoj o obrestnem dnu, omogočeno, da razume ekonomske posledice, ki zanj izhajajo iz mehanizma, uvedenega s tem pogojem o obrestnem dnu, med drugim z dajanjem na voljo informacij o preteklem gibanju indeksa, na podlagi katerega se izračuna obrestna mera (točka 3 izreka).

Sodba z dne 12. januarja 2023, D. V. (Odvetniška nagrada – Načelo urne postavke) (C-395/21, [EU:C:2023:14](#))

Pogodba o opravljanju pravnih storitev, sklenjena med odvetnikom in potrošnikom – Člen 4(2) – Presoja nepoštenosti pogodbenih pogojev – Pogoj, ki določa plačilo odvetniške nagrade v skladu z načelom urne postavke

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,³³ preučilo, ali pogoj v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, sklenjeni med odvetnikom in potrošnikom, na podlagi katerega je cena za opravljene storitve določena v skladu z načelom urne postavke, ki ne vsebuje drugih informacij, kot je uporabljena urna postavka, izpolnjuje zahtevo po jasnosti in razumljivosti. V zvezi s tem je Sodišče navedlo, da je glede na naravo storitev, ki so predmet pogodbe o opravljanju pravnih storitev, za prodajalca ali ponudnika pogosto težko ali celo nemogoče, da že ob sklenitvi pogodbe predvidi natančno število ur, potrebnih za zagotovitev izvajanja te pogodbe, in s tem dejanske skupne stroške svojih storitev (točka 41). Vendar čeprav od prodajalca ali ponudnika ni mogoče zahtevati, naj potrošnika obvesti o končnih finančnih posledicah njegove zaveze, ki so odvisne od prihodnjih, nepredvidljivih in od volje tega prodajalca ali ponudnika neodvisnih dogodkov, mora potrošniku pred sklenitvijo pogodbe sporočiti informacije, ki mu omogočijo, da odločitev sprejme preudarno ter ob polnem zavedanju možnosti, da do takih dogodkov pride, in posledic, ki bi jih ti dogodki lahko imeli glede trajanja opravljanja pravnih storitev (točka 43).

Te informacije, ki se lahko razlikujejo po eni strani glede na predmet in naravo določenih storitev ter po drugi strani glede na poklicna pravila in pravila poklicne etike, ki se uporabljajo, morajo vsebovati podatke, na podlagi katerih lahko potrošnik oceni približne skupne stroške teh storitev. Med te podatke bi lahko spadali ocena predvidenega ali najmanjšega števila potrebnih ur dela ali zaveza, da se v razumnih časovnih presledkih pošljejo računi ali periodična poročila z navedbo števila opravljenih ur dela. Sodišče je pojasnilo, da mora nacionalno sodišče ob upoštevanju teh preudarkov in vseh upoštevanih elementov, ki so povezani s sklenitvijo zadevne pogodbe, presoditi, ali je prodajalec ali ponudnik potrošniku sporočil ustrezne predpogodbene informacije (točka 44).

Sodišče je tako ugotovilo, da pogoj, ki določa ceno v skladu z načelom urne postavke, ne da bi bile potrošniku pred sklenitvijo pogodbe sporočene informacije, ki bi mu omogočile, da odločitev sprejme preudarno in ob polnem zavedanju ekonomskih posledic, ki jih povzroči sklenitev te pogodbe, ne izpolnjuje zahteve po jasnosti in razumljivosti (točka 2 izreka).

³³ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek I.3 3.2, naslovljen „Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe ali se nanašajo na ceno oziroma nadomestilo ter izmenjane storitve oziroma blago“, str. 13. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku II.1, „Pojem ‚nepošteni pogoj‘“, in razdelku V.2, „Nadomestitev nepoštenega pogoja“.

IV. Pristojnosti in obveznosti nacionalnega sodišča

1. Pristojnost nacionalnega sodišča

Sodba z dne 1. aprila 2004, *Freiburger Kommunalbauten* (C-237/02, [EU:C:2004:209](#))

Pogodba o zgraditvi in predaji parkirnega mesta – Obrnjen vrstni red izpolnitve pogodbenih obveznosti na podlagi dispozitivnih določb nacionalnega prava – Pogoji, na podlagi katerega mora potrošnik plačati ceno, še preden je prodajalec ali ponudnik izpolnil svoje obveznosti – Obveznost prodajalca ali ponudnika, da zagotovi jamstvo

Družba *Freiburger Kommunalbauten*, občinsko gradbeno podjetje, je na podlagi notarsko overjene pogodbe z dne 5. maja 1998 v okviru svojih poslovnih dejavnosti kupcema, ki sta nastopala kot par, za zasebne namene prodalo mesto na parkirišču, ki naj bi ga zgradila.

V skladu s pogodbo je bilo treba po tem, ko je podjetnik predložil zavarovanje, plačati celotno ceno. Kupec je moral v primeru zamude pri plačilu plačati zamudne obresti.

Kupca po predložitvi zavarovanja nista želela izvršiti plačila. Trdila sta, da je določba v zvezi z obveznostjo plačila celotne cene v nasprotju s členom 9 *Bürgerliches Gesetzbuch* (nemški civilni zakonik). Ceno sta plačala šele, ko jima je bilo 21. decembra 1999 predano brezplačno parkirno mesto.

Družba *Freiburger Kommunalbauten* je zato pri *Landgericht Freiburg* (sodišče v Freiburgu, Nemčija) vložila zahtevek za plačilo zamudnih obresti zaradi zamude pri plačilu, ki mu je bilo ugodeno.

Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), pri katerem je bila vložena revizija, je prekinilo odločanje in Sodišču predložilo vprašanje, ali je treba pogoj iz splošnih prodajnih pogojev, na podlagi katerega je kupec objekta, ki ga je treba zgraditi, dolžan plačati celotno ceno, ne glede na stopnjo napredka gradnje, če mu je prodajalec predhodno predložil bančno garancijo za kritje zneskov, do katerih bi bil lahko upravičen zaradi neizpolnitve ali nepravilne izpolnitve pogodbe, šteti za nepošten v smislu Direktive 93/13.

Sodišče je v tej sodbi razsodilo, da mora nacionalno sodišče opredeliti, ali pogoj iz pogodbe o gradnji, v skladu s katerim je treba celotno ceno plačati, preden prodajalec ali ponudnik, ki mu je naloženo, da zagotovi jamstvo, izpolni svoje obveznosti, izpolnjuje merila za to, da se opredeli kot nepošten v smislu člena 3(1) Direktive 93/13 (izrek).

Čeprav lahko namreč Sodišče razloži splošna merila, na podlagi katerih zakonodajalec Skupnosti opredeljuje pojem „nepošteni pogoj“, kot ga vsebuje Direktiva 93/13, se, nasprotno, ne more izreči o uporabi teh splošnih meril za poseben pogoj, ki ga je treba preučiti glede na okoliščine posameznega primera (točka 22).

2. Obveznost obravnave nepoštivosti pogodbenega pogoja po uradni dolžnosti

2.1. Obseg obveznosti

Sodba z dne 27. junija 2000, *Océano Grupo Editorial* (od C-240/98 do C-244/98, [EU:C:2000:346](#))

Dogovor o pristojnosti – Pristojnost sodišča, da po uradni dolžnosti preizkusi nepoštivost takega pogoja

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,³⁴ razsodilo, da varstvo, ki ga potrošnikom zagotavlja Direktiva 93/13, zahteva, da nacionalno sodišče ob obravnavi dopustnosti vložene tožbe po uradni dolžnosti preizkusi, ali je pogoj v predloženi pogodbi nepošten. Nacionalno sodišče mora pri uporabi določb nacionalnega prava, sprejetih pred sprejetjem Direktive 93/13 ali po njem, te določbe razlagati kar najbolj ob upoštevanju besedila in namena te direktive. Natančneje, nacionalno sodišče ob upoštevanju zahteve po skladni razlagi da prednost razlagi, na podlagi katere lahko po uradni dolžnosti zavrne prevzem pristojnosti, ki mu je podeljena v skladu z nepoštenim pogojem (točka 2 izreka).

Sodba z dne 4. junija 2009, *Pannon GSM* (C-243/08, [EU:C:2009:350](#))

Možnost in obveznost nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preizkusi nepoštivost dogovora o pristojnosti – Merila za presojo

Potrošnik je z družbo Pannon sklenil pogodbo o naročniškem razmerju za storitve mobilne telefonije. S podpisom pogodbe je sprejel tudi splošne pogodbene pogoje družbe, ki med drugim določajo pristojnost Budaörsi Városi Bíróság (okrajno sodišče v Budaörsu, Madžarska), to je sodišča, na območju katerega ima družba Pannon sedež, za vse spore, ki izhajajo iz pogodbe o naročniškem razmerju ali so z njo povezani.

Ker ta potrošnik ni izpolnil svojih pogodbenih obveznosti, je družba Pannon vložila tožbo pri Budaörsi Városi Bíróság (okrajno sodišče v Budaörsu), ki je ugotovilo, da je stalno prebivališče potrošnika, ki je prejemnik invalidske pokojnine, v Dombegyházu, to je 275 kilometrov od Budaörsa, in da so prometne povezave med obema krajema zelo slabe.

To sodišče je še navedlo, da bi v skladu s pravili madžarskega civilnega zakonika, če pogodba o naročniškem razmerju ne določa njegove pristojnosti, moralo biti krajevno pristojno tisto sodišče, na območju katerega ima potrošnik stalno prebivališče.

Ker pa je Budaörsi Városi Bíróság (okrajno sodišče v Budaörsu) kljub vsemu podvomilo o morebitni nepoštivosti pogoja iz pogodbe o naročniškem razmerju, ki je določal njegovo pristojnost, je Sodišču postavilo vprašanja za predhodno odločanje v zvezi z razlago Direktive 93/13. Med drugim

³⁴ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek II.1, naslovljen „Pojem ‚nepošteni pogoj‘“, str. 16.

je želelo izvedeti, ali mora med preverjanjem svoje krajeвне pristojnosti po uradni dolžnosti preizkusiti nepoštenost tega pogoja.

Sodišče je najprej spomnilo, da je varstvo, ki je potrošnikom zagotovljeno z Direktivo 93/13, razširjeno tudi na primere, v katerih potrošnik, ki je s prodajalcem ali ponudnikom sklenil pogodbo, ki vsebuje nepošteni pogoj, ne uveljavlja nepoštenosti tega pogoja, ker bodisi ne pozna svojih pravic bodisi ga od njihovega uveljavljanja odvrčajo stroški, ki bi nastali zaradi sodnega postopka (točka 30).

Vloga nacionalnega sodišča na področju varstva potrošnikov zato ni omejena zgolj na možnost izreči se o morebitni nepoštenosti pogodbenega pogoja, ampak vsebuje tudi obveznost po uradni dolžnosti preučiti to vprašanje, če ima na voljo potrebne dejanske in pravne elemente, tudi ko presoja svojo krajevno pristojnost. Če nacionalno sodišče tak pogoj šteje za nepošten, ga ne uporabi, razen če potrošnik po opozorilu sodišča ne namerava uveljavljati dejstva, da je ta pogoj nepošten in neobvezujoč (točki 32 in 33).

Prav tako nacionalno pravilo, ki določa, da nepošteni pogodbeni pogoj potrošnika ne zavezuje le, če ga je ta uspešno izpodbijal pred nacionalnim sodiščem, ni združljivo z Direktivo 93/13. Tako pravilo namreč izključuje možnost nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti presodi nepoštenost pogodbenega pogoja (točka 1 izreka).

Sodba z dne 9. novembra 2010 (veliki senat), VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, [EU:C:2010:659](#))

Merila za presojo – Presoja dogovora o sodni pristojnosti, ki jo po uradni dolžnosti opravi nacionalno sodišče

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,³⁵ pojasnilo tudi, da mora nacionalno sodišče po uradni dolžnosti opraviti poizvedbe za ugotovitev, ali dogovor o izključni krajevni sodni pristojnosti iz pogodbe, ki je predmet spora, ki mu je bil predložen, in ki je bila sklenjena med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, spada na področje uporabe Direktive 93/13, in če spada, po uradni dolžnosti presoditi morebitno nepoštenost takega pogoja. Za zagotovitev učinkovitosti varstva potrošnikov, ki jo zakonodajalec Unije zahteva v položaju, za katerega je značilna neenakost med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, ki jo je mogoče izravnati samo s pozitivnim posredovanjem, mora namreč nacionalno sodišče v vseh primerih in ne glede na pravila nacionalnega prava ugotoviti, ali je bil sporni pogoj predmet posamičnega dogovora med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom (točka 48 in točka 3 izreka).

³⁵ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek III.1, naslovljen „Merila za presojo“, str. 23.

Sodba z dne 17. maja 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, [EU:C:2018:320](#))

Preučitev po uradni dolžnosti s strani nacionalnega sodišča, ali pogodba spada na področje uporabe Direktive 93/13

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,³⁶ presodilo, da mora nacionalno sodišče, ki odloča v odsotnosti tožene stranke in ima v skladu z nacionalnimi postopkovnimi pravili pristojnost, da po uradni dolžnosti preizkusi, ali obstaja nasprotje med pogojem, ki je podlaga za zahtevek, in nacionalnimi pravili javnega reda, po uradni dolžnosti preizkusiti, ali pogodba, ki vsebuje ta pogoj, spada na področje uporabe Direktive 93/13 in, po potrebi, ali ta pogoj morebiti ni pošten (točka 1 izreka).

Sodba z dne 11. marca 2020, Lintner (C-511/17, [EU:C:2020:188](#))

Kreditna pogodba, izražena v tuji valuti – Upoštevanje vseh preostalih pogodbenih pogojev za presojo nepoštenosti izpodbijanega pogoja – Člen 6(1) – Preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti s strani nacionalnega sodišča – Obseg

Tožeča stranka je pri Fővárosi Törvényszék (županijsko sodišče v Budimpešti, Madžarska) vložila tožbo zaradi domnevne nepoštenosti nekaterih pogojev v pogodbi o hipotekarnem kreditu, izraženem v tuji valuti, ki jo je sklenila z banko. V skladu s temi pogoji je imela ta banka pravico, da to kreditno pogodbo enostransko spremeni. Navedeno sodišče je tožbo zavrnilo, vendar mu je pristojno višje sodišče – po tem, ko je tožeča stranka vložila pritožbo – zadevo vrnilo v razsojanje in mu naložilo obveznost, da po uradni dolžnosti preuči pogodbene pogoje, ki se nanašajo zlasti na notarski zapis, razloge za odpoved in nekatere stroške, ki jih nosi tožeča stranka, in ki jih tožeča stranka v prvotni tožbi ni grajala.

Na prvem mestu, Sodišče, ki mu je bil predložen predlog za sprejetje predhodne odločbe, je glede obsega preizkusa morebitne nepoštenosti pogodbenega pogoja po uradni dolžnosti, ki ga mora nacionalno sodišče opraviti na podlagi Direktive 93/13, razsodilo, da to sodišče ni zavezano po uradni dolžnosti in posamično preučiti vseh preostalih pogodbenih pogojev, ki jih ta potrošnik ni izpodbijal, da bi preverilo, ali jih je mogoče šteti za nepoštene, ampak le tiste, ki so povezani s predmetom spora, kot so ga opredelile stranke. Sodišče je tako pojasnilo, da je treba pri tem preizkusu spoštovati meje predmeta spora, ki ga je treba razumeti kot rezultat, ki mu stranka sledi s svojimi zahtevki, ob upoštevanju predlogov in tožbenih razlogov, ki so jih za to navedle stranke. Zato mora nacionalno sodišče v teh mejah po uradni dolžnosti preučiti pogodbeni pogoj, da bi se preprečilo, da bi bili zahtevki potrošnika zavrnjeni z morebitno pravnomočno odločbo, čeprav bi jim bilo mogoče ugoditi, če ta potrošnik zaradi nevednosti ne bi opustil sklicevanja na nepoštenost tega pogoja. Sodišče je poleg tega poudarilo, da nacionalno sodišče, da se ne bi škodovalo polnemu učinku varstva potrošnikov, ki ga zagotavlja navedena direktiva, zahtevkov, ki so mu predloženi, ne sme razlagati formalistično, temveč mora, nasprotno, njihovo vsebino razumeti ob upoštevanju tožbenih razlogov, navedenih v njihovo utemeljitev (točke 28, 30, 32 in 33 ter točka 1 izreka).

³⁶ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek I.2, naslovljen „Področje uporabe *ratione materiae*: pojma ‚prodajalec ali ponudnik‘ in ‚potrošnik‘“, str. 4.

Na drugem mestu, v zvezi z izvajanjem preizkusa nepoštenosti pogoja po uradni dolžnosti je Sodišče razsodilo, da mora nacionalno sodišče, če pravni in dejanski elementi iz spisa, predloženega temu sodišču, vzbudijo resne dvome o poštenosti nekaterih pogojev, ki jih potrošnik ni navedel, vendar so povezani s predmetom spora, po uradni dolžnosti sprejeti pripravljalne ukrepe za dopolnitev tega spisa tako, da ob spoštovanju kontradiktornosti od strank zahteva pojasnila in listine, ki so za to potrebni (točka 37).

2.2. Omejitve obveznosti

Sodba z dne 21. novembra 2002, Cofidis (C-473/00, [EU:C:2002:705](#))

Tožba, ki jo vloži prodajalec ali ponudnik – Nacionalna določba, s katero je nacionalnemu sodišču ob izteku prekluzivnega roka prepovedano, da po uradni dolžnosti ali na podlagi izvetja, ki ga uveljavlja potrošnik, ugotovi nepoštenost pogoja

Družba Cofidis je na podlagi pogodbe z dne 26. januarja 1998 posojilojemalcu odobrila kredit. Ker obroki, zapadli v plačilo, niso bili plačani, je ta družba 24. avgusta 2000 zoper navedenega posojilojemalca pri Tribunal d'instance de Vienne (okrajno sodišče v Viennu, Francija) vložila tožbo za plačilo dolgovanih zneskov.

Čeprav je to sodišče ugotovilo nepoštenost nekaterih pogojev iz kreditne pogodbe, je menilo, da se uporablja prekluzivni rok iz člena L. 311-37 code de consommation (zakonik o potrošnji), ki mu prepoveduje razglasitev ničnosti pogojev, za katere je ugotovilo, da so nepošteni.

Zato je prekinilo odločanje in Sodišče vprašalo, ali nacionalno sodišče, ki odloča o tožbi za izterjavo plačila, ki jo je prodajalec ali ponudnik vložil zoper potrošnika, s katerim je sklenil pogodbo, v skladu z zahtevo po skladni razlagi sistema varstva potrošnikov iz Direktive ne sme uporabiti postopkovnega pravila o izvetju, kot je tisto iz člena L. 311-37 zakonika o potrošnji. V praksi je bilo s tem pravilom nacionalnemu sodišču prepovedano, da na zahtevo potrošnika ali po uradni dolžnosti razglasi ničnost katerega koli nepoštenega pogoja, ki vpliva na veljavnost pogodbe, če je bila ta sklenjena več kot dve leti pred vložitvijo tožbe, tako da se je lahko prodajalec ali ponudnik pred sodišči skliceval na navedene pogoje in z njimi utemeljil svojo tožbo.

Sodišče je v sodbi odločilo, da je varstvo, ki je potrošnikom zagotovljeno z Direktivo 93/13, razširjeno tudi na primere, v katerih potrošnik, ki je s prodajalcem ali ponudnikom sklenil pogodbo, ki vsebuje nepošteni pogoj, ne uveljavlja nepoštenosti tega pogoja. Zato se v postopkih, katerih predmet je izvršitev nepoštenih pogojev, ki jih vložijo prodajalci ali ponudniki zoper potrošnike, z določitvijo časovne omejitve pristojnosti sodišča, da po uradni dolžnosti ali na podlagi izvetja, ki ga uveljavlja potrošnik, takih pogojev ne uporabi, posega v učinkovitost varstva, ki se želi zagotoviti s členoma 6 in 7 navedene direktive (točka 35).

Torej se s postopkovno določbo, s katero je nacionalnemu sodišču prepovedano, da po izteku prekluzivnega roka po uradni dolžnosti ali na podlagi izvetja, ki ga uveljavlja potrošnik, ugotovi nepoštenost pogoja, katerega izvršitev zahteva prodajalec ali ponudnik, v sporih, v katerih so

potrošniki tožene stranke, preveč oteži uveljavljanje varstva, ki se jim želi zagotoviti z Direktivo, zato je to sodišče ne sme uporabiti (točka 36).

Sodba z dne 18. februarja 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, [EU:C:2016:98](#))

Postopek za izdajo plačilnega naloga – Postopek izvršbe – Pristojnost nacionalnega izvršilnega sodišča, da se po uradni dolžnosti sklicuje na ničnost nepoštenega pogoja – Načelo pravnomočnosti – Načelo učinkovitosti – Sodno varstvo

Ta zadeva se je nanašala na špansko ureditev, ki po eni strani – razen izjemoma – ne določa posredovanja sodišča v postopku za izdajo plačilnega naloga in po drugi tudi temu ne omogoča, da po uradni dolžnosti preveri morebitni obstoj nepoštenih pogodbenih pogojev v okviru izvršbe navedenega plačilnega naloga.

Glede tega je Sodišče razsodilo, da je potrošnik lahko soočen z izvršilnim naslovom, ne da bi kadar koli v postopku koristil jamstvo, da se presoja nepoštenosti zadevnih pogojev opravi, če so delovanje in posebnosti postopka za izdajo plačilnega naloga taki, da je postopek za izdajo plačilnega naloga ob neobstoju posebnih okoliščin, zaradi katerih sodnik posreduje v postopku, končan brez kakršne koli možnosti za nadzor, ali v pogodbi med prodajalcem oziroma ponudnikom in potrošnikom obstajajo nepošteni pogoji, in če sodišče, ki mu je predložen predlog za izvršbo plačilnega naloga, nima pristojnosti, da po uradni dolžnosti presoja, ali obstajajo taki pogoji. Taka postopkovna ureditev lahko ogrozi učinkovitost varstva pravic iz Direktive 93/13. Učinkovito varstvo teh pravic je mogoče namreč zagotoviti le, če navedeni postopkovni sistem v postopku za izdajo plačilnega naloga ali postopku izvršbe plačilnega naloga dovoljuje nadzor morebitne nepoštenosti pogojev v zadevni pogodbi po uradni dolžnosti (točki 45 in 46).

Po mnenju Sodišča tega preudarka ni mogoče izpodbiti, če se v nacionalnem postopkovnem pravu odločba, ki jo je sprejel organ, ki mu je bil predložen predlog za izdajo plačilnega naloga, šteje za pravnomočno in se ji priznavajo učinki, ki so podobni učinkom sodne odločbe. Taka ureditev namreč ni v skladu z načelom učinkovitosti, ker v postopkih, ki jih sprožijo prodajalci ali ponudniki proti potrošnikom, onemogoča ali močno otežuje uporabo varstva, ki se želi zagotoviti potrošnikom z Direktivo 93/13 (točki 47 in 48).

Sodba z dne 26. januarja 2017, Banco Primus (C-421/14, [EU:C:2017:60](#))

Pogodbe o hipotekarnem posojilu – Postopek izvršbe nad premoženjem, ki je obremenjeno s hipoteko – Prekluzivni rok – Uradna dolžnost nacionalnih sodišč – Pravnomočnost

Banka Banco Primus je leta 2008 kreditojemalcu odobrila posojilo, zavarovano s hipoteko na njegovem stanovanju. Po sedmih zaporednih neplačilih je bila na podlagi pogoja iz posojilne pogodbe razglašena predčasna zapadlost. Banka Banco Primus je zahtevala plačilo celotnega preostanka dolgovane glavnice, skupaj z rednimi in zamudnimi obrestmi ter raznimi stroški. Zahtevala je tudi prodajo premoženja pod hipoteko na dražbi. Ker na dražbi ni bilo nobenega dražitelja, je Juzgado de Primera Instancia n°2 de Santander (sodišče prve stopnje št. 2 v Santanderju, Španija, v nadaljevanju: sodišče prve stopnje) premoženje prisodilo banki Banco Primus, ki je zahtevala začetek uživanja tega premoženja. Ta začetek uživanja je bil odložen zaradi treh zaporednih dogodkov, med katerimi je bil tisti, ki je pripeljal do izdaje odločbe, v kateri je bil

pogoj posojilne pogodbe, ki se je nanašal na zamudne obresti, opredeljen kot nepošten. S sprejetjem odločbe po tretjem dogodku je bil odlog postopka deložacije končan.

Posojiljemalec je pri prvostopenjskem sodišču vložil izredni ugovor v postopku izvršbe nad njegovim premoženjem, obremenjenim s hipoteko, pri čemer se je skliceval na nepoštenost pogoja posojilne pogodbe, ki se je nanašal na zamudne obresti. Po tem ugovoru je to sodišče, potem ko je prekinilo postopek izvršbe, izrazilo resne dvome o poštenosti – v smislu Direktive 93/13 – nekaterih drugih pogojev posojilne pogodbe, ki niso pogoji v zvezi z zamudnimi obrestmi.

Vendar je navedeno sodišče med drugim ugotovilo, da španska zakonodaja, ki ureja načelo *res iudicata*, nasprotuje ponovnemu preizkusu nepoštenosti pogojev pogodbe iz postopka v glavni stvari, ker je bila njena zakonitost glede na Direktivo 93/13 že preverjena v okviru sklepa, ki je postal pravnomočen.

Sodišče je razsodilo, da Direktiva 93/13 ne nasprotuje nacionalnemu pravilu, ki nacionalnemu sodišču prepoveduje, da po uradni dolžnosti ponovno preuči nepoštenost pogojev pogodbe, ki je bila sklenjena s prodajalcem ali ponudnikom, če je bilo o zakonitosti vseh pogodbenih pogojev ob upoštevanju te direktive že odločeno z odločbo, ki je pravnomočna (točka 2, prvi pododstavek, izreka). Sodišče je namreč ugotovilo, da mora nacionalno sodišče po uradni dolžnosti preizkusiti nepoštenost pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe Direktive 93/13, in tako izravnati neravnotežje med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, in to takoj ko ima vse za to potrebne pravne in dejanske elemente (točka 43).

V zvezi s tem je Sodišče opozorilo na pomen načela pravnomočnosti, tako v pravnem redu Unije kot v nacionalnih pravnih redih. S stališča zagotavljanja stabilnosti prava in pravnih razmerij ter učinkovitega izvajanja sodne oblasti je namreč treba zagotoviti, da sodnih odločb, potem ko po izčrpanju razpoložljivih pravnih sredstev ali po poteku rokov, ki so določeni za vložitev navedenih pravnih sredstev, postanejo pravnomočne, ni mogoče več spreminjati (točka 46).

Poleg tega pravo Unije nacionalnega sodišča ne zavezuje, da ne uporabi nacionalnih postopkovnih pravil, v skladu s katerimi odločba postane pravnomočna, čeprav bi se s tako neuporabo lahko odpravila kršitev določbe iz Direktive 93/13, ne glede na njeno naravo, razen če ima nacionalno sodišče to pristojnost na podlagi nacionalnega prava v primeru kršitev nacionalnih pravil javnega reda. Poleg tega v skladu s pravom Unije načelo učinkovitega sodnega varstva potrošnikov ne zagotavlja pravice do dvostopenjskega sodnega varstva, ampak le pravico do dostopa do sodišča (točki 47 in 48).

Vendar pogoji, določeni z nacionalnim pravom, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, niso zavezujoči za potrošnika, na katere se sklicuje člen 6(1) Direktive 93/13, ne smejo posegati v bistvo pravice, ki jo imajo potrošniki na podlagi te direktive, in sicer, da jih ne veže pogoj, za katerega se šteje, da ni pošten (točka 51).

Sodišče je zato razsodilo, da mora ob obstoju enega ali več pogodbenih pogojev, katerih morebitna nepoštenost še ni bila preučena ob prejšnjem sodnem nadzoru nad sporno pogodbo, ki je bil končan s pravnomočno odločbo, nacionalno sodišče, pri katerem je potrošnik večkrat vložil ugovor, na zahtevo strank ali po uradni dolžnosti preučiti morebitno nepoštenost teh pogojev, če ima na voljo za to potrebne pravne in dejanske elemente (točka 2, drugi pododstavek, izreka). Ob opustitvi tega nadzora bi se namreč varstvo potrošnika izkazalo za ne celovito in nezadostno ter

ne bi pomenilo niti ustreznega niti učinkovitega sredstva za doseg prenehanja uporabe te vrste pogojev, kar je v nasprotju s tem, kar določa člen 7(1) Direktive 93/13 (točka 52).

Sodba z dne 17. maja 2022 (veliki senat), Ibercaja Banco (C-600/19, [EU:C:2022:394](#))

Postopek izvršbe na s hipoteko zavarovani nepremičnini – Nepoštenost pogoja o določitvi nominalne obrestne mere zamudnih obresti in pogoja o predčasni zapadlosti iz kreditne pogodbe – Pravnomočnost in prekluzija – Izguba možnosti sklicevanja na nepoštenost pogodbenega pogoja pred sodiščem – Pristojnost nacionalnega sodišča za nadzor po uradni dolžnosti

Spor o glavni stvari je potekal med osebo MA in družbo Ibercaja Banco SA v zvezi z zahtevkom za plačilo obresti, dolgovanih banki, ker osebi MA in PO nista izpolnila pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene med temi strankami. Pristojno sodišče je odredilo izvršbo na s hipoteko zavarovani nepremičnini, ki jo je imela družba Ibercaja Banco, in dovolilo izvršbo zoper potrošnika. Oseba MA se je šele med postopkom izvršbe, natančneje po prodaji s hipoteko zavarovane nepremičnine na dražbi, sklicevala na nepoštenost pogoja o zamudnih obrestih in pogoja o minimalni obrestni meri, to je v času, ko zaradi pravnomočnosti in prekluzije ne more niti sodišče po uradni dolžnosti preizkusiti nepoštenosti pogojev niti se potrošnik ne more sklicevati na njihovo nepoštenost. Preizkus pogodbe je bil opravljen po uradni dolžnosti ob uvedbi postopka izvršbe na s hipoteko zavarovani nepremičnini, pri čemer pa sporna pogoja nista bila niti izrecno navedena niti obrazložena.

Sodišče je v sodbi obravnavalo interakcijo med načelom pravnomočnosti, prekluzijo in pristojnostjo nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti opravi preizkus nepoštenosti pogodbenega pogoja v okviru postopka izvršbe na s hipoteko zavarovani nepremičnini.

Po eni strani je Sodišče navedlo, da člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 nasprotujeta nacionalni zakonodaji, ki zaradi pravnomočnosti in prekluzije ne omogoča niti tega, da bi sodišče po uradni dolžnosti preizkusilo nepoštenost pogodbenih pogojev v okviru postopka izvršbe na s hipoteko zavarovani nepremičnini, niti tega, da bi potrošnik po izteku roka za vložitev ugovora uveljavljal nepoštenost navedenih pogodbenih pogojev v tem postopku ali v poznejšem ugotovitvenem postopku. Ta razlaga navedene direktive se uporablja, če so bili navedeni pogoji ob začetku postopka izvršbe na s hipoteko zavarovani nepremičnini že predmet preizkusa po uradni dolžnosti, ne da bi bil ta preizkus izrecno naveden ali obrazložen v odločbi o dovolitvi izvršbe na s hipoteko zavarovani nepremičnini in ne da bi bilo v tej odločbi navedeno, da takega preizkusa ni več mogoče izpodbijati, če se ne vloži ugovor. Ker potrošnik v odločbi o dovolitvi izvršbe na s hipoteko zavarovani nepremičnini ni bil obveščen o tem, da je bil opravljen preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti, namreč ni mogel ob popolnem poznavanju zadeve presoditi, ali je bilo treba zoper to odločbo vložiti pravno sredstvo. Vendar učinkovitega nadzora morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev ni mogoče zagotoviti, če bi pravnomočnost veljala tudi za sodne odločbe, v katerih tak nadzor ni omenjen (točki 49 in 50 ter točka 1 izreka).

Po drugi strani pa je Sodišče razsodilo, da je s členom 6(1) in členom 7(1) Direktive 93/13 združljiva nacionalna zakonodaja, na podlagi katere se nacionalnemu sodišču, ki odloča po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika, ne dovoli, da opravi preizkus morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev po tem, ko je bilo hipotekarno zavarovanje realizirano, s hipoteko zavarovana

nepremičnina prodana in lastninska pravica na tej nepremičnini prenesena na tretjo osebo. Vendar za to ugotovitev velja pogoj, da lahko potrošnik, čigar s hipoteko zavarovana nepremičnina je bila prodana, v poznejših postopkih na podlagi te direktive uveljavlja pravico do odškodnine za premoženjsko škodo, nastalo zaradi uporabe nepoštenih pogojev (točka 2 izreka).

Sodba z dne 17. maja 2022 (veliki senat), SPV Project 1503 in drugi (C-693/19 in C-831/19, EU:C:2022:395)

Postopek izdaje plačilnega naloga in postopek izvršbe pri tretjih osebah – Pravnomočnost, ki implicitno zajema veljavnost pogojev izvršilnega naslova – Pristojnost izvršilnega sodišča, da po uradni dolžnosti preizkusi morebitno nepoštenost pogoja

Spora o glavni stvari sta potekala med, prvič, družbo SPV Project 1503 Srl in družbo Dobank SpA, mandatarjem družbe Unicredit SpA, na eni strani ter YB na drugi in, drugič, družbo Banco di Desio e della Brianza SpA in drugimi kreditnimi institucijami na eni strani ter YX in ZW na drugi v zvezi s postopki izvršbe na podlagi izvršilnih naslovov, ki so postali pravnomočni. Italijanski izvršilni sodišči se sprašujeta o nepoštenosti pogoja o pogodbeni kazni in pogoja o zamudnih obrestih iz pogodb o financiranju ter o nepoštenosti nekaterih pogojev iz poroštvenih pogodb. Na podlagi teh pogodb so namreč upniki dosegli izdajo plačilnih nalogov, ki so postali pravnomočni. Vendar ti sodišči poudarjata, da v skladu z načeli nacionalnega procesnega prava velja, da če potrošnik ne vloži ugovora, pravnomočnost plačilnega naloga zajema poštenost pogojev iz poroštvene pogodbe, in to tudi če sodišče, ki je ta nalog izdalo, nepoštenosti teh pogojev ni preučilo izrecno.

Sodišče je v sodbi pojasnilo razmerje med načelom pravnomočnosti in pristojnostjo izvršilnega sodišča, da po uradni dolžnosti v okviru postopka izdaje plačilnega naloga opravi preizkus nepoštenosti pogodbenega pogoja, ki je podlaga za ta nalog.

V zvezi s tem je Sodišče razsodilo, da člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 nasprotujeta nacionalni ureditvi, v skladu s katero izvršilno sodišče, če dolžnik zoper plačilni nalog ni vložil ugovora, ne more preveriti morebitne nepoštenosti pogojev, ki so bili podlaga za ta nalog, ker pravnomočnost tega naloga implicitno zajema veljavnost teh pogojev. Natančneje, ureditev, v skladu s katero se šteje, da je bil preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev opravljen po uradni dolžnosti in da je pravnomočen, tudi če v sklepu o plačilnem nalogu ni nobene obrazložitve glede tega, lahko odvzame pomen obveznosti nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preuči morebitno nepoštenost teh pogojev. V takem primeru se z zahtevo po učinkovitem sodnem varstvu zahteva, da lahko izvršilno sodišče presodi, in sicer tudi prvič, morebitno nepoštenost pogodbenih pogojev, ki so bili podlaga za nalog. Dejstvo, da na dan, ko je nalog postal pravnomočen, dolžnik ni vedel, da ga je mogoče opredeliti kot „potrošnika“ v smislu te direktive, v zvezi s tem ni upoštevno (točke od 65 do 68 in izrek).

Sodba z dne 17. maja 2022 (veliki senat), Impuls Leasing România (C-725/19, [EU:C:2022:396](#))

Postopek izvršbe pogodbe o lizingu, ki je izvršilni naslov – Ugovor zoper izvršbo – Nacionalna ureditev, ki sodišču, ki odloča o tem ugovoru, ne dopušča, da bi opravilo preizkus nepoštenosti pogodbenih pogojev izvršilnega naslova – Pristojnost izvršilnega sodišča, da po uradni dolžnosti preveri morebitno nepoštenost pogodbenih pogojev – Obstoj tožbe občega prava, ki omogoča preizkus nepoštenosti navedenih pogojev – Zahteva po plačilu varščine za prekinitev postopka izvršbe

Spor o glavni stvari je potekal med osebo IO in družbo Impuls Leasing România IFN SA v zvezi z ugovorom zoper izvršbo, vloženim zoper izvršilna dejanja v zvezi s pogodbo o lizingu. Romunsko sodišče je navedlo, da pogodba o lizingu, na podlagi katere je bil uveden postopek izvršbe, vsebuje nekatere pogoje, ki bi jih bilo mogoče šteti za nepošteno. Vendar z romunsko ureditvijo izvršilnemu sodišču, pri katerem je bil vložen ugovor zoper to izvršbo, ni dovoljeno, da po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika preizkusi nepoštenost pogojev pogodbe, sklenjene med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, ki je izvršilni naslov, ker obstaja tožba občega prava, v okviru katere lahko sodišče, ki o tej tožbi odloča, preveri, ali so pogodbeni pogoji take pogodbe nepošteni. Res je, da ima sodišče, ki vsebinsko odloča o tožbi, ločeni od pravnega sredstva v zvezi s postopkom izvršbe, možnost, da navedeni postopek prekine. Vendar mora potrošnik, ki predlaga prekinitev izvršilnega postopka, plačati varščino, ki se izračuna glede na vrednost predmeta tožbe.

Sodišče je v sodbi obravnavalo pristojnost nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preizkusi nepoštenost pogojev izvršilnega naslova, kadar odloča o ugovoru zoper izvršbo tega naslova.

V zvezi s tem je razsodilo, da člena 6(1) in 7(1) Direktive 93/13 ter načelo učinkovitosti nasprotujejo nacionalni zakonodaji, s katero izvršilnemu sodišču, pri katerem je bil vložen ugovor zoper izvršbo, ni dovoljeno, da po uradni dolžnosti ali na predlog potrošnika preizkusi nepoštenost pogojev pogodbe, ki je izvršilni naslov, če lahko sodišče, ki je pristojno za vsebinsko odločanje, pri katerem je mogoče vložiti ločeno tožbo občega prava za preučitev morebitne nepoštenosti pogojev take pogodbe, postopek izvršbe do sprejetja meritorne odločitve prekine le proti plačilu varščine, izračunane na primer glede na vrednost predmeta tožbe, v višini, ki bi potrošnika lahko odvrnila od vložitve take tožbe in vztrajanja pri njej. Glede te varščine je Sodišče pojasnilo, da stroški sodnega postopka v primerjavi z zneskom spornega dolga ne smejo biti taki, da bi potrošnika odvrgli od tega, da bi pri sodišču vložil tožbo. Pri tem je zelo verjetno, da dolžnik, ki je s plačilom v zamudi, nima finančnih sredstev, potrebnih za zagotovitev zahtevane varščine. To velja še toliko bolj, če vrednost spora močno presega skupno vrednost pogodbe, kot se zdi, da je bilo v postopku v glavni stvari (točki 58 in 59 ter izrek).

3. Odreditev začasnih ukrepov

Sodba z dne 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, [EU:C:2013:164](#))

Hipotekarna kreditna pogodba – Postopek izvršbe na podlagi hipoteke – Pristojnosti nacionalnega sodišča, ki odloča o vsebini

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,³⁷ pojasnilo tudi, da lahko nacionalna postopkovna ureditev s tem, da sodišču, ki odloča o vsebini in pri katerem je potrošnik vložil predlog za ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja, ki je podlaga za izvršbo, onemogoča, da bi sprejelo začasne ukrepe, ki bi lahko prekinili postopek izvršbe na podlagi hipoteke, če se izkaže, da je sprejetje takih ukrepov nujno za zagotovitev popolne učinkovitosti njegove končne odločbe, ogrozi učinkovitost varstva, ki se želi zagotoviti z Direktivo 93/13 (točka 59).

Brez te možnosti bi v vseh primerih, v katerih je bila izvršba na s hipoteko obremenjeni nepremičnini opravljena pred razglasitvijo odločbe sodišča, ki je odločilo o vsebini, s katero je bila razglašena nepoštenost pogodbenega pogoja, ki je podlaga za hipoteko, in torej ničnost izvršilnega postopka, ta odločba potrošniku zagotovila zgolj odškodninsko varstvo, ki bi bilo nepopolno in nezadostno ter ne bi pomenilo ne ustreznega ne učinkovitega sredstva za prenehanje uporabe istega pogoja, kar je v nasprotju s tem, kar določa člen 7(1) te direktive (točka 60).

4. Presoja nepoštenosti arbitražne klavzule

Sodba z dne 26. oktobra 2006, Mostaza Claro (C-168/05, [EU:C:2006:675](#))

Neizpodbijanje nepoštenega pogoja med arbitražnim postopkom – Možnost uveljavljanja tega ugovora v okviru postopka s tožbo zoper arbitražno odločbo

Družba Móvil in potrošnica sta 2. maja 2002 sklenili naročniško pogodbo za storitve mobilne telefonije. Ta pogodba je vsebovala pogoj, da je za odločanje o sporih v zvezi s to pogodbo pristojna arbitraža Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidad (Evropsko združenje za arbitražno odločanje in odločanje na podlagi pravičnosti, v nadaljevanju: AEADE).

Potrošnica je izpodbijala arbitražno odločbo združenja AEADE pred predložitvenim sodiščem, pri čemer je trdila, da naj bi nepoštenost arbitražne klavzule povzročila ničnost arbitražnega sporazuma.

³⁷ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek II.3, naslovljen „Pojem ‚znatno neravnotežje‘ v škodo potrošnika“, str. 21.

Audiencia Provincial de Madrid (pokrajinsko sodišče v Madridu, Španija), ki je odločalo o sporu, je ugotovilo, da ni dvoma o tem, da navedeni arbitražni sporazum vsebuje nepošteni pogodbeni pogoj in da je torej ničen.

Vendar je to sodišče glede na to, da potrošnica te ničnosti ni uveljavljala v okviru arbitražnega postopka, in zato, da bi se nacionalno pravo razlagalo v skladu z Direktivo 93/13, prekinilo odločanje in Sodišču predložilo vprašanje za predhodno odločanje. Natančneje, spraševalo se je, ali lahko nacionalno sodišče, ki mu je predložen zahtevek za razveljavitev za potrošnika neugodne arbitražne odločbe, izdane v arbitražnem postopku, določenem s pogojem iz naročniške pogodbe za storitve mobilne telefonije, ki ga je treba opredeliti kot nepoštenega, ta zahtevek obravnava, tudi če potrošnik pred arbitražnim sodiščem navedene nepoštenosti ni uveljavljal.

Sodišče je v sodbi ugotovilo, da Direktiva 93/13 nacionalnemu sodišču nalaga, da preizkusi ničnost arbitražnega sporazuma in to odločbo razveljavi, če navedeni sporazum vsebuje nepošteni pogoj, tudi kadar je potrošnik to ničnost uveljavljal šele v okviru tožbe za razveljavitev. Cilja člena 6 te direktive, ki državam članicam nalaga, da določijo, da nepošteni pogoji za potrošnika niso zavezujoči, namreč ne bi bilo mogoče doseči, če sodišče, ki odloča o tožbi za razveljavitev arbitražne odločbe, ne bi smelo preizkusiti ničnosti te odločbe le zaradi tega, ker potrošnik ničnosti arbitražnega sporazuma ni uveljavljal v arbitražnem postopku. Potrošnikove opustitve tako nikakor ne bi bilo mogoče odpraviti z ravnanji tretjih oseb, posebni sistem varstva, vzpostavljen z navedeno direktivo, pa bi bil dokončno okrnjen (točki 30 in 31 ter izrek).

Sodba z dne 6. oktobra 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, [EU:C:2009:615](#))

Nepoštena arbitražna klavzula – Ničnost – Pravnomočna arbitražna odločba – Izvršba – Pristojnost nacionalnega izvršilnega sodišča, da po uradni dolžnosti preizkusi ničnost nepoštena arbitražne klavzule

Potrošnica je 24. maja 2004 z družbo Asturcom sklenila pogodbo o opravljanju storitev mobilne telefonije. Ta pogodba je vsebovala arbitražno klavzulo, na podlagi katere je bila za vse spore v zvezi z izpolnitvijo te pogodbe pristojna arbitraža Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidad (Evropsko združenje za arbitražno odločanje in odločanje na podlagi pravičnosti, v nadaljevanju: AEADE). Sedež tega arbitražnega organa je v Bilbao (Španija), kar pa v pogodbi ni bilo navedeno.

Potrošnica nekaterih računov ni poravnala, pogodbo pa je odpovedala pred iztekom najkrajšega dogovorjenega roka trajanja, zato je družba Asturcom proti njej pri AEADE vložila predlog za uvedbo arbitražnega postopka.

Z arbitražno odločbo z dne 14. aprila 2005 je bilo navedeni potrošnici naloženo plačilo zneska 669,60 EUR. Družba Asturcom je 29. oktobra 2007 pri Juzgado de Primera Instancia n° 4 de Bilbao (sodišče prve stopnje št. 4 v Bilbao, Španija) vložila predlog za izvršbo na podlagi navedene arbitražne odločbe.

To sodišče je v predložitveni odločbi navedlo, da je bila arbitražna klavzula v pogodbi o opravljanju storitev nepoštena. Ker pa je navedeno sodišče dvomilo o združljivosti nacionalne zakonodaje s

pravom Unije, zlasti kar zadeva nacionalna postopkovna pravila, je Sodišču predložilo vprašanje za predhodno odločanje.

Sodišče, ki je obravnavalo zadevo, je razsodilo, da mora nacionalno sodišče, ki odloča o predlogu za izvršbo na podlagi pravnomočne arbitražne odločbe, izdane v odsotnosti potrošnika, če ima na voljo za to potrebne pravne in dejanske elemente, po uradni dolžnosti preizkusiti nepoštenost arbitražne klavzule iz pogodbe, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, če lahko v skladu z nacionalnimi postopkovnimi pravili tak preizkus opravi v okviru podobnih nacionalnih pravnih sredstev. Če to velja, mora to sodišče upoštevati vse posledice, ki lahko v skladu z nacionalnim pravom zaradi tega nastanejo, da zagotovi, da navedena klavzula za tega potrošnika ni zavezujoča (točka 1 izreka).

V zvezi s tem preizkusom je Sodišče pojasnilo, da je člen 6(1) Direktive 93/13 zavezujoča določba ter da je treba glede na značilnosti in pomen javnega interesa, na katerem temelji varstvo, ki je s to direktivo zagotovljeno potrošnikom, člen 6 šteti za določbo, ki je enakovredna nacionalnim pravilom, ki imajo v nacionalnem pravnem redu status določb javnega reda (točki 51 in 52).

V. Učinki ugotovitve nepoštenosti pogoja

1. Usoda pogodbe, ki vsebuje nepošteni pogoj

Sodba z dne 15. marca 2012, Pereničová in Perenič (C-453/10, [EU:C:2012:144](#))

Napačna navedba efektivne obrestne mere – Vpliv nepoštenih poslovnih praks in nepoštenih pogojev na splošno veljavnost pogodbe

Kreditojemalca, ki sta nastopala kot par, sta pri SOS, nebančni ustanovi, ki daje potrošniške kredite na podlagi tipskih pogodb, dobila kredit v višini 150.000 SKK (4979 EUR). V skladu s kreditno pogodbo je bilo treba posojilo odplačati v 32 mesečnih obrokih v višini 6000 SKK (199 EUR), pri čemer je te obroke dopolnjeval triintrideseti obrok v višini zneska odobrenega kredita. Kreditojemalca sta bila torej dolžna odplačati znesek 342.000 SKK (11.352 EUR).

Efektivna obrestna mera (EOM) kredita – torej skupni stroški kredita, ki bremenijo potrošnika – je bila v tej pogodbi določena v višini 48,63 %.

Kreditojemalca sta pri Okresný súd Prešov (okrožno sodišče v Prešovu, Slovaška) vložila tožbo, da bi to sodišče ugotovilo, da njuna kreditna pogodba vsebuje več nepoštenih pogojev, kot je netočna navedba EOM, predlagala pa sta mu tudi, naj ugotovi ničnost pogodbe kot celote.

To sodišče je Sodišče vprašalo, ali lahko na podlagi določb Direktive 93/13 ugotovi ničnost potrošniške pogodbe, ki vsebuje nepoštene pogoje, če bi bila taka rešitev ugodnejša za potrošnika.

Sodišče je v sodbi najprej spomnilo, da je cilj Direktive 93/13 odpraviti nepoštene pogoje v potrošniških pogodbah, tako da se, če je mogoče, ohrani veljavnost celotne pogodbe, ne pa razveljaviti vse pogodbe, ki vsebujejo take pogoje. Glede meril, ki omogočajo presojo, ali lahko pogodba dejansko obstaja naprej brez nepoštenih pogojev, je Sodišče navedlo, da je treba uporabiti objektivni pristop, v skladu s katerim položaj ene pogodbene stranke, v tem primeru potrošnika, ne sme biti odločilno merilo pri odločanju o nadaljnji usodi pogodbe. Zato ta direktiva nasprotuje temu, da bi se pri presoji vprašanja, ali pogodba, ki vsebuje enega ali več nepoštenih pogojev, lahko naprej obstaja brez navedenih pogojev, upoštevalo zgolj to, da bi imela ničnost pogodbe kot celote koristne učinke za potrošnika (točka 36 in točka 1 izreka).

Vendar je Sodišče ugotovilo, da je bila z Direktivo 93/13 izvedena le delna in minimalna harmonizacija nacionalnih zakonodaj v zvezi z nepoštenimi pogoji, pri čemer je državam članicam priznana možnost, da potrošniku zagotovijo višjo raven varstva, kot jo določa ta direktiva. Navedena direktiva zato ne nasprotuje temu, da država članica ob spoštovanju prava Unije določi nacionalno ureditev, ki omogoča razglasitev ničnosti pogodbe, ki jo skleneta prodajalec ali ponudnik in potrošnik ter vsebuje enega ali več nepoštenih pogojev, če se izkaže, da je s tem zagotovljeno boljše varstvo potrošnika (točka 1 izreka).

Sodba z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, [EU:C:2012:349](#))***Nepošteni pogoji o zamudnih obrestih – Postopek izdaje plačilnega naloga – Pristojnosti nacionalnega sodišča***

Ta zadeva izvira iz Španije, kjer so lahko sodiščem predloženi predlogi za izdajo naloga za plačilo zapadlega in izterljivega denarnega dolga, ki ne presega zneska 30.000 EUR, kadar je znesek tega dolga ustrezno dokazan. Če je tak predlog vložen v skladu s temi zahtevami, mora dolжник svoj dolg plačati, lahko pa navedenemu plačilu ugovarja v roku 20 dni, pri čemer se o zadevi odloči v rednem civilnem postopku.

Vendar španska zakonodaja sodiščem, ki jim je predložen predlog za izdajo plačilnega naloga, ne daje pravice, da po uradni dolžnosti razglasijo ničnost nepoštenih pogojev iz pogodbe, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom. Tako je preizkus nepoštenosti pogojev iz take pogodbe dovoljen le, če potrošnik ugovarja plačilu.

Poleg tega nacionalna zakonodaja španskemu sodišču, kadar je upravičeno ugotoviti ničnost nepoštenega pogoja, vključenega v potrošniško pogodbo, dovoljuje, da pogodbo prilagodi tako, da s spremembo vsebine tega pogoja odpravi njegovo nepoštenost.

V obravnavani zadevi je posameznik s špansko banko sklenil posojilno pogodbo v vrednosti 30.000 EUR za nakup vozila. Čeprav je bil iztek pogodbe določen za leto 2014, je banka upnica menila, da se je ta pogodba iztekla pred tem datumom, ker septembra 2008 sedem mesečnih obrokov še ni bilo plačanih. Zato je banka pri Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Sabadell (sodišče prve stopnje št. 2 v Sabadellu, Španija) vložila predlog za izdajo plačilnega naloga v vrednosti neplačanih mesečnih obrokov, skupaj s pogodbenimi obrestmi in stroški. To sodišče je po uradni dolžnosti razglasilo, da je pogoj o zamudnih obrestih ničen, ker ni pošten, saj je bila stopnja določena na 29 %, in določilo novo stopnjo teh obresti na 19 %, pri čemer se je oprlo na zakonsko obrestno mero in zamudno obrestno mero. Poleg tega je zahtevalo, naj kreditna institucija še enkrat izračuna znesek obresti.

Špansko predložitveno sodišče je v okviru pritožbenega postopka zoper to odločbo med drugim želelo izvedeti, ali je španska ureditev, ki sodišču dovoljuje ne le zavrnitev, temveč tudi spremembo vsebine nepoštenih pogojev, združljiva z Direktivo 93/13.

Sodišče je opozorilo, da v skladu z Direktivo 93/13 nepošteni pogoj, vključen v pogodbo, sklenjeno med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, zadnjenavedenega ne zavezuje in da pogodba, ki vsebuje tak pogoj, še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez tega nepoštenega pogoja. Sodišče je zato ugotovilo, da ta direktiva nasprotuje španski ureditvi, ker nacionalnemu sodišču, če to ugotovi ničnost nepoštenega pogoja, dovoljuje, da vsebino tega pogoja spremeni (točka 2 izreka).

Taka pristojnost, če bi bila priznana nacionalnemu sodišču, bi lahko pripeljala do tega, da bi se odpravil odvratilni učinek, ki ga ima za prodajalce ali ponudnike to, da se taki nepošteni pogoji za potrošnike preprosto ne uporabljajo. Zato bi ta pristojnost zagotavljala manj učinkovito varstvo potrošnikov, kot je varstvo, ki izhaja iz neuporabe teh pogojev. Če bi namreč nacionalno sodišče smelo spremeniti vsebino nepoštenih pogojev, bi ti prodajalci ali ponudniki te pogoje še naprej

skušali uporabljati, saj bi vedeli, da lahko sodišče, če bo ugotovilo njihovo ničnost, pogodbo vseeno dopolni tako, da se zavaruje njihov interes (točka 69).

Zato morajo nacionalna sodišča, če ugotovijo obstoj nepoštenega pogoja, le zavrniti uporabo takega pogoja, tako da nima zavezujočih učinkov za potrošnika, ne smejo pa spremeniti njegove vsebine. Pogodba, v katero je vključen pogoj, mora namreč načeloma še naprej obstajati brez kakršne koli drugačne spremembe, kot je ta, ki izhaja iz črtanja nepoštenih pogojev, če je v skladu s pravili nacionalnega prava ohranitev pogodbe pravno mogoča (točka 65).

2. Nadomestitev nepoštenega pogoja

Sodba z dne 30. aprila 2014, Kásler in Káslerné Rábai (C-26/13, [EU:C:2014:282](#))

Pogodbe o potrošniškem posojilu, izraženem v tuji valuti – Pogoji, ki se nanašajo na menjalni tečaj – Razlika med nakupnim menjalnim tečajem, ki se uporabi pri izplačilu posojila, in prodajnim menjalnim tečajem, ki se uporabi pri njegovem odplačilu – Pristojnosti nacionalnega sodišča v primeru pogoja, ki je opredeljen kot „nepošten“ – Nadomestitev nepoštenega pogoja z dispozitivno določbo nacionalnega prava – Dopustnost

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,³⁸ razsodilo tudi, da če bi črtanje nepoštenega pogoja, tako kot v obravnavani zadevi, onemogočilo izvrševanje pogodbe, Direktiva 93/13 ne nasprotuje temu, da nacionalno sodišče sporni pogoj nadomesti z dispozitivno določbo nacionalnega prava. S takim pristopom je namreč mogoče doseči cilj Direktive, ki je zlasti ponovna vzpostavitev ravnotežja med strankami, hkrati pa, kolikor je mogoče, ohraniti veljavnost celotne pogodbe (točka 3 izreka).

Če taka nadomestitev ne bi bila dovoljena in če bi morale sodišče pogodbo razveljaviti, bi to lahko ogrozilo odvrtilni učinek sankcije ničnosti in cilj varstva potrošnikov. V obravnavani zadevi bi taka razveljavitev povzročila, da bi ves preostali znesek posojila zapadel v plačilo. To pa bi lahko presegalo finančne zmogljivosti potrošnika in zato pomenilo kazen za potrošnika namesto za posojilodajalca, ki zaradi te posledice morda ne bi bil motiviran, da se izogne takim pogojem v svojih pogodbah (točki 83 in 84).

³⁸ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek I.3 3.2, naslovljen „Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe ali se nanašajo na ceno oziroma nadomestilo ter izmenjane storitve oziroma blago“, str. 11. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku III.2., „Zahteve po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti“.

Sodba z dne 3. oktobra 2019, Dziubak (C-260/18, [EU:C:2019:819](#))

Hipotekarni kredit z indeksno klavzulo, vezan na tujo valuto – Pogoj glede določitve menjalnega tečaja med valutami – Učinki ugotovitve nepoštenosti pogoja – Možnost sodišča, da nepoštene pogoje odpravi s splošnimi določbami civilnega prava – Presoja interesa potrošnika – Nadaljnji obstoj pogodbe brez nepoštenih pogojev

Kreditojemalca sta leta 2008 kot par z banko Raiffeisen sklenila pogodbo o hipotekarnem kreditu, izraženem v poljskih zlotih (PLN), vendar z indeksno klavzulo, vezano na švicarski frank (CHF). Tako so bila sredstva sproščena v poljskih zlotih, preostali dolgovani znesek in mesečni obroki za vračanje pa so bili izraženi v švicarskih frankih, pri čemer jih je bilo treba v breme bančnega računa kreditojemalcev kljub vsemu knjižiti v poljskih zlotih. V času izplačila kredita je bil preostali dolgovani znesek, ki je bil izražen v švicarskih frankih, izračunan na podlagi nakupnega tečaja PLN-CHF pri banki Raiffeisen na dan izplačila, medtem ko so bili mesečni obroki za vračanje izračunani na podlagi prodajnega tečaja PLN-CHF, ki se je uporabljal pri tej banki na dan njihove zapadlosti. Ker sta kreditojemalca sklenila pogodbo o kreditu z vezanostjo na švicarski frank, se je zanju uporabljala obrestna mera, ki je temeljila na obrestni meri za to valuto in je bila nižja od obrestne mere, ki se je uporabljala za poljski zlot, vendar je bila hkrati izpostavljena valutnemu tveganju kot posledici nihanj v menjalnem tečaju PLN-CHF.

Kreditojemalca sta pri Sąd Okręgowy w Warszawie (okrožno sodišče v Varšavi, Poljska) vložila tožbo, s katero sta predlagala ugotovitev ničnosti zadevne kreditne pogodbe, ker naj bi pogoji iz te pogodbe, v skladu s katerimi se je uporabljala tečajna razlika med nakupnim tečajem za sprostitev sredstev in prodajnim tečajem za odplačevanje mesečnih obrokov, pomenili nezakonite nepoštene pogoje, ki naj zanju v skladu z Direktivo 93/13 ne bi bili zavezujoči.

Kreditojemalca sta menila, da v primeru odprave spornih pogojev ne bi bilo mogoče določiti pravilnega menjalnega tečaja, zaradi česar pogodba ne bi mogla obstajati. Poleg tega sta še trdila, da bi se morale za kredit, tudi če bi se izkazalo, da je mogoče kreditno pogodbo izpolniti brez teh pogojev kot kreditno pogodbo, izraženo v poljskih zlotih, vendar brez vezanosti na švicarski frank, še naprej uporabljati ugodnejša obrestna mera, povezana s švicarskim frankom.

Predložitveno sodišče, ki se je sklicevalo na sodbo Kásler³⁹, je Sodišče vprašalo, ali je mogoče nepoštene pogoje po njihovi odpravi nadomestiti s splošnimi določbami nacionalnega prava, na podlagi katerih se učinki, izraženi v pogodbi, dopolnijo z učinki v skladu z načeli pravičnosti ali poslovnimi običaji.

Predložitveno sodišče je želelo še izvedeti, ali mu Direktiva 93/13 omogoča razveljavitev pogodbe, če bi bila posledica njene ohranitve brez nepoštenih pogojev sprememba narave njenega glavnega predmeta, saj zadevni kredit sicer ne bi bil več vezan na švicarski frank, vendar bi se obresti še naprej izračunavale na podlagi obrestne mere, ki se uporablja za to valuto.

³⁹ Sodba Sodišča z dne 30. aprila 2014, [Kásler in Káslerné Rábai](#) (C-26/13, EU:C:2014:282), predstavljena v razdelku I.3. 3.2, „Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe ali se nanašajo na ceno oziroma nadomestilo ter izmenjane storitve oziroma blago“.

Sodišče je v sodbi najprej ugotovilo, da je možnost nadomestitve iz sodbe Kásler omejena na dispozitivne nacionalne določbe ali nacionalne določbe, ki se uporabljajo, če stranke soglašajo, in sicer med drugim zato, ker naj take določbe ne bi vsebovale nepoštenih pogojev (točka 59).

Te določbe naj bi namreč odražale ravnotežje, ki ga je nacionalni zakonodajalec želel vzpostaviti med vsemi pravicami in obveznostmi strank nekaterih pogodb za primere, ko se pogodbene stranke niso odpovedale standardnemu pravilu, ki ga je določil nacionalni zakonodajalec za zadevne pogodbe, ali so izrecno izbrale, da se uporabi pravilo, ki ga je v ta namen izbral nacionalni zakonodajalec. Kaže pa se, da zgoraj navedene splošne določbe poljskega prava niso bile predmet posebne presoje zakonodajalca za vzpostavitev tega ravnotežja, tako da zanje domneva poštenosti ne velja (točki 60 in 61).

Sodišče je zato menilo, da s temi določbami ni mogoče odpraviti pomanjkljivosti pogodbe, ki so nastale zaradi odprave nepoštenih pogojev v njej (točka 62).

V tem okviru je Sodišče menilo, da ker je možnost nadomestitve namenjena zagotavljanju izvajanja varstva potrošnika tako, da varuje njegove resnične in obstoječe interese pred mogočimi škodljivimi posledicami, ki lahko nastanejo zaradi razveljavitve zadevne pogodbe v celoti, je treba te posledice presojati glede na okoliščine, ki obstajajo ali so predvidljive v času spora o odpravi zadevnih nepoštenih pogojev, in ne glede na okoliščine, ki so obstajale ob sklenitvi pogodbe (točka 2 izreka).

Sodišče je nato opozorilo, da v skladu z Direktivo 93/13 pogodba brez nepoštenih pogojev, ki jih je vsebovala, z vidika drugih pogojev, ki jih vsebuje, ostane zavezujoča za pogodbeni stranki, če lahko ostane v veljavi brez odpravljenih nepoštenih pogojev in če je tak nadaljnji obstoj pogodbe v nacionalnem pravu pravno mogoč. V zvezi s tem je Sodišče ugotovilo, da po navedbah nacionalnega sodišča kaže, da se po preprosti odpravi pogojev v zvezi s tečajno razliko spremeni narava glavnega predmeta pogodbe, in sicer zaradi kumulativnega učinka opustitve indeksne klavzule z vezavo na švicarski frank in nadaljnje uporabe obrestne mere na podlagi obrestne mere za švicarski frank. Ker pa kaže, da taka sprememba v poljskem pravu ni pravno mogoča, navedena direktiva ne nasprotuje temu, da poljsko sodišče sporno pogodbo razveljavi (točke 39, 42 in 43).

V zvezi s tem je Sodišče poudarilo, da bi odprava spornih pogojev poleg odprave mehanizma indeksacije in tečajne razlike vodila posredno tudi k prenehanju obstoja valutnega tveganja, ki je neposredno povezano z vezanostjo kredita na neko valuto. Opozorilo pa je, da pogoji glede valutnega tveganja opredeljujejo glavni predmet kreditne pogodbe, ki je vezana na tujo valuto, tako da se zdi objektivna možnost ohranitve zadevne kreditne pogodbe vsekakor negotova (točka 44).

Nazadnje je Sodišče še opozorilo, da se sistem varstva pred nepoštenimi pogoji, izoblikovan z navedeno direktivo, če ga potrošnik ne želi uveljavljati, ne uporabi. V zvezi s tem je Sodišče pojasnilo, da mora imeti potrošnik tudi možnost, da zavrne, da bi bil na podlagi tega sistema zaščiten pred škodljivimi posledicami, ki so nastale zaradi razveljavitve pogodbe v celoti, kadar ne želi izkoristiti tega varstva (točka 55).

Sodba z dne 7. novembra 2019, Kanyeba in drugi (združene zadeve od C-349/18 do C-351/18, [EU:C:2019:936](#))⁴⁰

Splošni prevozni pogoji prevoznika v železniškem prometu – Obvezni zakoni ali drugi predpisi – Pogoji o pogodbeni kazni – Pristojnosti nacionalnega sodišča

Ta sodba je bila izdana v okviru treh sporov med Société nationale des chemins de fer belge (SNCB) in tremi potniki glede doplačila, ki se je od njih zahtevalo zaradi potovanja z vlakom brez vozovnice. Potem ko so navedeni potniki zavrnil, da se njihov položaj uredi bodisi s takojšnjim plačilom cene vozovnice skupaj z doplačilom bodisi z naknadnim plačilom pavšalnega zneska, je družba SNCB zoper njih vložila tožbo, da bi se jim naložilo plačilo zneskov, ki so jih dolgovali zaradi navedenih kršitev njenih prevoznih pogojev. Družba SNCB je v tem okviru trdila, da razmerje med njo in navedenimi potniki ni pogodbeno, ampak upravno, ker niso kupili vozovnice. Predložitveno sodišče, ki je odločalo o teh sporih, je Sodišče vprašalo o obsegu varstva, ki je z Direktivo 93/13 zagotovljeno takim potnikom, ki uporabljajo prevozne storitve brez vozovnice.

Sodišče je najprej opozorilo, da v skladu s členom 1(2) Direktive 93/13 določbe te direktive ne veljajo za pogodbene pogoje, ki temeljijo med drugim na obveznih zakonih ali predpisih, in da mora nacionalno sodišče preveriti, ali zadevni pogoj spada pod to izključitev s področja uporabe te direktive. Ob predpostavki, da ta pogoj spada na področje uporabe te direktive, je kljub vsemu obravnavalo pristojnosti nacionalnega sodišča na podlagi člena 6(1) Direktive 93/13, kadar to ugotovi, da je pogodbeni pogoj nepošten v smislu te direktive (točka 61).

Sodišče je razsodilo, da ta določba nasprotuje tudi temu, da nacionalno sodišče tak pogoj v skladu z načeli nacionalnega pogodbenega prava nadomesti z dispozitivno določbo nacionalnega prava, razen če nadaljnji obstoj zadevne pogodbe v primeru odprave nepoštenega pogoja ni več mogoč in če lahko zaradi ugotovitve ničnosti celotne pogodbe za potrošnika nastanejo posebej škodljive posledice (točka 2 izreka).

Sodba z dne 3. marca 2020 (veliki senat), Gómez del Moral Guasch (C-125/18, [EU:C:2020:138](#))

Pogodba o hipotekarnem kreditu – Spremenljiva obrestna mera – Referenčni indeks za hipotekarne kredite hranilnic – Indeks, ki izhaja iz zakonske ali druge določbe – Enostranska uvedba take določbe s strani prodajalca ali ponudnika – Nadzor zahteve po preglednosti s strani nacionalnega sodišča – Posledice ugotovitve nepoštenosti določbe

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,⁴¹ opozorilo, da člen 6(1) Direktive 93/13 ne nasprotuje temu, da nacionalno sodišče ob uporabi načel pogodbenega prava nepošten pogoj, vsebovan v pogodbi, sklenjeni med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, odpravi in ga nadomesti z dispozitivno določbo nacionalnega prava v položajih, v katerih bi ga ugotovitev ničnosti takega pogoja zavezovala, da ugotovi ničnost celotne pogodbe, tako da bi bil potrošnik izpostavljen posebej škodljivim posledicam (točka 61).

⁴⁰ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku V.3., „Drugi učinki“.

⁴¹ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek I.3.3.1, naslovljen „Izključitev s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih“, str. 8.

Posledica take ničnosti pogodbe bi bila načeloma namreč takojšnja izterljivost preostanka dolgovanega zneska posojila, višina katerega bi lahko presegla finančno zmožnost potrošnika, tako da bi bil kaznovan zadnjenavedeni, in ne posojilodajalec, ki zato ne bi bil odvrnjen od vključitve takih pogojev v pogodbe, ki jih ponuja. V obravnavanem primeru je španski zakonodajalec po sklenitvi sporne posojilne pogodbe uvedel „nadomestni“ indeks, ki je, kar je moralo preveriti predložitveno sodišče, dispozitiven. V teh okoliščinah je Sodišče ugotovilo, da člena 6(1) in 7(1) Direktive 93/13 ne nasprotujeta temu, da nacionalno sodišče, če je nepošteni pogodbeni pogoji, ki za izračun spremenljivih obresti posojila določa referenčni indeks, ničnen, ta indeks nadomesti z navedenim nadomestnim indeksom, ki se uporabi, če se stranki ne dogovorita drugače, kadar zadevna pogodba o hipotekarnem kreditu zaradi odprave navedenega nepoštenega pogoja ne bi mogla več obstajati in bi bile posledice razglasitve ničnosti te celotne pogodbe za potrošnika posebej škodljive (točke od 63 do 67 in točka 4 izreka).

Sodba z dne 12. januarja 2023, D. V. (Odvetniška nagrada – Načelo urne postavke) (C-395/21, [EU:C:2023:14](#))

Pogodba o opravljanju pravnih storitev, sklenjena med odvetnikom in potrošnikom – Pogoji, ki določa plačilo odvetniške nagrade v skladu z načelom urne postavke – Člen 6(1) – Pristojnosti nacionalnega sodišča v primeru opredelitve pogoja kot „nepoštenega“

Sodišče se je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,⁴² izreklo o učinkih ugotovitve nepoštenosti pogoja v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, sklenjeni med odvetnikom in potrošnikom, na podlagi katerega je cena za opravljene storitve določena v skladu z načelom urne postavke. V zvezi s tem je Sodišče navedlo, da mora nacionalno sodišče zavrniti uporabo tega pogoja, razen če potrošnik temu nasprotuje (točka 55).

Pojasnilo je, da kadar na podlagi uporabe upoštevni določb nacionalnega prava pogodba o opravljanju pravnih storitev po odpravi nepoštenega pogoja v zvezi s ceno ne more ostati v veljavi, te storitve pa so bile opravljene, Direktiva 93/13 ne nasprotuje niti ugotovitvi neveljavnosti te pogodbe niti temu, da nacionalno sodišče ponovno vzpostavi položaj, v katerem bi bil potrošnik, če tega pogoja ne bi bilo, tudi če to pripelje do tega, da prodajalec ali ponudnik za svoje storitve ne prejme nobenega plačila (točka 59).

Sodišče je glede posledic, ki bi jih lahko imela razglasitev ničnosti pogodb iz postopka v glavni stvari za potrošnika, opozorilo na svojo sodno prakso, v skladu s katero bi v zvezi s posojilno pogodbo razglasitev ničnosti take pogodbe v celoti pomenila, da je načeloma treba takoj vrniti preostali znesek posojila, ki bi lahko presegel finančno sposobnost potrošnika, kar bi lahko zanj imelo posebej škodljive posledice. Vendar posebne škodljivosti, ki jo ima razglasitev ničnosti pogodbe, ni mogoče omejiti zgolj na povsem finančne posledice (točka 61).

Ni namreč izključeno, da bi lahko razglasitev ničnosti pogodbe o pravnih storitvah, ki so bile že opravljene, potrošnika postavila v položaj pravne negotovosti, zlasti če bi nacionalno pravo prodajalcu ali ponudniku omogočalo, da zahteva plačilo za te storitve na podlagi, drugačni od

⁴² Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek I.3 3.2, naslovljen „Izključitve s področja uporabe Direktive 93/13 – Pogodbeni pogoji, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe ali se nanašajo na ceno oziroma nadomestilo ter izmenjane storitve oziroma blago“, str. 13. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku II.1, „Pojem ‚nepošteni pogoji‘“, in razdelku III.2, „Zahteve po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti“.

podlage pogodbe, ki je bila razglašena za nično. Poleg tega bi neveljavnost pogodbe morda lahko vplivala na veljavnost in učinkovitost dejanj, ki so bila opravljena na njeni podlagi (točka 62).

V teh okoliščinah je Sodišče ugotovilo, da če bi bil zaradi neveljavnosti celotne pogodbe potrošnik izpostavljen posebej škodljivim posledicam, kar mora preveriti predložitveno sodišče, Direktiva 93/13 ne nasprotuje temu, da nacionalno sodišče popravi ničnost navedenega pogoja tako, da ga nadomesti z dispozitivno določbo nacionalnega prava oziroma z določbo, ki se uporablja, če se s tem stranki zadevne pogodbe strinjata. Ta direktiva pa nasprotuje temu, da nacionalno sodišče nepošteni pogoj, ki je bil razglašen za ničnega, nadomesti z oceno višine plačila za navedene storitve, ki jo opravi sodišče (točka 4 izreka).

3. Drugi učinki

Sodba z dne 21. januarja 2015, Unicaja Banco in Caixabank (C-482/13, C-484/13, C-485/13 in C-487/13, [EU:C:2015:21](#))

Hipotekarne pogodbe – Pogodbeni pogoji o zamudnih obrestih – Nepošteni pogoji – Postopek izvršbe na podlagi hipoteke – Znižanje zneska obresti – Pristojnosti nacionalnega sodišča

Zadeve v glavni stvari so se nanašale na izvršilne postopke, ki so se začeli na predlog bank Unicaja Banco in Caixabank, da bi se opravila izvršba na podlagi več hipotek. Poleg tega je bilo v vseh zadevnih posojilnih pogodbah iz postopka v glavni stvari določilo, na podlagi katerega lahko v primeru, da posojiljemalec ne izpolni obveznosti plačila, posojilodajalec prvotno dogovorjeni datum zapadlosti prestavi na zgodnejši datum in zahteva plačilo celotnega preostanka glavnice, skupaj z dogovorjenimi obrestmi, zamudnimi obrestmi, provizijami, stroški in izdatki. Banki Unicaja Banco in Caixabank sta pri predložitvenem sodišču vložili predloge za izvršbo zaradi neplačanih zneskov ob uporabi zamudne obrestne mere, ki je bila določena v zadevnih hipotekarnih pogodbah.

Navedeno sodišče se je v okviru teh postopkov spraševalo, ali so pogoji v zvezi z zamudnimi obrestnimi merami in uporaba teh obrestnih mer v zvezi z glavnico, katere zapadlost je bila na podlagi zamude pri plačilu predstavljena na zgodnejši datum, nepošteni v smislu člena 3(1) Direktive 93/13. Vendar je predložitveno sodišče v zvezi s tem izrazilo dvome glede posledic, ki jih mora izpeljati iz nepoštenosti navedenih pogojev glede na nacionalno določbo, v skladu s katero mora nacionalno sodišče, pred katerim poteka postopek izvršbe na podlagi hipoteke, zahtevati ponovni izračun zneskov, dolgovanih v skladu s pogojem hipotekarne pogodbe, če pogodbe določajo zamudne obresti, katerih obrestna mera je višja od trikratnika zakonske obrestne mere, z uporabo obrestne mere zamudnih obresti, ki ne presega tega praga.

V zvezi s tem je Sodišče najprej ugotovilo, da predložitveno sodišče meni, da so določila o zamudnih obrestih iz pogodb o hipotekarnem posojilu, za izvršbo katerih pred njim poteka postopek, „nepošteni“ pogoji v smislu člena 3 Direktive 93/13 (točka 27). V teh okoliščinah je Sodišče opozorilo, da kar zadeva posledice, do katerih pride na podlagi ugotovitve nepoštenosti določila pogodbe, ki potrošnika veže na prodajalca ali ponudnika, iz besedila člena 6(1) Direktive 93/13 izhaja, da morajo nacionalna sodišča le zavrniti uporabo nepoštenega

pogodbenega pogoja, tako da ta nima zavezujočih učinkov za potrošnika, ne smejo pa spremeniti njegove vsebine. Ta pogodba mora načeloma še naprej obstajati brez kakršne koli drugačne spremembe, kot je ta, ki izhaja iz izbrisa nepoštenih pogojev, če je v skladu s pravili nacionalnega prava kontinuiteta pogodbe pravno mogoča (točka 28).

Iz predložitvenih odločb je bilo razvidno, da zadevna nacionalna določba določa znižanje zamudnih obresti za posojila ali kredite za nakup glavnega prebivališča, ki so zavarovani s hipoteko na zadevnem prebivališču (točka 35). Področje uporabe te določbe zajema vse pogodbe o hipotekarnih posojilih in se razlikuje od področja uporabe Direktive 93/13, ki se nanaša le na nepoštene pogoje, vključene v pogodbe, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom. Iz tega sledi, da obveznost spoštovanja praga, ki ustreza stopnji zamudnih obresti, ki je trikratnik stopnje zakonske obrestne mere, kot jo je določil zakonodajalec, nikakor ne vpliva na presojo nepoštenosti pogoja, ki določa zamudne obresti, s strani sodišča (točka 36).

V teh okoliščinah je Sodišče opozorilo, da je treba v skladu s členom 4(1) Direktive 93/13 nepoštenost pogodbenega pogoja presoditi ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katere je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale na datum sklenitve pogodbe in so s tem povezane. Iz tega izhaja, da je treba s tega vidika presoditi tudi posledice, ki jih ima lahko navedeni pogoj v okviru prava, ki se uporablja za pogodbo, kar pomeni preučitev nacionalnega pravnega sistema (točka 37). V zvezi s tem je Sodišče poleg tega opozorilo, da mora nacionalno sodišče, ki odloča o sporu, ki poteka izključno med posamezniki, pri uporabi predpisov notranjega prava upoštevati vsa pravila nacionalnega prava in jih razlagati, kolikor je mogoče, v smislu besedila in namena direktive, ki se uporabi, da bi tako prišlo do rešitve, ki je v skladu s ciljem te direktive (točka 38).

Sodišče je zato razsodilo, da člen 6(1) Direktive 93/13 ne nasprotuje nacionalni določbi, kakršna je bila ta v obravnavani zadevi, če njena uporaba ne vpliva na presojo nepoštenosti takega pogoja, ki jo opravi navedeno nacionalno sodišče, in ne preprečuje, da bi to sodišče navedeni pogoj odpravilo, če bi ugotovilo, da je „nepošten“. Če je namreč nacionalnemu sodišču predložen pogodbeni pogoj v zvezi z zamudnimi obrestmi, katerih obrestna mera je nižja od tiste, ki je določena z nacionalnim pravom, določitev te zakonske zgornje meje navedenemu sodišču ne preprečuje, da bi presojalo morebitno nepoštenost tega pogoja (točka 40 in izrek).

Kadar pa je stopnja zamudnih obresti, določena v pogoju pogodbe o hipotekarnem posojilu, višja od stopnje, določene z nacionalnim pravom, in mora biti v skladu s tem pravom omejena, taka okoliščina ne sme preprečiti, da bi nacionalno sodišče poleg tega ukrepa znižanja ob upoštevanju Direktive 93/13 izpeljalo vse posledice morebitne nepoštenosti pogoja, ki vsebuje to stopnjo, in bi ga po potrebi razglasilo za ničnega (točki 41 in 42).

Sodba z dne 7. avgusta 2018, Banco Santander (C-96/16 in 94/17, [EU:C:2018:643](#))*Odstop terjatve – Potrošniška kreditna pogodba – Merila za presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja o določitvi obrestne mere zamudnih obresti – Posledice te nepoštenosti*

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,⁴³ navedlo, da je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni sodni praksi, kakršna je sodna praksa Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija), v skladu s katero je posledica nepoštenosti pogoja v pogodbi o potrošniškem kreditu, o katerem se stranki nista dogovorili in s katerim je določena obrestna mera zamudnih obresti, to, da se te obresti v celoti odpravijo, redne obresti, ki so določene v tej pogodbi, pa tečejo še naprej (točka 3 izreka).

Natančneje, Sodišče je navedlo, da iz te direktive ne izhaja, da bi morala neuporaba ali razglasitev ničnosti pogoja iz kreditne pogodbe, s katerim je določena obrestna mera zamudnih obresti, zaradi njegove nepoštenosti povzročiti tudi neuporabo ali razglasitev ničnosti pogoja iz te pogodbe, s katerim je določena obrestna mera rednih obresti, ker je potrebno jasno razločevanje teh različnih pogojev. V zvezi s tem zadnjim vidikom je Sodišče ugotovilo, da so zamudne obresti namenjene sankcioniranju tega, da dolжник ne izpolni svoje obveznosti vračila posojila v pogodbeno dogovorjenih obdobjih, odvrčanju tega dolžnika od zamude pri izpolnjevanju njegovih obveznosti in, glede na okoliščine primera, nadomestitvi škode, ki jo upnik utрпи zaradi zamude pri plačilu. Redne obresti pa imajo, nasprotno, funkcijo protivrednosti za to, da kreditodajalec da na voljo denarni znesek vse do njegovega vračila. Ti preudarki se uporabljajo ne glede na to, kako so oblikovani pogodbeni pogoji o določitvi obrestne mere zamudnih obresti in rednih obresti. Zlasti ne veljajo samo takrat, kadar je obrestna mera zamudnih obresti opredeljena neodvisno od obrestne mere rednih obresti v ločenem pogoju, ampak tudi takrat, kadar je obrestna mera zamudnih obresti določena v obliki povečanja obrestne mere rednih obresti za določeno število odstotnih točk. Če v tem zadnjem primeru nepošteni pogoj zajema to povečanje, Direktiva 93/13 zahteva samo razglasitev ničnosti navedenega povečanja (točki 76 in 77).

Sodba z dne 26. marca 2019 (veliki senat), Abanca Corporación Bancaria (C-70/17 in C-179/17, [EU:C:2019:250](#))*Pogoj o predčasni zapadlosti obveznosti iz pogodbe o hipotekarnem kreditu – Ugotovitev delne nepoštenosti pogoja – Pristojnosti nacionalnega sodišča, kadar gre za pogoj, ki je opredeljen za „nepoštenega“ – Nadomestitev nepoštenega pogoja z določbo nacionalnega prava*

Spora o glavni stvari sta se nanašala na pogodbi o hipotekarnem kreditu, sklenjeni v Španiji, v katerih je bil določen pogoj, ki je omogočal, da se zahteva predčasna izpolnitev obveznosti iz pogodbe med drugim v primeru neplačila enega samega mesečnega obroka.

Predložitveni sodišči sta Sodišče vprašali, ali je treba člena 6 in 7 Direktive 93/13 v bistvu razlagati tako, da kadar je razsojeno, da je pogoj o predčasni zapadlosti obveznosti iz pogodbe o hipotekarnem kreditu nepošten, se del tega pogoja lahko z odpravo elementov, zaradi katerih je nepošten, vseeno ohrani. Vprašali sta ga tudi, ali je v nasprotnem primeru ti določbi mogoče razlagati tako, da se postopek izvršbe na podlagi hipoteke, ki se začne ob uporabi tega pogoja,

⁴³ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek II.1, naslovljen „Pojem „nepošteni pogoj“, str. 17.

lahko vseeno nadaljuje tako, da se subsidiarno uporabi pravilo nacionalnega prava, kadar bi bila nemožnost uporabiti ta postopek lahko v nasprotju z interesi potrošnika.

Sodišče je v zvezi s tem razsodilo, da je treba člena 6 in 7 Direktive 93/13 razlagati tako, da, najprej, nasprotujeta temu, da se pogoj o predčasni zapadlosti obveznosti iz pogodbe o hipotekarnem kreditu, ki je bil ugotovljen za nepoštenega, z odpravo elementov, zaradi katerih je nepošten, delno ohrani, če bi se zaradi take odprave spremenila vsebina tega pogoja, ki bi vplivala na njegovo bistvo. Dalje, Sodišče je navedlo, da ta člena ne nasprotujeta temu, da nacionalno sodišče popravi ničnost takega nepoštenega pogoja s tem, da ga nadomesti z novim besedilom zakonske določbe, ki je bila podlaga za ta pogoj, ki se uporablja v primeru dogovora med sopogodbenicama, če zadevna pogodba o hipotekarnem kreditu v primeru odprave navedenega nepoštenega pogoja ne bi mogla obstati in če je izkazano, da bi zaradi razglasitve ničnosti celotne pogodbe za potrošnika lahko nastale posebej škodljive posledice (izrek).

Res je, da kadar nacionalno sodišče ugotovi ničnost nepoštenega pogoja v pogodbi, sklenjeni med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, člen 6(1) Direktive 93/13 nasprotuje nacionalnemu pravnemu pravilu, ki nacionalnemu sodišču dovoljuje, da to pogodbo prilagodi tako, da spremeni vsebino tega pogoja. Če bi nacionalno sodišče smelo spremeniti vsebino nepoštenih pogojev v taki pogodbi, bi tako taka pristojnost lahko ogrozila uresničitev dolgoročnega cilja iz člena 7 Direktive 93/13. Ta pristojnost bi namreč prispevala k temu, da bi se odpravil odvratilni učinek, ki ga ima za prodajalce ali ponudnike to, da se taki nepošteni pogoji za potrošnike preprosto ne uporabljajo, ker bi ti prodajalci ali ponudniki te pogoje skušali uporabljati še naprej, saj bi vedeli, da lahko nacionalno sodišče, če ugotovi njihovo neveljavnost, pogodbo vseeno dopolni v potrebnem obsegu, tako da bi se zagotovil interes navedenih prodajalcev ali ponudnikov (točki 53 in 54).

Vendar v položaju, v katerem se pogodba, sklenjena med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, ne more ohraniti po odpravi nepoštenega pogoja, člen 6(1) Direktive 93/13 ne nasprotuje temu, da nacionalno sodišče ob uporabi načel pogodbenega prava – v položajih, v katerih ugotovitev ničnosti nepoštenega pogoja to sodišče zavezuje k temu, da ugotovi ničnost celotne pogodbe in tako potrošnika izpostavi posebej škodljivim posledicam, tako da bi bil ta zaradi tega kaznovan – odpravi nepošteni pogoj in ga nadomesti z dispozitivno določbo nacionalnega prava (točka 56).

Taka nadomestitev je glede na cilj Direktive 93/13 povsem utemeljena. Je namreč v skladu s ciljem člena 6(1) te direktive, saj je namen te določbe, da se formalno ravnotežje med pravicami in obveznostmi sopogodbениkov, določeno s pogodbo, zamenja z dejanskim ravnotežjem, tako da se med sopogodbениki spet vzpostavi enakost, ne pa, da se razveljavijo vse pogodbe, ki vsebujejo nepoštene pogoje (točka 57).

Če nepoštenega pogoja ne bi bilo dovoljeno nadomestiti z dispozitivno določbo nacionalnega prava in bi morale sodišče ugotoviti ničnost celotne pogodbe, bi to za potrošnika lahko pomenilo posebej škodljive posledice, tako da bi bil lahko ogrožen odvratilni učinek, izhajajoč iz ugotovitve ničnosti pogodbe. Kar zadeva kreditno pogodbo, bi bila namreč posledica take ničnosti načeloma takojšnja izterljivost preostanka dolgovanega zneska posojila, katerega višina bi lahko presegla finančno zmožnost potrošnika, tako da bi bil kaznovan zadnjenavedeni, in ne posojilodajalec, ki zato ne bi bil odvrnjen od vključitve takih pogojev v pogodbe, ki jih ponuja (točka 58).

Iz enakih razlogov je Sodišče razsodilo, da v položaju, v katerem pogodba o hipotekarnem kreditu, sklenjena med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, po odpravi nepoštenega pogoja, katerega besedilo temelji na zakonski določbi, ki se uporabi, če se pogodbeni stranki tako dogovorita, ne more več obstajati, člen 6(1) Direktive 93/13 ne nasprotuje temu, da nacionalno sodišče za izognitev ničnosti te pogodbe ta pogoj nadomesti z novim besedilom te referenčne zakonske določbe, ki je bilo sprejeto po sklenitvi pogodbe, če bi zaradi ugotovitve ničnosti pogodbe za potrošnika obstajala nevarnost posebej škodljivih posledic (točka 59).

Predložitveni sodišči sta morali v skladu s pravili notranjega prava in po objektivnem pristopu preveriti, ali bi odprava teh pogojev pomenila, da se pogodbi o hipotekarnih kreditih ne bi več mogli ohraniti.

V takem primeru bi morali predložitveni sodišči preveriti, ali bi za zadevne potrošnike zaradi ugotovitve ničnosti pogodb o hipotekarnih kreditih iz postopkov v glavni stvari obstajala nevarnost posebej škodljivih posledic. V zvezi s tem je Sodišče navedlo, da je iz predložitvenih odločb razvidno, da bi taka ugotovitev ničnosti lahko zlasti vplivala na postopkovna pravila nacionalnega prava, v skladu s katerimi lahko banke pred sodiščem dosežejo vračilo celotnega zneska kredita, ki ga potrošniki še dolgujejo (točka 61).

Sodba z dne 7. novembra 2019, Kanyeba in drugi (združene zadeve od C-349/18 do C-351/18, [EU:C:2019:936](#))

*Splošni prevozniki prevoznika v železniškem prometu – Pogoj o pogodbeni kazni –
Pristojnosti nacionalnega sodišča*

Sodišče se je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,⁴⁴ izreklo o pogoju o pogodbeni kazni, določeni v pogodbi, sklenjeni med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, ter razsodilo, da člen 6(1) Direktive 93/13 nasprotuje temu, da nacionalno sodišče, ki ugotovi nepoštenost takega pogoja o pogodbeni kazni, zniža znesek pogodbene kazni, ki je bila s tem pogojem naložena temu potrošniku (točka 2 izreka).

Sodba z dne 9. julija 2020, Ibercaja Banco (C-452/18, [EU:C:2020:536](#))

*Pogodba o hipotekarnem kreditu – Pogoj o omejitvi spremenljivosti obrestne mere (t. i. pogoj o obrestnem dnu) – Pogodba o novaciji – Odpoved sodnim postopkom zoper pogodbene pogoje –
Nezavezujoča narava*

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,⁴⁵ menilo, da člen 6(1) Direktive 93/13 ne nasprotuje temu, da je pogoj v pogodbi, sklenjeni med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, katerega nepoštenost se lahko sodno ugotovi, lahko predmet pogodbe o novaciji med tem prodajalcem ali ponudnikom in tem potrošnikom, s katero se potrošnik odpove učinkom ugotovitve nepoštenosti tega pogoja, če ta odpoved izhaja iz

⁴⁴ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek V.2, naslovljen „Nadomestitev nepoštenega pogoja“, str. 44.

⁴⁵ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek II.1, naslovljen „Pojem „nepošteni pogoj““, str. 16. Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku II.2., „Pojem pogoja, o katerem se stranki nista dogovorili posamično“, in razdelku III.2., „Zahteve po dobri veri, uravnoteženosti in preglednosti“.

potrošnikove svobodne privolitve po predhodni seznanitvi, kar pa mora preveriti nacionalno sodišče (točka 1 izreka).

Sodišče je pojasnilo, da je mogoče odpoved potrošnika, da bi se skliceval na ničnost nepoštenega pogoja, upoštevati le, če bi se ta potrošnik ob tej odpovedi zavedal nezavezujoče narave tega pogoja in posledic, ki iz tega izhajajo. Le v tem primeru je mogoče šteti, da njegov pristop k novaciji takega pogoja temelji na svobodni privolitvi po predhodni seznanitvi, ob upoštevanju zahtev, določenih v členu 3 Direktive 93/13, kar pa mora preveriti nacionalno sodišče (točka 29).

4. Časovna omejitev učinkov ugotovitve ničnosti

Sodba z dne 21. decembra 2016 (veliki senat), Gutiérrez Naranjo (C-154/15, C-307/15 in C-308/15, [EU:C:2016:980](#))

Hipotekarna posojila – Nepošteni pogoji – Ugotovitev ničnosti – Omejitev časovnih učinkov ugotovitve ničnosti nepoštenega pogoja s strani nacionalnega sodišča

Postopki v glavni stvari so se nanašali na pogoje v pogodbah o hipotekarnih kreditih, ki so določali minimalno obrestno mero, pod katero se variabilne obresti niso mogle znižati. Čeprav so bili ti pogoji „o minimalni obrestni meri“ razglašeni za nepoštene s predhodno sodbo španskega vrhovnega sodišča, ob upoštevanju sodne prakse Sodišča v zvezi z razlago Direktive 93/13, je to vrhovno sodišče na splošno omejilo restitucijske učinke ugotovitve ničnosti teh pogojev na zneske, ki so bili neupravičeno plačani po razglasitvi njegove temeljne sodbe. V teh okoliščinah so predložitevna sodišča, pri katerih so tožbe vložili potrošniki, ki so čutili posledice uporabe navedenih pogojev o minimalni obrestni meri, postavila vprašanje, ali je taka časovna omejitev učinkov razglasitve ničnosti v skladu z Direktivo 93/13.

Sodišče je v sodbi poudarilo, da mora biti posledica ugotovitve nepoštenosti pogodbenega pogoja v smislu Direktive 93/13 to, da se ponovno vzpostavi položaj potrošnika, v katerem bi ta bil, če tega pogoja ne bi bilo. Zato mora v obravnavanem primeru ugotovitev nepoštenosti pogojev „o minimalni obrestni meri“ omogočiti restitucijo prednosti, ki so bile neupravičeno pridobljene v škodo potrošnikov (točki 66 in 67).

Glede tega je Sodišče pojasnilo, da lahko nacionalno sodišče odloči, da zaradi pravne varnosti njegova sodba ne vpliva na položaje, o katerih je bilo dokončno odločeno s prejšnjimi sodnimi odločbami, zgolj Sodišče pa je pristojno, da odloča o časovnih omejitvah, ki jih je treba uporabiti pri njegovi razlagi pravila prava Unije. Poleg tega časovna omejitev učinkov ničnosti pogojev „o minimalni obrestni meri“, kot jo je določilo nacionalno vrhovno sodišče – ker potrošnikom odvzema pravico do pridobitve restitucije vseh zneskov, ki so jih neupravičeno plačali – zagotavlja le nepopolno in nezadostno varstvo potrošnikov. V teh okoliščinah taka omejitev ne pomeni niti ustreznega niti učinkovitega sredstva za doseg prenehanja uporabe te vrste pogojev, kar je v nasprotju s tem, kar določa navedena direktiva. Pravo Unije tako nasprotuje tej časovni omejitvi restitucijskih učinkov, povezanih z ničnostjo nepoštenega pogodbenega pogoja (točke 70, 72, 73 in 75 ter izrek).

Sodba z dne 17. maja 2022 (veliki senat), Unicaja Banco (C-869/19, [EU:C:2022:397](#))

Hipotekarna pogodba – Nepoštenost „pogoja o minimalni obrestni meri“ iz te pogodbe – Nacionalna pravila o sodnem pritožbenem postopku – Časovna omejitev učinkov ugotovitve ničnosti nepoštenega pogoja – Povračilo – Pristojnost nacionalnega pritožbenega sodišča za nadzor po uradni dolžnosti

Spor o glavni stvari je potekal med osebo L in Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU, katere pravna naslednica je Unicaja Banco SA, ker nacionalno pritožbeno sodišče ni po uradni dolžnosti preizkusilo razloga, ki se nanaša na kršitev prava Unije. Banka je osebi L odobrila hipotekarni kredit. Ta pogodba je vključevala „pogoj o minimalni obrestni meri“, na podlagi katerega spremenljiva obrestna mera ni smela biti nižja od 3 %. Oseba L je zoper to banko vložila tožbo, da bi dosegla ničnost tega pogoja in vračilo neupravičeno prejetih zneskov, pri čemer je oseba L trdila, da je treba ta pogoj zaradi njegove nepreglednosti razglasiti za nepošten. Prvostopenjsko sodišče je tožbi ugodilo, hkrati pa na podlagi uporabe nacionalne sodne prakse časovno omejilo restitucijske učinke. Pritožbeno sodišče, pri katerem je banka vložila pritožbo, ni naložilo popolnega vračila zneskov, prejetih na podlagi pogoja „o minimalni obrestni meri“, ker se oseba L zoper sodbo, izdano na prvi stopnji, ni pritožila. V skladu s španskim pravom velja, da pritožbeno sodišče, če nobena od strank ne izpodbija dela izreka sodbe, temu izreku ne sme odvzeti učinka ali ga spremeniti. To pravilo je tako v nekaterih pogledih podobno načelu pravnomočnosti. Špansko vrhovno sodišče je zato Sodišču postavilo vprašanje glede združljivosti nacionalnega prava s pravom Unije med drugim v zvezi z okoliščino, v kateri nacionalno sodišče, ki odloča o pritožbi zoper sodbo, s katero je bilo vračilo zneskov, ki jih je potrošnik neupravičeno plačal na podlagi pogoja, ki je bil razglašen za nepoštenega, časovno omejeno, ne more po uradni dolžnosti preizkusiti razloga, ki se nanaša na kršitev Direktive 93/13, in naložiti popolnega vračila navedenih zneskov.

Sodišče je v sodbi preučilo razmerje med nekaterimi nacionalnimi postopkovnimi načeli, ki urejajo pritožbeni postopek, kot so načela dispozitivnosti, odločanja v mejah zahtevka in prepovedi *reformatio in peius*, ter pristojnostjo nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preizkusi nepoštenost pogoja.

V zvezi s tem je ugotovilo, da člen 6(1) Direktive 93/13 nasprotuje uporabi načel nacionalnega sodnega postopka, na podlagi katerih nacionalno sodišče, ki odloča o pritožbi zoper sodbo, s katero je bilo vračilo zneskov, ki jih je potrošnik neupravičeno plačal na podlagi pogoja, ki je bil razglašen za nepoštenega, časovno omejeno, ne more po uradni dolžnosti preizkusiti razloga, ki se nanaša na kršitev te določbe, in naložiti popolnega vračila navedenih zneskov, če tega, da zadevni potrošnik te časovne omejitve ni izpodbijal, ni mogoče pripisati njegovi popolni pasivnosti. Sodišče je v obravnavani zadevi pojasnilo, da je mogoče neobstoj pritožbe zadevnega potrošnika v primernem roku pripisati dejstvu, da se je njegov pritožbeni rok takrat, ko je bila izrečena sodba Gutiérrez Naranjo in drugi⁴⁶ – s katero je Sodišče razsodilo, da nacionalna sodna praksa, s katero so bili restitucijski učinki, povezani z ugotovitvijo nepoštenosti pogodbenega pogoja, časovno omejeni, ni združljiva z navedeno direktivo – že iztekel. Zato v postopku v glavni stvari zadevni potrošnik s tem, da ni vložil pritožbe, ni bil popolnoma pasiven. V teh okoliščinah je uporaba nacionalnih postopkovnih načel, s katero se potrošniku odvzamejo postopkovna sredstva, ki mu

⁴⁶ Sodba z dne 21. decembra 2016, [Gutiérrez Naranjo in drugi](#) (C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980), predstavljena v razdelku V.4., „Časovna omejitev učinkov ugotovitve ničnosti“.

omogočajo uveljavljanje njegovih pravic na podlagi Direktive o nepoštenih pogojih, v nasprotju z načelom učinkovitosti, ker lahko onemogoči ali čezmerno oteži varstvo teh pravic (točki 38 in 39 ter izrek).

VI. Sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenega pogoja

1. Skupinske tožbe ali tožbe v javnem interesu

Sodba z dne 26. aprila 2012, Invitel (C-472/10, [EU:C:2012:242](#))

Prodajalčeva ali ponudnikova enostranska sprememba pogodbenih pogojev – Opustitvena tožba, ki jo je v javnem interesu v imenu potrošnikov vložil organ, določen z nacionalno zakonodajo – Ugotovitev nepoštenosti pogoja – Pravni učinki

Sodišče je v tej sodbi, katere dejanski in pravni okvir je bil predstavljen zgoraj,⁴⁷ opozorilo, da Direktiva 93/13 države članice zavezuje, da osebam ali organizacijam, ki imajo pravni interes za varovanje potrošnikov, omogočijo, da pri sodiščih vložijo opustitveno tožbo, da ta odločijo, ali so pogodbeni pogoji, sestavljeni za splošno rabo, nepošteni, in da po potrebi prepovejo njihovo uporabo. V zvezi s tem je Sodišče vseeno pojasnilo, da namen te direktive ni usklajevanje sankcij, ki se uporabijo ob priznanju nepoštenosti pogoja v okviru postopkov, ki so jih sprožile te osebe ali organizacije (točki 35 in 36).

Dalje, Sodišče je navedlo, da dejansko izvajanje odvratilnega cilja tožb v javnem interesu zahteva, da pogoji, ki so bili v okviru take tožbe, vložene zoper zadevnega prodajalca ali ponudnika, razglašeni za nepošteno, ne zavezujejo niti potrošnikov, ki so, po potrebi, stranke v postopku, niti tistih, ki niso stranke v postopku, vendar so s tem prodajalcem ali ponudnikom sklenili pogodbo, za katero veljajo enaki splošni pogoji. V tem okviru je Sodišče poudarilo, da je tožbe v javnem interesu, katerih namen je odprava nepoštenih pogojev, mogoče vložiti, tudi preden se ti pogoji uporabijo v pogodbah (točka 38).

V teh okoliščinah je Sodišče ugotovilo, da izpodbijana zakonodaja, v skladu s katero ničnost nepoštenega pogoja, ki jo ugotovi sodišče na podlagi tožbe v javnem interesu, učinkuje za vse potrošnike, ki so s prodajalcem ali ponudnikom sklenili pogodbo, ki vsebuje ta pogoj, natančno sledi usmeritvi Direktive 93/13, v skladu s katero so države članice dolžne zagotoviti, da obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev. Zato se šteje, da je ta zakonodaja združljiva s to direktivo.

Sodišče je nato dodalo, da so nacionalna sodišča zavezana, da po uradni dolžnosti, tudi v prihodnje, ugotovijo vse posledice, če se v okviru opustitvene tožbe ugotovi ničnost, tako da nepošteni pogoj ni zavezujoč za potrošnike, ki so sklenili pogodbo s takim pogojem, za katero veljajo enaki splošni pogoji (točka 43 in točka 2 izreka).

⁴⁷ Za dejanski in pravni okvir spora glej razdelek III.1, naslovljen „Merila za presojo“, str. 24.

Sodba z dne 27. februarja 2014, Pohotovost' (C-470/12, [EU:C:2014:101](#))

Izvršba na podlagi arbitražne odločbe – Predlog za intervencijo v izvršilnem postopku – Združenje za varstvo potrošnikov – Nacionalna zakonodaja, ki ne dopušča take intervencije – Procesna avtonomija držav članic

Družba Pohotovost' je s posojilojemalcem sklenila pogodbo o potrošniškem posojilu. Temu posojilojemalcu je bilo z arbitražno odločbo naloženo vračilo zneskov v zvezi z izpolnitvijo te pogodbe. Na podlagi predloga za izvršitev te arbitražne odločbe, ki ga je vložila družba Pohotovost', je pristojni sodni izvršitelj pri Okresný súd Svidník (okrajno sodišče v Svidníku, Slovaška) (v nadaljevanju: nacionalno sodišče) vložil predlog za dovolitev izvršbe na podlagi navedene odločbe.

V okviru tega izvršilnega postopka je združenje za varstvo potrošnikov vložilo predlog, da se mu dovoli intervencija. To združenje se je namreč sklicevalo na pristranskost sodnega izvršitelja, ker naj bi bil ta v preteklosti v delovnem razmerju z družbo Pohotovost'. Pri nacionalnem sodišču je bila, potem ko je to izdalo sklep o nedopustnosti predloga za intervencijo, vložena tožba zoper ta sklep. V obravnavani zadevi je navedeno združenje v bistvu trdilo, da sodišče posojilojemalcu ni zagotovilo zadostnega varstva zoper nepošteno arbitražno klavzulo.

V skladu s slovaško zakonodajo lahko združenje za varstvo potrošnikov intervenira v sporu, v katerem je udeležen potrošnik in ki se nanaša na njegove pravice. Vendar v skladu s sodno prakso Najvyšší súd Slovenskej republiky (vrhovno sodišče Slovaške republike) intervencija takega združenja ni dopustna v izvršilnih postopkih, katerih stranka je potrošnik, ne glede na to, ali gre za izvršbo na podlagi sodbe nacionalnega sodišča ali pravnomočne arbitražne odločbe.

V teh okoliščinah se je nacionalno sodišče odločilo, da zadevo predloži Sodišču. Sodišče je v sodbi razsodilo, da Direktiva 93/13 ter člena 38 in 47 Listine, ki se nanašata na varstvo potrošnikov oziroma na pravico do učinkovitega pravnega sredstva, ne nasprotujejo nacionalni ureditvi, na podlagi katere združenju za varstvo potrošnikov ni dovoljena intervencija v podporo potrošniku v izvršilnem postopku zoper tega potrošnika na podlagi pravnomočne arbitražne odločbe (izrek).

Sodišče je pojasnilo, da mora nacionalno sodišče, ki odloča v izvršilnem postopku na podlagi pravnomočne arbitražne odločbe, če ima na voljo potrebne pravne in dejanske elemente, po uradni dolžnosti preizkusiti nepoštenost pogodbenih pogojev, na katerih temelji terjatev, določena v tej odločbi (točka 42).

Poleg tega je Sodišče v zvezi z vlogo združenj za varstvo potrošnikov navedlo, da člen 7(1) in (2) Direktive 93/13 določa možnost, da se ta združenja obrnejo na sodišča, da bi ta ugotovila, ali so pogoji, sestavljeni za splošno rabo, nepošteni, in da bi dosegla njihovo prepoved. V tem smislu je pojasnilo, da lahko ta združenja opustitvene tožbe vložijo, tudi če pogoji, katerih prepoved se zahteva, v nekaterih pogodbah niso bili uporabljeni. Če pa ureditev Unije v zvezi z možnostjo, da združenja za varstvo potrošnikov intervenirajo v posameznih sporih, v katere so vključeni potrošniki, ne obstaja, to vprašanje uredi vsaka država članica v skladu z načelom procesne avtonomije ter ob spoštovanju načel enakovrednosti in učinkovitosti (točke 43, 44 in 46).

Sodišče je v zvezi z načelom enakovrednosti ugotovilo, da v obravnavani zadevi ni bilo kršeno. Izključitev intervencije vseh tretjih oseb v kakršnem koli izvršilnem postopku na podlagi pravnomočne odločbe nacionalnega sodišča ali arbitražne odločbe se namreč uporablja ne glede

na to, ali je napoteno na kršitev prava Unije ali nacionalnega prava. Sodišče je prav tako ugotovilo, da ni bilo kršeno niti načelo učinkovitosti. Tako je najprej pojasnilo, da Direktiva o nepoštenih pogojih ne vsebuje določbe, ki bi združenjem za varstvo potrošnikov dajala pravico do intervencije v posameznih sporih, v katere so vključeni potrošniki. Zato člen 38 Listine, ki se nanaša na potrebo po zagotovitvi visoke ravni varstva potrošnikov, ne nalaga razlage te direktive v smislu priznanja te pravice. Poleg tega je ugotovilo, da ker navedena direktiva določa obveznost nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preveri nepoštenost pogodbenih pogojev, to, da se takemu združenju ne dovoli intervencija v podporo potrošniku, ne pomeni kršitve njegove pravice do pravnega sredstva. Vendar po mnenju Sodišča ta zavrnitev ne vpliva na pravice takega združenja, zlasti na pravici do vložitve skupinske tožbe ali do neposrednega zastopanja potrošnika v vseh postopkih (točke 49, 50, 52 in od 54 do 56).

Sodba z dne 14. aprila 2016, Sales Sinués (C-381/14 in C-385/14, [EU:C:2016:252](#))

Hipotekarne pogodbe – Pogoj o minimalni obrestni meri – Preučitev pogoja zaradi ugotovitve njegove ničnosti – Skupinski postopek – Opustitvena tožba – Prekinitev individualnega postopka, ki ima isti predmet

Kreditojemalca sta leta 2005 z dvema španskima bančnima ustanovama sklenila pogodbo o novaciji hipotekarnega kredita oziroma pogodbo o hipotekarnem kreditu. Pogodbi sta vsebovali pogoj o spodnji nominalni letni obrestni meri in zgornji meji te obrestne mere. Na podlagi tega pogoja in neodvisno od gibanja tržnih obrestnih mer obrestne mere iz teh pogodb niso mogle biti nižje od odstotka, določenega z navedenim pogojem.

Ker sta kreditojemalca menila, da sta jima te pogoje o minimalni obrestni meri naložili bančni ustanovi in da ustvarjajo neravnotežje v njuno škodo, sta pri Juzgado de lo Mercantil no°9 de Barcelona (gospodarsko sodišče št. 9 v Barceloni, Španija, v nadaljevanju: nacionalno sodišče) vložila tožbo za ugotovitev njihove ničnosti. Pred vložitvijo teh tožb je združenje potrošnikov zoper več bančnih ustanov vložilo skupinsko tožbo, s katero je med drugim predlagalo prenehanje nadaljnje uporabe pogojev o minimalni obrestni meri v kreditnih pogodbah.

V obravnavani zadevi sta bančni ustanovi predlagali prekinitev zadevnih postopkov do izdaje pravnomočne sodbe, s katero bo končan skupinski postopek. Kreditojemalca sta tej prekinitvi nasprotovala. Nacionalno sodišče je menilo, da mora na podlagi španske postopkovne določbe prekiniti individualne tožbe, ki so bile vložene pri njem, dokler na podlagi skupinske tožbe ne bo izdana pravnomočna sodba. Tak odločilni učinek naj bi namreč vodil do potrebne podreditve individualne tožbe skupinski tožbi, tako glede poteka postopka kot tudi glede njegovega izida.

Sodišče, ki mu je bilo predloženo vprašanje za predhodno odločanje, se je izreklo o razlagi člena 7 Direktive 93/13. Menilo je, da ta določba nasprotuje nacionalni ureditvi, v skladu s katero mora sodišče, pri katerem je vložena individualna tožba potrošnika za ugotovitev nepoštenosti pogoja v pogodbi, ki ga veže s prodajalcem ali ponudnikom, samodejno prekiniti tak postopek do izdaje pravnomočne sodbe o skupinski tožbi, o kateri še ni bilo odločeno in jo je vložilo združenje potrošnikov, da bi se v pogodbah iste vrste preprečila nadaljnja uporaba podobnih pogojev, kot so ti, na katere se nanaša navedena individualna tožba. Sodišče je pojasnilo, da taka nezdružljivost zlasti obstaja, če se navedena prekinitev izvede, ne da bi bilo mogoče upoštevati njen pomen z

vidika varstva potrošnika, ki je vložil individualno tožbo pred sodiščem, in ne da bi se lahko ta potrošnik odločil, da se izloči iz navedene skupinske tožbe (izrek).

Sodišče je opozorilo, da hkrati s subjektivno pravico potrošnika, da pred sodiščem začne postopek za preučitev nepoštenosti pogoja v pogodbi, katere stranka je, Direktiva 93/13 državam članicam dopušča, da vzpostavijo nadzor nad nepoštenimi pogoji, vsebovanimi v tipskih pogodbah, z opustitvenimi tožbami, ki jih vložijo združenja za varstvo potrošnikov na podlagi člena 7(2) Direktive 93/13. Sodišče je tako ugotovilo, da preventivnost in odvračalni namen teh tožb ter njihova samostojnost glede na vse posamezne konkretne spore pomenijo, da je take tožbe mogoče vložiti, tudi če pogoji, katerih prepoved se zahteva, v nekaterih pogodbah niso uporabljeni. Sodišče je zato poudarilo, da imajo individualne in skupinske tožbe različne predmete in pravne učinke. Tako bi moral njihov potek ustrezati le postopkovnim zahtevam, ki se nanašajo zlasti na učinkovito izvajanje sodne oblasti in na zahtevo po izogibanju protislovnim sodnim odločbam, ne da bi to vodilo do oslabitve varstva potrošnikov (točke 21, 29 in 30).

Ker postopkovna pravila, ki se uporabljajo za razmerja med skupinskimi in posamičnimi tožbami, niso harmonizirana, mora vsaka država članica ta pravila določiti na podlagi načela procesne avtonomije ter ob spoštovanju načel enakovrednosti in učinkovitosti. V obravnavani zadevi je Sodišče ugotovilo, da španska postopkovna določba, v skladu s katero mora nacionalno sodišče samodejno prekiniti individualno tožbo potrošnika za ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja do izdaje pravnomočne sodbe, ki se nanaša na skupinsko tožbo, o kateri še ni bilo odločeno, ne vzbuja dvomov o spoštovanju načela enakovrednosti. To pa, nasprotno, ne velja za načelo učinkovitosti, saj bi ta postopkovna določba potrošniku preprečevala individualno sklicevanje na pravice, ki so mu priznane s to direktivo. Sodišče je namreč ugotovilo, da je potrošnik nujno zavezan z rezultatom skupinske tožbe, čeprav se je odločil, da pri njej ne bo udeležen, in odvisen od roka za sprejetje sodne odločbe o skupinski tožbi (točke 32, 33, 36 in 39).

Poleg tega za potrošnika, če želi sodelovati v skupinski tožbi, veljajo omejitve glede določitve pristojnega sodišča in glede tožbenih razlogov, na katere se lahko sklicuje. Dalje, potrošnik izgubi tudi druge pravice, ki bi mu bile priznane v okviru individualne tožbe, kot sta upoštevanje okoliščin, ki opredeljujejo njegov primer, in možnost, da se odreče neuporabi nepoštenega pogoja. Po drugi strani uporaba navedenega postopkovnega pravila nacionalnemu sodišču preprečuje presojo ustreznosti prekinitve individualnega postopka do izdaje pravnomočne sodbe o skupinski tožbi. V tem okviru je Sodišče ugotovilo, da take neučinkovitosti ni mogoče upravičiti s potrebo po preprečevanju tveganja protislovnih sodnih odločb, ker bi morala razlika v naravi med sodnim nadzorom v okviru skupinske tožbe in sodnim nadzorom v okviru individualne tožbe načeloma preprečiti tako tveganje. Take neučinkovitosti tudi ni mogoče upravičiti z nujnostjo razbremenitve sodišč, saj učinkovitega uresničevanja pravic, ki jih imajo potrošniki na podlagi Direktive 93/13, ni mogoče ovirati s pomisleki, povezanimi z organizacijo pravosodja neke države članice (točke 37, 38 in od 40 do 42).

2. Zagotavljanje pravice do učinkovitega pravnega sredstva

Sodba z dne 17. julija 2014, *Sánchez Morcillo in Abril García* (C-169/14, [EU:C:2014:2099](#))

Hipotekarna kreditna pogodba – Nepošteni pogoji – Postopek izvršbe na podlagi hipoteke – Pravica do pravnega sredstva

Tožeči stranki sta leta 2013 z družbo Banco Bilbao sklenili kreditno pogodbo v obliki notarskega zapisa, zavarovano s hipoteko na njunem stanovanju. Ker dolžnika nista izpolnjevala obveznosti plačila mesečnih obrokov, je družba Banco Bilbao zahtevala poplačilo celotnega kredita skupaj z rednimi in zamudnimi obrestmi ter prisilno prodajo nepremičnine, zavarovane s hipoteko.

Po začetku postopka izvršbe na podlagi hipoteke sta dolžnika vložila ugovor zoper izvršbo, ki je bil na prvi stopnji zavržen. Zoper to odločbo sta se pritožila pri Audiencia Provincial de Castellón (pokrajinsko sodišče v Castellónu, Španija, v nadaljevanju: nacionalno sodišče).

V skladu s špansko zakonodajo o civilnem postopku je upniku dovoljena pritožba zoper odločbo, s katero se postopek izvršbe na podlagi hipoteke ustavi, ker je bilo ugovoru dolžnika ugodeno. Ni pa, nasprotno, dovoljena pritožba dolžnika, čigar ugovor je bil zavržen, zoper sodbo, s katero se odredi nadaljevanje postopka prisilne izvršbe. Poleg tega sodišče, ki odloča o vsebini, postopka izvršbe na podlagi hipoteke ne more prekiniti, ampak lahko kvečjemu potrošniku prisodi odškodnino za škodo, ki jo je ta utrpel.

V obravnavani zadevi je nacionalno sodišče dvomilo o združljivosti te španske zakonodaje s ciljem varstva potrošnikov, ki mu sledi Direktiva 93/13, in s pravico do učinkovitega pravnega sredstva iz člena 47 Listine. Pojasnilo je, da bi se možnost vložitve pritožbe dolžnika lahko izkazala še za toliko bolj odločilno, če bi bilo mogoče nekatere pogoje kreditne pogodbe iz zadeve v postopku v glavni stvari šteti za „nepoštene“ v smislu člena 3(1) Direktive 93/13.

Sodišče je v sodbi razsodilo, da člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi s členom 47 Listine nasprotuje nacionalnemu sistemu izvršbe, ki določa, da sodišče, ki odloča o vsebini, postopka izvršbe na podlagi hipoteke ne more prekiniti, temveč lahko kvečjemu v končni odločbi potrošniku prisodi odškodnino za škodo, ki jo je ta utrpel. Pojasnilo je, da je nezdržljivost v tem, da potrošnik kot dolžnik v izvršbi ne more vložiti pritožbe zoper odločbo, s katero je bil njegov ugovor zoper to izvršbo zavržen, medtem ko prodajalec ali ponudnik kot upnik v izvršbi lahko vložijo tako pritožbo zoper odločbo, s katero je bilo odrejeno, da se postopek ustavi ali da se nepošteni pogoj ne uporabi (točka 51 in izrek).

Sodišče je najprej ugotovilo, da je bila v španski postopkovni zakonodaji omejena možnost vložitve pritožbe zoper odločbo o zakonitosti pogodbenega pogoja, s čimer je bilo uvedeno različno obravnavanje prodajalca ali ponudnika in potrošnika glede njunega položaja v postopku. Prodajalec ali ponudnik se namreč lahko pritoži zoper odločbo, ki je v navzkrižju z njegovimi interesi, medtem ko potrošnik v primeru zavrnitve svojega ugovora te možnosti nima (točka 30).

Sodišče je poudarilo, da če nacionalni mehanizmi za izvršbo niso harmonizirani, so pravila za vlaganje pritožb zoper odločbo, s katero je odločeno o zakonitosti pogodbenega pogoja, ki so dopustne v okviru postopka izvršbe na podlagi hipoteke, po načelu procesne avtonomije držav

članic predmet njihovega nacionalnega pravnega reda, če se spoštujeta načeli enakovrednosti in učinkovitosti (točka 31).

Nato je Sodišče navedlo, da v skladu s pravom Unije načelo učinkovitega sodnega varstva zagotavlja le pravico do dostopa do sodišča. Zato dejstvo, da ima potrošnik kot dolжник v postopku izvršbe na podlagi hipoteke za uveljavljanje pravic, ki jih ima na podlagi Direktive 93/13, na voljo pravno sredstvo samo pred enim sodiščem, samo po sebi ni v nasprotju s pravom Unije (točka 36).

Vendar je Sodišče navedlo, da španski sistem potrošnika ali, odvisno od primera, njegovo družino izpostavlja tveganju, da po prisilni prodaji stanovanja to stanovanje izgubi, pri čemer izvršilno sodišče kvečjemu na hitro preveri veljavnost pogodbenih pogojev, na katere je prodajalec ali ponudnik oprl svoj predlog za izvršbo. Varstvo, ki ga ima na voljo potrošnik kot dolжник v izvršbi prek ločenega sodnega nadzora v okviru postopka, uvedenega vzporedno s postopkom izvršbe, tega tveganja ne more izravnati, saj temu potrošniku ne bi bila zagotovljena povrnitev škode v naravi z vrnitvijo v stanje pred izvršbo na s hipoteko obremenjeno nepremičnino, pač pa kvečjemu odškodnina. Zgolj kompenzacijski učinek odškodnine, morebiti prisojene potrošniku, pa daje potrošniku nepopolno in nezadostno varstvo ter zato ne pomeni ne ustreznega ne učinkovitega sredstva v smislu člena 7(1) Direktive 93/13 za preprečevanje nadaljnje uporabe pogoja, za katerega je bilo ugotovljeno, da je nepošten (točka 43).

Sodišče je poleg tega pojasnilo, da potek postopka z ugovorom zoper izvršbo, ki ga določa španska zakonodaja, potrošnika kot dolžnika v izvršbi glede sodnega varstva pravic, na katere se lahko zoper uporabo nepoštenih pogojev upravičeno sklicuje na podlagi Direktive 93/13, postavlja v podrejen položaj glede na prodajalca ali ponudnika kot upnika v izvršbi. Ta položaj ogroža uresničevanje cilja, ki mu sledi ta direktiva, saj neravnotežje med postopkovnimi sredstvi, ki so na voljo strankam, le okrepi neravnotežje, ki že sicer obstaja med pogodbenima strankama (točki 45 in 46).

Sodba z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, [EU:C:2015:637](#))

Pogodba o hipotekarnem kreditu – Preprečitev nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev – Ustrezna in učinkovita sredstva – Pripoznavna dolga – Notarska listina – Izdaja potrdila o izvršljivosti s strani notarja – Izvršilni naslov – Obveznosti notarja – Preizkus nepoštenih pogojev po uradni dolžnosti – Sodni nadzor – Načeli enakovrednosti in učinkovitosti

Spor o glavni stvari se je nanašal na predlog za razglasitev ničnosti notarjeve zavrnitve razveljavitve potrdila o izvršljivosti, s katerim je bila z notarsko listino opremljena pripoznavna dolga, ki ga je madžarski potrošnik prevzel v skladu s kreditno pogodbo in pogodbo o zavarovanju s hipoteko, ki sta bili sklenjeni z banko.

Sodišče je poudarilo, da Direktiva 93/13 ne ureja vprašanja, ali je treba v okoliščinah, v katerih nacionalna zakonodaja notarju podeljuje pristojnost, da javno listino, ki se nanaša na pogodbo, opremi s potrdilom o izvršljivosti in nazadnje to potrdilo razveljavi, na notarja razširiti pooblastilo za izvajanje pristojnosti, ki so neposredno del sodne funkcije. Kadar pa v pravu Unije nacionalni mehanizmi za izvršbo in vloga notarjev pri tem niso usklajeni, je pravni red posamezne države članice tisti, ki na podlagi načela procesne avtonomije določi taka pravila, vendar le, če se spoštujeta načeli enakovrednosti in učinkovitosti. Z vidika načela učinkovitosti je Sodišče presodilo,

da se z Direktivo 93/13 zahteva, da v sporih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom zunaj kroga pogodbenih strank pozitivno posreduje nacionalno sodišče, ki odloča o takih sporih. Vendar se s spoštovanjem načela učinkovitosti popolna pasivnost zadevnega potrošnika ne more v celoti nadomestiti (točke 48, 49 in 62).

Zato tega, da se potrošnik lahko sklicuje na varstvo, določeno z Direktivo 93/13, le, če začne sodni postopek zlasti zoper notarsko listino, ni mogoče šteti za neskladno z načelom učinkovitosti. Učinkovito sodno varstvo, ki je zagotovljeno s to direktivo, namreč temelji na premisi, da se ena od pogodbenih strank najprej obrne na nacionalna sodišča (točka 63).

Sodba z dne 21. decembra 2016, Biuro podrozy „Partner“ (C-119/15, [EU:C:2016:987](#))

Učinek erga omnes nepoštenih pogojev, ki so navedeni v javni evidenci – Denarna sankcija, naložena prodajalcu ali ponudniku, ki je uporabljal pogoj, ki se šteje za enakovrednega tistemu iz evidence – Prodajalec ali ponudnik, ki ni sodeloval v postopku, v katerem je bila ugotovljena nepoštenost pogoja

Vodja poljskega urada za varstvo konkurence in potrošnikov je z odločbo z dne 22. novembra 2011 ugotovil, da je poljska družba Biuro Partner, ki je dejavna v sektorju turističnih storitev, uporabljala pogoje, ki so se šteli za enakovredne pogojem, katerih protipravnost ugotovljena v postopkih, ki so se nanašali na druge prodajalce ali ponudnike, in ki so vpisani v nacionalno evidenco protipravnih splošnih pogojev. Po mnenju vodje tega urada pogoji, ki jih uporablja Biuro Partner, škodijo kolektivnim interesom potrošnikov in upravičujejo naložitev globe v višini 27.127 poljskih zlotov (PLN) (približno 6400 EUR).

Družba HK Zakład Usługowo Handlowy „Partner“, katere naslednica je družba Biuro Partner, je izpodbijala enakovrednost pogojev, ki jih je uporabljala ta družba, in tistih, ki so v tej evidenci.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (okrožno sodišče v Varšavi – sodišče za varstvo konkurence in potrošnikov, Poljska) je s sodbo z dne 19. novembra 2013 zavrnilo tožbo družbe Biuro Partner zoper to odločbo vodje urada za varstvo konkurence in potrošnikov, pri čemer je tako kot zadnjenavedeni razsodilo, da so primerjani pogoji enakovredni.

Sąd Apelacyjny w Warszawie (višje sodišče v Varšavi, Poljska), pri katerem je bila vložena pritožba, je izrazilo dvome o razlagi direktiv 93/13 in 2009/22 o opustitvenih tožbah zaradi varstva interesov potrošnikov.⁴⁸

Predložitveno sodišče je zato Sodišče vprašalo, ali je treba člen 6(1) in člen 7 Direktive 93/13 v povezavi s členoma 1 in 2 Direktive 2009/22 razlagati tako, da nasprotujeta temu, da se uporaba pogojev v okviru splošnih pogojev poslovanja, ki so po vsebini enakovredni pogojem, ki so bili s pravnomočno sodno odločbo razglašeni za protipravne in vpisani v nacionalno evidenco protipravnih splošnih pogojev poslovanja, glede prodajalca ali ponudnika, ki ni bil udeležen v

⁴⁸ Direktiva 2009/22/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o opustitvenih tožbah zaradi varstva interesov potrošnikov (UL 2009, L 110, str. 30).

postopku, ki se je končal z vpisom teh pogojev v to evidenco, šteje za protipravno ravnanje, zaradi katerega se lahko naloži globa.

Sodišče je v sodbi razsodilo, da je treba člen 6(1) in člen 7 Direktive 93/13 v povezavi s členoma 1 in 2 Direktive 2009/22 ter ob upoštevanju člena 47 Listine razlagati tako, da ne nasprotujeta temu, da se uporaba splošnih pogojev glede prodajalca ali ponudnika, ki ni bil udeležen v postopku, ki je pripeljal do vpisa teh pogojev v to evidenco, šteje za protipravno ravnanje.

Vzpostavitev evidence, kakršna je bila ta v obravnavani zadevi, je združljiva s pravom Unije. Iz določb Direktive 93/13 in zlasti njenega člena 8 izhaja, da države članice lahko vzpostavijo sezname, v katere vključijo pogodbene pogoje, ki se štejejo za nepošteno. V skladu s členom 8a Direktive 93/13, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2011/83⁴⁹, morajo države članice Komisijo obvestiti o vzpostavitvi takih seznamov. Iz teh določb izhaja, da ti seznam ali evidence, ki jih vzpostavijo nacionalni organi, načeloma zagotavljajo spoštovanje interesa varstva potrošnikov v okviru Direktive 93/13. Vendar je treba to evidenco voditi pregledno, in to ne le v interesu potrošnikov, ampak tudi v interesu prodajalcev oziroma ponudnikov. Ta zahteva med drugim pomeni, da mora biti ta evidenca jasno strukturirana, neodvisno od števila pogojev, ki so v njej povzeti. Poleg tega morajo biti pogoji iz navedene evidence v skladu z merilom aktualnosti, kar pomeni, da je treba to evidenco skrbno posodablјati in da se zaradi spoštovanja načela pravne varnosti pogoji, ki v njej ne smejo biti več navedeni, iz nje odstranijo brez odlašanja (točke 36, 38 in 39).

Dalje, v skladu z načelom učinkovitega sodnega varstva mora imeti prodajalec ali ponudnik, ki mu je bila naložena globa zaradi uporabe pogoja, ki se šteje za enakovrednega pogoju iz navedene evidence, zlasti možnost vložitve pravnega sredstva zoper to sankcijo. Ta pravica do pravnega sredstva mora biti omogočena tako zoper presojo ravnanja, ki se šteje za nezakonito, kot zoper znesek globe, ki jo je izrekel pristojni nacionalni organ. V tem okviru se preizkus pristojnega sodišča ne omejuje na formalno primerjavo obravnavanih pogojev s tistimi iz evidence. Nasprotno, ta preizkus naj bi obsegal presojo vsebine spornih pogojev, da se, glede na vse upoštevne okoliščine vsakega posameznega primera, ugotovi, ali so ti pogoji, zlasti glede učinkov, ki jih imajo, materialno enaki tistim, ki so vpisani v tej evidenci (točke od 40 do 42).

Sodba z dne 9. julija 2020, Raiffeisen Bank in BRD Groupe Société Générale (C-698/18 in C-699/18, [EU:C:2020:537](#))

V celoti izvršena kreditna pogodba, ki se nanaša na osebno posojilo – Ugotovitev nepo  stenosti pogodbenih pogojev – Tožba za vračilo zneskov, ki so bili neupravičeno plačani na podlagi nepo  stnega pogoja – Podrobna pravila sodnega postopka – Začetek teka zastaralnega roka – Objektivni trenutek, od katerega je potrošnik seznanjen z obstojem nepo  stnega pogoja

Kreditotjemalca sta z družbo Raiffeisen Bank oziroma družbo BRD Groupe Société Générale sklenila kreditni pogodbi, katerih predmet je bilaodobritev osebnih posojil. Po tem, ko sta ta kredita v celoti odplačala, je vsak od njiju v  lil tožbo pri Jude  atoria T  rgu Mure   (prvostopenjsko sodišče v T  rgu Mure  u, Romunija), s katero je predlagal ugotovitev nepo  stenosti nekaterih

⁴⁹ Direktiva 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o pravicah potrošnikov, spremembi Direktive Sveta 93/13/EGS in Direktive 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 85/577/EGS in Direktive 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL 2011, L 304, str. 64).

pogojev iz teh pogodb, v skladu s katerimi je bilo treba plačati provizije za obdelavo in mesečno vodenje, banka pa je imela možnost spremeniti zneske obresti.

Družbi Raiffeisen Bank in BRD Groupe Société Générale sta navedli, da kreditojemalca na datum vložitve tožb nista bila več potrošnika, saj sta se kreditni pogodbi s tem, da sta bili v celoti izvršeni, iztekli, zato nimata procesnega upravičenja.

Judecătoria Târgu Mureș (prvostopenjsko sodišče v Târgu Mureșu) je menilo, da izvršitev pogodbe v celoti ne preprečuje preverjanja nepoštenosti pogojev, ki jih vsebuje, in ugotovilo, da so ti pogoji nepošteni. To sodišče je torej bančnima ustanovama naložilo vračilo zneskov, ki sta jih kreditojemalca plačala v skladu s temi pogoji, skupaj z zakonskimi obrestmi. Družbi Raiffeisen Bank in BRD Groupe Société Générale sta se zoper to odločbo pritožili.

Tribunalul Specializat Mureș (specializirano višje sodišče v Mureșu, Romunija) je v tem okviru Sodišče vprašalo, ali se Direktiva 93/13 še naprej uporablja tudi po izvršitvi pogodbe v celoti, in če je tako, ali za tožbo za vračilo zneskov, prejetih na podlagi pogodbenih pogojev, ki se štejejo za nepoštena, lahko velja triletni zastaralni rok, ki začne teči od trenutka prenehanja pogodbe.

Sodišče je v sodbi najprej opozorilo, da obveznost nacionalnega sodišča, da ne uporabi nepoštenega pogodbenega pogoja, ki nalaga plačilo zneskov, ki so se izkazali za neupravičene, pripelje do vračila teh zneskov (točka 54).

Vendar je Sodišče navedlo, da kadar na nekem področju ni predpisov Unije, je treba v pravnem redu vsake države članice podrobneje urediti postopkovna pravila za pravna sredstva pred sodišči, da se zagotovi varstvo pravic državljanov Unije. Ta pravila pa ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki veljajo za podobna nacionalna pravna sredstva (načelo enakovrednosti), in v praksi ne smejo onemogočati ali čezmerno oteževati uveljavljanja pravic, ki jih priznava pravni red Unije (načelo učinkovitosti) (točka 57).

Sodišče je v zvezi z načelom učinkovitosti opozorilo, da sistem varstva, ki se izvaja z Direktivo 93/13, temelji na pojmovanju, da je potrošnik v podrejenem položaju v razmerju do prodajalca ali ponudnika. Čeprav se v zvezi s tem zdi, da triletni zastaralni rok načeloma dejansko zadostuje, da lahko potrošnik pripravi in vloži učinkovito pravno sredstvo, če začne teči z dnem izvršitve pogodbe v celoti, kljub vsemu obstaja nevarnost, da se bo ta rok iztekel, še preden bi se potrošnik lahko seznanil z nepoštenostjo pogoja iz te pogodbe. Ta rok torej potrošniku ne zagotavlja učinkovitega varstva (točke 64, 66 in 67).

V teh okoliščinah omejitev varstva, zagotovljenega potrošniku, zgolj na čas izvršitve zadevne pogodbe ni združljiva s sistemom varstva, uvedenim s to direktivo. Načelo učinkovitosti torej nasprotuje temu, da je za tožbo za vračilo določen zastaralni rok treh let, ki začne teči z dnem prenehanja zadevne pogodbe, ne glede na to, ali je potrošnik na ta dan vedel ali bi lahko razumno vedel za nepoštenost pogoja iz te pogodbe (točki 73 in 75).

Sodišče je v zvezi z načelom enakovrednosti opozorilo, da spoštovanje tega načela zahteva, da zadevno nacionalno pravilo velja brez razlikovanja za pravna sredstva, ki temeljijo na kršitvi prava Unije, in za pravna sredstva, ki temeljijo na kršitvi nacionalnega prava, če imajo podoben predmet in podlago. V zvezi s tem to načelo nasprotuje razlagi nacionalne zakonodaje, v skladu s katero zastaralni rok za vložitev tožbe za vračilo zneskov, plačanih na podlagi nepoštenega pogoja, začne

teči z dnem, ko je bila pogodba v celoti izvršena, medtem ko začne isti rok v zvezi s podobno tožbo na podlagi nacionalnega prava teči od datuma sodne ugotovitve predmeta tožbe (točke 76, 77 in 82).

3. Posebna postopkovna pravila

Sodba z dne 21. aprila 2016, Radlinger in Radlingerová (C-377/14, [EU:C:2016:283](#))

Nacionalna pravila o postopku zaradi insolventnosti – Dolgovi iz potrošniške kreditne pogodbe – Učinkovito pravno sredstvo

Spor o glavni stvari se je nanašal na češko ureditev, s katero nacionalnim sodiščem ni bila priznana pristojnost, da po uradni dolžnosti preizkusijo, ali prodajalci ali ponudniki spoštujejo pravila prava Unije na področju varstva potrošnikov, zlasti v zvezi s pogodbenimi pogoji, določenimi v potrošniški kreditni pogodbi.

Sodišče je ugotovilo, da člen 7(1) Direktive 93/13 nasprotuje taki nacionalni ureditvi, ki, prvič, ne dopušča tega preizkusa za navedene pogodbe, čeprav ima sodišče za to na voljo potrebne pravne in dejanske elemente, in drugič, navedeno sodišče pooblašča le, da obravnava nekatere terjatve, in to le v zvezi z omejenim številom očitkov (točka 1 izreka).

Sodba z dne 31. maja 2018, Sziber (C-483/16, [EU:C:2018:367](#))⁵⁰

Posojilne pogodbe, izražene v tuji valuti – Nacionalna zakonodaja, ki določa posebne postopkovne zahteve za ugovor nepoštenosti – Načelo enakovrednosti – Pravica do učinkovitega sodnega varstva

Spor o glavni stvari je potekal med posameznikom in madžarsko banko glede predloga za ugotovitev nepoštenosti nekaterih pogojev v posojilni pogodbi, sklenjeni za pridobitev stanovanja, ki je bila izplačana in se je odplačevala v madžarskih forintih (HUF), vendar je bila knjižena v švicarskih frankih (CHF) na podlagi menjalnega tečaja, ki je veljal na dan plačila.

Z nacionalnimi pravili so bile določene dodatne postopkovne zahteve v škodo tiste stranke v postopku (tožeče ali tožene stranke), ki je med 1. majem 2004 in 26. julijem 2014 kot potrošnik sklenila posojilno pogodbo, ki je vsebovala nepošteni pogodbeni pogoj, ki je vključeval razpon menjalnega tečaja, pri čemer se v skladu z navedenimi dodatnimi zahtevami, zato da se lahko pred sodišči učinkovito uveljavljajo pravice, ki izhajajo iz ničnosti navedenih potrošniških pogodb, in da sodišče lahko meritorno odloči o zadevi, zahteva predložitev pravnih vlog z obvezno vsebino (točka 27).

Sodišče je najprej opozorilo, da s pravom Unije načeloma niso harmonizirani postopki, ki se uporabljajo za preučitev domnevne nepoštenosti pogodbenega pogoja. Ti torej spadajo v notranji

⁵⁰ Ta sodba je predstavljena tudi v razdelku I.1, „Področje uporabe *ratione loci*: uporaba Direktive 93/13, če ni čezmejnega elementa“.

pravni red držav članic, vendar le, če niso manj ugodni od tistih, ki urejajo podobne položaje v nacionalnem pravu (načelo enakovrednosti), in če se z njimi zagotavlja učinkovito sodno varstvo, kot ga določa člen 47 Listine (načelo učinkovitosti) (točka 35).

Na prvem mestu, Sodišče je v okviru presoje načela enakovrednosti opozorilo, da to, da so potrošniku, ki uveljavlja pravice iz prava Unije, naložene dodatne postopkovne zahteve, ne pomeni, da so navedena postopkovna pravila zanj manj ugodna. Okoliščine je treba namreč preučiti ob upoštevanju položaja postopkovnih pravil v celotnem zadevnem postopku, poteka tega postopka in posebnosti teh pravil pred nacionalnimi sodišči (točka 43). Postopkovnih zahtev, obravnavanih v postopku v glavni stvari, ob upoštevanju njihovega položaja v sistemu, ki ga je vzpostavil madžarski zakonodajalec, da bi se v razumnem roku uredili številni spori, ki se nanašajo na posojilne pogodbe, ki so izražene v tuji valuti in vsebujejo nepošteno pogoje, načeloma ni mogoče šteti za manj ugodne od tistih, ki se nanašajo na podobne tožbe v zvezi s pravicami, ki izhajajo iz prava Unije. Zato takih zahtev ob pridržku preverjanj, glede katerih je bilo predložitveno sodišče pozvano, naj jih opravi, ni mogoče šteti za nezdružljive z načelom enakovrednosti (točka 48).

Na drugem mestu, Sodišče je glede načela učinkovitega sodnega varstva poudarilo, da obveznost držav članic, da določijo postopkovna pravila za zagotovitev spoštovanja pravic – ki jih imajo stranke v skladu z Direktivo 93/13 – da se ne uporabljajo nepošteni pogoji, vključuje zahtevo po zagotovitvi učinkovitega sodnega varstva, določenega tudi v členu 47 Listine. To varstvo mora biti zagotovljeno tako pri določitvi sodišč, pristojnih za odločanje o pravnih sredstvih, ki temeljijo na pravu Unije, kot pri opredelitvi postopkovnih pravil v zvezi s temi pravnimi sredstvi (točka 49). Vendar varstvo potrošnika ni absolutno. Dejstvo, da konkretni postopek vključuje nekatere postopkovne zahteve, ki jih mora potrošnik spoštovati za uveljavitev svojih pravic, tako ne pomeni, da zaradi tega ni deležen učinkovitega sodnega varstva. Namreč, čeprav se z Direktivo 93/13 zahteva, da v sporih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom zunaj kroga pogodbenih strank pozitivno posreduje nacionalno sodišče, ki odloča o takih sporih, se s spoštovanjem načela učinkovitega sodnega varstva načeloma ne nasprotuje temu, da sodišče, ki odloča o sporu, potrošnika pozove, naj v podporo svojim trditvam predloži nekatere elemente (točka 50).

Sodišče je menilo, da čeprav je res, da mora potrošnik na podlagi postopkovnih pravil, obravnavanih v postopku v glavni stvari, vložiti dodaten napor, še vedno velja, da se s temi pravili v delu, v katerem je njihov namen razbremeniti sodni sistem, zaradi števila zadevnih sporov rešuje izredni položaj in uresničuje splošni interes učinkovitega izvajanja sodne oblasti. Z navedenimi pravili je mogoče prevladati nad posamičnimi interesi, če ta pravila ne presegajo tistega, kar je potrebno za uresničitev njihovega cilja (točka 51). V obravnavanem primeru ob upoštevanju cilja razbremenitve sodnega sistema pravila, s katerimi je potrošniku naloženo vložiti predlog, ki vključuje znesek in vsaj delni obračun, ki ga je že izdelala zadevna finančna institucija, ter določiti pravno posledico, za katero predlaga, naj jo nacionalno sodišče uporabi, če bi bila zadevna posojilna pogodba oziroma nekatera njena določila nična, niso tako zapletena in ne vsebujejo tako težkih zahtev, da bi nesorazmerno vplivala na pravico do učinkovitega sodnega varstva potrošnika (točka 52).

Sodišče je zato razsodilo, da člen 7 Direktive 93/13 načeloma ne nasprotuje nacionalni ureditvi, s katero so za tožbe potrošnikov, ki so sklenili posojilne pogodbe, ki so izražene v tuji valuti in vsebujejo določilo o razponu menjalnega tečaja in/ali določilo o pravici do enostranske spremembe, določene posebne postopkovne zahteve, če ugotovitev nepoštenosti pogojev, ki so

vključeni v tako pogodbo, omogoča vzpostavitev pravnega in dejanskega položaja, v katerem bi potrošnik bil, če nepoštenih pogojev ne bi bilo (točka 1 izreka).

Sodba z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, [EU:C:2018:711](#))

Postopek za izdajo plačilnega naloga na podlagi lastne menice za zavarovanje obveznosti, ki izhajajo iz pogodbe o potrošniškem kreditu

Družba Profi Credit Polska je leta 2015 kreditojemalcu odobrila potrošniški kredit. Njegovo vračilo je bilo na podlagi pogoja, ki ga je vsebovala tipska pogodba, zavarovano z lastno menico, ki jo je izdal in podpisal kreditojemalec, v kateri pa ni bil naveden znesek.

Ker kreditojemalec ni izpolnil obveznosti plačila, ga je družba Profi Credit Polska obvestila, da je bila lastna menica dopolnjena z višino zneskov, dolgovanih zaradi izvršitve navedenega kredita. Poleg tega je ta družba pri Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny (občinsko sodišče v kraju Siemianowice Śląskie, Poljska, v nadaljevanju: nacionalno sodišče) vložila predlog, naj se na podlagi te lastne menice proti kreditojemalcu izda plačilni nalog.

V skladu s poljsko procesno zakonodajo postopek za izdajo plačilnega naloga vključuje dve fazi. V prvi fazi je presoja veljavnosti lastne menice – čeprav jo lahko opravi sodišče po uradni dolžnosti – omejena na preverjanje njene obličnosti. V drugi fazi lahko dolжник, ki je naveden v menici, če je vložil ugovor zoper plačilni nalog, izpodbija ne samo obveznost iz menice, ampak tudi obstoječi temeljni pravni posel, to je pogodbo o potrošniškem kreditu.

V obravnavani zadevi se je nacionalno sodišče vseeno spraševalo, ali je poljski postopek za izdajo plačilnega naloga, ki temelji na lastni menici, v skladu z Direktivo 93/13. Navedlo je namreč, da je v praksi predlogu za izdajo plačilnega naloga priložena le pravilno izpolnjena lastna menica, in ne pogodba o potrošniškem kreditu. Tako naj bi za izdajo plačilnega naloga zadostovalo že, da se preveri, ali je bila lastna menica izdana v skladu s poljsko zakonodajo o menici. Zato naj bi bil nadzor nacionalnega sodišča omejen zgolj na vsebino menice in naj ga ne bi bilo mogoče razširiti na pogodbo o potrošniškem kreditu, tudi če je sodišče z njo seznanjeno. Posledično je potrošnik tisti, ki mora vložiti ugovor zoper plačilni nalog, da bi se lahko ugotovila morebitna nepoštenost nekaterih pogojev te pogodbe.

Sodišče, ki mu je bil predložen predlog za sprejetje predhodne odločbe, je razsodilo, da člen 7(1) Direktive 93/13 nasprotuje nacionalni ureditvi, ki dopušča izdajo plačilnega naloga na podlagi veljavne lastne menice, namenjene zavarovanju terjatve iz potrošniške kreditne pogodbe, kadar sodišče, ki odloča o predlogu za izdajo plačilnega naloga, ni pristojno za preizkus morebitne nepoštenosti pogojev iz te pogodbe. Pojasnilo je namreč, da ta nezdružljivost obstaja, če na podlagi podrobnih pravil za izvajanje pravice do vložitve ugovora zoper ta plačilni nalog ni mogoče zagotoviti spoštovanja pravic, ki jih ima potrošnik na podlagi te direktive (izrek).

Sodišče je navedlo, da obveznost nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti presodi nepoštenost pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe Direktive 93/13, če ima potrebne pravne in dejanske elemente, velja tudi za postopek za izdajo plačilnega naloga. V zvezi s tem je poudarilo, da je učinkovito varstvo pravic, ki jih potrošniku daje ta direktiva, mogoče zagotoviti le, če nacionalni postopkovni sistem v postopku za izdajo plačilnega naloga ali postopku

izvršbe plačilnega naloga dovoljuje nadzor morebitne nepoštenosti pogojev v zadevni pogodbi po uradni dolžnosti. Sodišče je v obravnavani zadevi ugotovilo, da nacionalno sodišče, ker je njegov nadzor omejen na menico in se ne more nanašati na pogodbo o potrošniškem kreditu, ne more preučiti morebitne nepoštenosti pogodbenega pogoja iz te pogodbe, če nima vseh za to potrebnih dejanskih in pravnih elementov (točke od 42 do 47).

Poleg tega je Sodišče opozorilo, da postopki, ki se uporabljajo za preučitev domnevne nepoštenosti pogodbenega pogoja, v pravu Unije niso harmonizirani, zato v skladu z načelom procesne avtonomije spadajo v pravni red držav članic, če se z njimi spoštuje načelo enakovrednosti in je zagotovljena pravica do učinkovitega pravnega sredstva. Tako je Sodišče po eni strani navedlo, da nima na voljo ničesar, kar bi vzbujalo dvom o skladnosti poljske ureditve v zvezi s postopkom za izdajo plačilnega naloga na podlagi lastne menice s tem načelom. Kar po drugi strani zadeva pravico do učinkovitega pravnega sredstva, je Sodišče poudarilo, da mora nacionalno sodišče ugotoviti, ali podrobna pravila postopka z ugovorom, ki jih določa nacionalna zakonodaja, ne povzročijo nezanemarljivega tveganja, da zadevni potrošniki ne bodo vložili zahtevanega ugovora. Da bi se jim zagotovila pravica do učinkovitega pravnega sredstva, morajo potrošniki tako imeti možnost vložitve tožbe ali ugovora pod razumnimi procesnimi pogoji, tako da uveljavljanje njihovih pravic, zagotovljenih z Direktivo 93/13, ni oslABLjeno, zlasti zaradi rokov ali stroškov, ki bi se uporabljali (točke 57, 58, 61 in 63).

V obravnavani zadevi je Sodišče poudarilo, da poljski potrošnik sicer ima pravico do izpodbijanja plačilnega naloga, vendar za izvrševanje te pravice veljajo posebno strogi pogoji. Natančneje, Sodišče je ugotovilo, da je rok, ki ga ima ta potrošnik na voljo za vložitev ugovora, dva tedna in da mora ob vložitvi tega ugovora plačati tri četrtine stroškov postopka. Ker mora torej navedeni potrošnik v roku dveh tednov od vročitve plačilnega naloga predložiti dejstva in dokaze, na podlagi katerih lahko sodišče izvede presojo njegovega ugovora, in je z načinom izračuna stroškov postopka postavljen v slabši položaj, je Sodišče ugotovilo, da obstaja nezanemarljivo tveganje, da ta potrošnik zahtevanega ugovora ne bo vložil (točke od 64 do 68 in 70).

SEZNAM OBRAVNAVANIH ODLOČB SODIŠČA

(V KRONOLOŠKEM VRSTNEM REDU)

<u>Sodba z dne 27. junija 2000, Océano Grupo Editorial (od C-240/98 do C-244/98, EU:C:2000:346)</u>	str. 16 in 31
<u>Sodba z dne 22. novembra 2001, Cape in drugi (združeni zadevi C-541/99 in C-542/99, EU:C:2001:625)</u>	str. 3
<u>Sodba z dne 21. novembra 2002, Cofidis (C-473/00, EU:C:2002:705)</u>	str. 34
<u>Sodba z dne 1. aprila 2004, Freiburger Kommunalbauten (C-237/02, EU:C:2004:209)</u>	str. 30
<u>Sodba z dne 26. oktobra 2006, Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675)</u>	str. 40
<u>Sodba z dne 4. junija 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350)</u>	str. 31
<u>Sodba z dne 6. oktobra 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615)</u>	str. 41
<u>Sodba z dne 3. junija 2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (C-484/08, EU:C:2010:309)</u>	str. 14
<u>Sodba z dne 9. novembra 2010 (veliki senat), VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659)</u>	str. 23 in 32
<u>Sodba z dne 15. marca 2012, Pereničová in Perenič (C-453/10, EU:C:2012:144)</u>	str. 42
<u>Sodba z dne 26. aprila 2012, Invitel (C-472/10, EU:C:2012:242)</u>	str. 24 in 57
<u>Sodba z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349)</u>	str. 43
<u>Sodba z dne 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164)</u>	str. 21 in 39
<u>Sodba z dne 21. marca 2013, RWE Vertrieb (C-92/11, EU:C:2013:180)</u>	str. 6 in 24
<u>Sodba z dne 16. januarja 2014, Constructora Principado (C-226/12, EU:C:2014:10)</u>	str. 21
<u>Sodba z dne 27. februarja 2014, Pohotovost (C-470/12, EU:C:2014:101)</u>	str. 57

<u>Sodba z dne 30. aprila 2014, Kásler in Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282)</u>	str. 11, 25 in 44
<u>Sodba z dne 17. julija 2014, Sánchez Morcillo in Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099)</u>	str. 60
<u>Sodba z dne 21. januarja 2015, Unicaja Banco in Caixabank (C-482/13, C-484/13, C-485/13 in C-487/13, EU:C:2015:21)</u>	str. 49
<u>Sodba z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637)</u>	str. 62
<u>Sodba z dne 18. februarja 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98)</u>	str. 34
<u>Sodba z dne 14. aprila 2016, Sales Sinués (C-381/14 in C-385/14, EU:C:2016:252)</u>	str. 59
<u>Sodba z dne 21. aprila 2016, Radlinger in Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283)</u>	str. 66
<u>Sodba z dne 21. decembra 2016, Biuro podrozy „Partner“ (C-119/15, EU:C:2016:987)</u>	str. 63
<u>Sodba z dne 21. decembra 2016 (veliki senat), Gutiérrez Naranjo (C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980)</u>	str. 54
<u>Sodba z dne 26. januarja 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60)</u>	str. 35
<u>Sodba z dne 20. septembra 2017, Andriuc in drugi (C-186/16, EU:C:2017:703)</u>	str. 12 in 26
<u>Sodba z dne 17. maja 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, EU:C:2018:320)</u>	str. 4 in 32
<u>Sodba z dne 31. maja 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367)</u>	str. 3 in 66
<u>Sodba z dne 7. avgusta 2018, Banco Santander (C-96/16 in C-94/17, EU:C:2018:643)</u>	str. 17 in 51
<u>Sodba z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711)</u>	str. 68
<u>Sodba z dne 20. septembra 2018, OTP Bank in OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750)</u>	str. 7, 20 in 27
<u>Sodba z dne 21. marca 2019, Pouvin in Dijoux (C-590/17, EU:C:2019:232)</u>	str. 4
<u>Sodba z dne 26. marca 2019 (veliki senat), Abanca Corporación Bancaria (C-70/17 in C-179/17, EU:C:2019:250)</u>	str. 51

<u>Sodba z dne 3. oktobra 2019, Kiss in CIB Bank (C-621/17, EU:C:2019:820)</u>	str. 27
<u>Sodba z dne 3. oktobra 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819)</u>	str. 45
<u>Sodba z dne 7. novembra 2019, Kanyeba in drugi (združene zadeve od C-349/18 do C-351/18, EU:C:2019:936)</u>	str. 47 in 53
<u>Sodba z dne 3. marca 2020 (veliki senat), Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138)</u>	str. 8 in 47
<u>Sodba z dne 11. marca 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188)</u>	str. 33
<u>Sodba z dne 2. aprila 2020, Condominio di Milano, via Meda (C-329/19, EU:C:2020:263)</u>	str. 5
<u>Sodba z dne 9. julija 2020, Ibercaja Banco (C-452/18, EU:C:2020:536)</u>	str. 18, 20, 28 in 53
<u>Sodba z dne 9. julija 2020, Raiffeisen Bank in BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 in C-699/18, EU:C:2020:537)</u>	str. 64
<u>Sodba z dne 9. julija 2020, Banca Transilvania (C-81/19, EU:C:2020:532)</u>	str. 9
<u>Sodba z dne 3. septembra 2020, Profi Credit Polska in drugi (C-84/19, C-222/19 in C-252/19, EU:C:2020:631)</u>	str. 12 in 15
<u>Sodba z dne 17. maja 2022 (veliki senat), Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394)</u>	str. 36
<u>Sodba z dne 17. maja 2022 (veliki senat), SPV Project 1503 in drugi (C-693/19 in C-831/19, EU:C:2022:395)</u>	str. 38
<u>Sodba z dne 17. maja 2022 (veliki senat), Impuls Leasing România (C-725/19, EU:C:2022:396)</u>	str. 38
<u>Sodba z dne 17. maja 2022 (veliki senat), Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397)</u>	str. 55
<u>Sodba z dne 12. januarja 2023, D. V. (Odvetniška nagrada – Načelo urne postavke) (C-395/21, EU:C:2023:14)</u>	str. 13, 19, 29 in 48